

WROCŁAWSKIE WIADOMOŚCI KOŚCIELNE

Pismo urzędowe Wrocławskiej Kurii Metropolitalnej

ROK LXX, lipiec – grudzień 2017

REDAKTOR
Ks. dr Jacek Froniewski

KOREKTA
Bożena Sobota

PROJEKT OKŁADKI
I OPRACOWANIE GRAFICZNE
Robert Leonhard

STOLICA APOSTOLSKA

I

OJCIEC ŚWIĘTY FRANCISZEK

1
LIST APOSTOLSKI
w formie *„motu proprio”*
o ofiarowaniu życia

Maiorem hac dilectionem

12 lipca 2017 r. został ogłoszony list apostolski w formie „motu proprio” *Maiorem hac dilectionem*, na mocy którego Papież Franciszek ustanawia, że heroiczne ofiarowanie życia jest kolejnym, obok męczeństwa i heroiczności cnót, powodem do beatyfikacji i kanonizacji.

„Nikt nie ma większej miłości od tej,
gdy ktoś życie swoje oddaje
za przyjaciół swoich” (J 15, 13).

Na szczególne uznanie i cześć zasługują ci chrześcijanie, którzy najściślej idąc śladami i za nauczaniem Pana Jezusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci.

Nie ulega wątpliwości, że heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość, jest wyrazem prawdziwego, pełnego i przykładnego naśladowania Chrystusa, a zatem zasługuje na taki szacunek, jakim wspólnota wiernych zazwyczaj otacza tych, którzy

dobrowolnie zaakceptowali męczeństwo krwi bądź w stopniu heroicznym praktykowali cnoty chrześcijańskie.

Umocniony przychylną opinią, wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, która na sesji plenarnej 27 września 2016 r. uważnie przebadała, czy ci chrześcijanie zasługują na beatyfikację, postanawiam, że mają być przestrzegane następujące normy:

Art. 1

Ofiarowanie życia jest nowym powodem do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, odrębnym od przypadków dotyczących *męczeństwa* i *heroiczności cnót*.

Art. 2

Aby ofiarowanie życia było ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji sługi Bożego, winno spełniać następujące kryteria:

a) ofiarowanie życia w sposób wolny i dobrowolnie oraz heroiczne zaakceptowanie *propter caritatem* śmierci pewnej i w krótkim czasie;

b) musi istnieć związek między ofiarowaniem życia a przedwczesną śmiercią;

c) praktykowanie, przynajmniej w stopniu zwyczajnym, cnót chrześcijańskich przed ofiarowaniem życia, a potem aż do śmierci;

d) istnienie opinii świętości i znaków, przynajmniej po śmierci;

e) do beatyfikacji potrzebny jest cud, który wydarzył się po śmierci sługi Bożego i za jego wstawiennictwem.

Art. 3

Sposób prowadzenia dochodzenia na szczeblu diecezjalnym lub eparchii oraz sporządzenia odnośnej *Positio* jest określony przez konstytucję apostolską *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 r., w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 349–355), oraz przez *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis facendis in Causis Sanctorum* z 7 lutego tego samego roku, w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 396–403), z wyjątkiem tego, co następuje.

Art. 4

Positio dotycząca ofiarowania życia winna odpowiadać na *dubium*: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de vertutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur*.

Art. 5

Poniższe artykuły wspomnianej konstytucji apostolskiej zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 1:

„Biskupom diecezjalnym, eparchom oraz innym, równym im w prawie osobom przysługuje – w zakresie ich jurysdykcji – prawo wszczęcia, czy to z urzędu, czy na wniosek pojedynczych wiernych bądź legalnych stowarzyszeń i ich przedstawicieli, dochodzenia dotyczącego życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa i opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź męczeństwie, w sprawie domniemanych cudów i ewentualnie dawnego kultu sługi Bożego, o którego kanonizację się prosi".

Art. 2, 5:

„Dochodzenie w sprawie domniemanych cudów ma być prowadzone oddzielnie od dochodzenia dotyczącego cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa".

Art. 7, 1:

„[Relatorzy winni] wraz ze współpracownikami zewnętrznymi badać powierzone im sprawy i przygotować *Positiones* dotyczące cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa".

Art. 13, 2:

„Jeżeli uczestnicy posiedzenia zwyczajnego orzekną, że sprawa była prowadzona zgodnie z normami prawa, zarządzą powierzenie jej jednemu z relatorów; relator z kolei, wspomagany przez współpracownika zewnętrznego, przygotuje *Positio* dotyczącą cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa, zgodnie z zasadami krytyki hagiograficznej".

Art. 6

Poniższe artykuły wspomnianych *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopi facendis in Causis Sanctorum* zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 7:

„Sprawa może być niedawna bądź dawna; określana jest jako niedawna, jeżeli męczeństwo, cnoty bądź *ofiarowanie życia* sługi Bożego mogą być udowodnione na podstawie ustnych zeznań naocznych świadków;

określana jest jako dawna wówczas, kiedy dowody dotyczące męczeństwa bądź cnót mogą być zaczerpnięte tylko ze źródeł pisanych”.

Art. 10, 1°:

w sprawach zarówno niedawnych, jak i dawnych [postulator winien przedstawić] biografię sługi Bożego, mającą pewną wartość historyczną, jeżeli taka istnieje, lub w przypadku jej braku – rzetelną relację chronologiczną dotyczącą życia i działalności sługi Bożego, cnót bądź *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości i cudów, bez pomijania tego, co wydaje się przeciwne lub mniej przemawiające na korzyść tej sprawy”.

Art. 10, 3°:

„tylko w sprawach niedawnych – wykaz osób, które mogą przyczynić się do zbadania prawdy odnośnie do cnót lub *ofiarowania życia* bądź męczeństwa sługi Bożego, jak również co do opinii świętości i cudów, lub też ją zakwestionować”.

Art. 15, a:

„Po otrzymaniu sprawozdania biskup winien przekazać promotorowi sprawiedliwości bądź innemu biegłemu wszystko, co do tej pory zostało zebrane, aby mógł on przygotować przesłuchania przydatne do zbadania i ujawnienia prawdy na temat życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź męczeństwie sługi Bożego”.

Art. 15, b:

„W sprawach dawnych przesłuchania winny dotyczyć tylko opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź o męczeństwie, nadal istniejącej, i jeżeli jest taka potrzeba, kultu, jakim otaczany był sługa Boży w czasach późniejszych”.

Art. 19:

„Świadkowie powołani do udowodnienia męczeństwa, praktykowania cnót bądź *ofiarowania życia* i opinii co do cudów sługi Bożego, który należał do instytutu życia konsekrowanego, winni być w znacznej części niezwiązani z nim; chyba że byłoby to niemożliwe ze względu na szczególny charakter życia sługi Bożego”.

Art. 32:

„Dochodzenie dotyczące cudów winno być prowadzone oddzielnie od dochodzenia w sprawie cnót bądź *ofiarowania życia* czy męczeństwa i winno odbywać się zgodnie z następującymi normami”.

Art. 36:

„Zabronione są w kościołach wszelkiego rodzaju nabożeństwa czy mowy pochwalne ku czci sług Bożych, których świętość życia jest jeszcze poddana uzasadnionemu badaniu. Również poza kościołem należy wstrzymać się od tego rodzaju działań, które mogłyby skłaniać wiernych do niesłusznego uznania, że prowadzone przez biskupa dochodzenie odnośnie do życia i cnót, męczeństwa sługi Bożego bądź *ofiarowania życia* oznacza pewność co do przyszłej kanonizacji tegoż sługi Bożego".

Rozporządzam, aby wszystko, co postanowiłem w niniejszym liście apostolskim w formie *motu proprio*, było przestrzegane we wszystkich jego częściach, niezależnie od jakichkolwiek przeciwnych rozporządzeń, choćby zasługiwały na szczególną wzmiankę, i zalecam, aby zostało promulgowane przez opublikowanie na łamach „L'Osservatore Romano" i weszło w życie w dniu ogłoszenia oraz by następnie zostało zamieszczone w *Acta Apostolicae Sedis*.

Rzym, u św. Piotra, 11 lipca 2017 r.,
w piątym roku mojego pontyfikatu

FRANCISCUS

2

ORĘDZIE
na I Światowy Dzień Ubogich XXXIII niedziela zwykła

---

19 listopada 2017 r.

Nie miłujmy słowem, ale czynem

1. „Dzieci, nie miłujmy słowem i językiem, ale czynem i prawdą!" (1 J 3, 18). Te słowa Apostoła Jana wyrażają nakaz, od którego żaden chrześcijanin nie może się uchylić. Powaga, z jaką umiłowany uczeń przekazuje aż do naszych czasów polecenie Jezusa, jest jeszcze bardziej podkreślona przez kontrast zachodzący pomiędzy *pustymi sło-*

wami, które często znajdują się w naszych ustach, a *konkretnymi faktami*, z jakimi mamy się zmierzyć. Miłość nie pozwala sobie na wymówki: kto zamierza kochać tak, jak kochał Jezus, powinien postępować zgodnie z Jego przykładem, i to przede wszystkim wtedy, kiedy jest wezwany do okazania miłości ubogim. Sposób, w jaki kocha Syn Boży, jest dobrze znany i św. Jan jasno o tym pisze. Miłość Syna Bożego opiera się na dwóch kolumnach: Bóg pierwszy nas umiłował (por. 1 J 4, 10.19), dając całego siebie, również swoje życie (por. 1 J 3, 16).

Taka miłość nie może pozostać bez odpowiedzi. Mimo iż została ona dana jednostronnie i nie domaga się niczego w zamian, miłość ta rozpala serca tak bardzo, że jeśli ktoś jej doświadczy, to czuje się wezwanym, aby ją odwzajemnić pomimo własnych ograniczeń i grzechów. Jest to możliwe tylko wtedy, gdy łaska Boga, Jego miłość miłosierna, jest przyjęta, na ile jest to tylko możliwe, w naszym sercu, tak że porusza ona naszą wolę oraz uczucia, kierując je w stronę zarówno Boga samego, jak i bliźniego. W ten sposób miłosierdzie, które wypływa z serca Trójcy Świętej, może dotrzeć i poruszyć nasze życie, wzniecając współczucie oraz angażując nas w dzieła miłosierdzia przeznaczone dla braci i sióstr, którzy znajdują się w potrzebie.

2. „Oto biedak zawołał, a Pan go usłyszał" (Ps 34[33], 7). Od zawsze Kościół rozumiał wagę tego wołania. Zaświadczają o tym już pierwsze strony Dziejów Apostolskich, gdy Piotr prosi o wybranie siedmiu mężów „pełnych Ducha i mądrości" (Dz 6, 3), aby zajęli się służbą ubogim. Z całą pewnością służba najbiedniejszym to jeden z pierwszych znaków, za pomocą którego wspólnota chrześcijańska pokazała się światu. Stało się tak dlatego, że wspólnota ta zrozumiała, iż życie uczniów Jezusa powinno wyrazić się przez braterstwo i solidarność w taki sposób, aby odpowiadały one głównemu nauczaniu Mistrza, który nazwał ubogich *błogosławionymi* i *dziedzicami* Królestwa Bożego (por. Mt 5, 3).

„Sprzedawali majątki i dobra i rozdzielali je każdemu według potrzeby" (Dz 2, 45). To zdanie pokazuje, czym żywo przejmowali się pierwsi chrześcijanie. Ewangelista Łukasz, który pośród wszystkich świętych autorów najwięcej miejsca poświęca miłosierdziu, nie posługuje się żadną retoryką, kiedy opisuje zwyczaj dzielenia się pierwszej wspólnoty. Przeciwnie, opowiadając o tym, stara się przekazać słuchaczom w następnych pokoleniach, a zatem również i nam, abyśmy wspierali się w tym świadectwie i organizowali nasze działania

na rzecz najbardziej potrzebujących. Tę samą naukę i z tą samą siłą przekazał nam Apostoł Jakub, który w swoim liście używa równie mocnych i zdecydowanych wyrażeń: „Posłuchajcie, bracia moi umiłowani! Czy Bóg nie wybrał ubogich tego świata na bogatych w wierze oraz na dziedziców królestwa przyobiecanego tym, którzy Go miłują? Wy zaś odmówiliście ubogiemu poszanowania. Czy to nie bogaci uciskają was bezwzględnie i nie oni ciągną was do sądów? [...] Jaki z tego pożytek, bracia moi, skoro ktoś będzie utrzymywał, że wierzy, a nie będzie spełniał uczynków? Czy [sama] wiara zdoła go zbawić? Jeśli na przykład brat lub siostra nie mają odzienia lub brak im codziennego chleba, a ktoś z was powie im: „Idźcie w pokoju, ogrzejcie się i najedzcie do syta!" – a nie dacie im tego, czego koniecznie potrzebują dla ciała – to na co się to przyda? Tak też i wiara, jeśli nie byłaby połączona z uczynkami, martwa jest sama w sobie" (Jk 2, 5-6.14-17).

3. Zdarzały się jednak chwile, w których chrześcijanie nie słuchali uważnie tego wezwania, zarażając się mentalnością światową. Duch Święty nie zaprzestał ich wzywać do tego, by trzymali wzrok utkwiony w tym, co jest istotne. On to powoływał wielu mężczyzn i wiele kobiet, którzy w różny sposób ofiarowali swe życie na służbę ubogim. Ileż to kart historii w ciągu tych 2000 lat zostało zapisanych przez chrześcijan, którzy z prostotą oraz pokorą, a także z wielkoduszną wyobraźnią miłości, służyli najbiedniejszym braciom!

Wśród nich wybija się przykład Franciszka z Asyżu, który doczekał się licznych naśladowców wśród świętych mężczyzn i kobiet na przestrzeni wieków. On nie zadowolił się tylko *przytuleniem* i daniem *jałmużny* trędowatym, ale poszedł do Gubbio, aby zamieszkać razem z nimi. On sam widział w tym spotkaniu przełom dla swojego powołania: „gdy żyłem w grzechu, widok trędowatych wydawał mi się bardzo przykry, ale Pan sam zaprowadził mnie do nich, a ja zwróciłem się ku nim z miłością. To, co początkowo wydawało mi się przykre, zamieniło się w słodycz duszy i ciała" (*Testament św. Franciszka z Asyżu*). Świadectwo to ukazuje przemieniającą siłę miłości oraz styl życia chrześcijańskiego.

Nie powinniśmy myśleć o biednych jako o odbiorcach dobrych działań wolontariuszy, którzy czynią to raz na tydzień, czy też o doraźnych gestach dobrej woli z naszej strony, które mają na celu uspokojenie naszego sumienia. Takie doświadczenia, choć nieraz ważne i pożyteczne dla uwrażliwienia na potrzeby braci oraz dla ukazania

niesprawiedliwości, które leżą u ich podstaw, powinny nas jednak prowadzić do prawdziwego spotkania z ubogimi, a także do dzielenia się, które powinno stać się stylem naszego życia. Modlitwa, postępowanie na drodze ucznia oraz nawrócenie znajdują w miłości wspólnej potwierdzenie swojej autentyczności ewangelicznej. Tam też właśnie rodzi się radość oraz pokój ducha, ponieważ dotyka się własną ręką *Ciała Chrystusa*. Jeśli chcemy naprawdę spotkać Chrystusa, to konieczne jest, abyśmy dotknęli się Jego Ciała w ranach ubogich w odpowiedzi na Komunię sakramentalną otrzymaną w Eucharystii. Ciało Chrystusa łamane podczas Świętej Liturgii pozwala nam się odnaleźć przez miłość wspólną w obliczach oraz w osobach najbiedniejszych braci i sióstr. Zawsze aktualne są słowa św. biskupa Chryzostoma: „Jeśli chcecie uczcić Ciało Chrystusa, to nie lekceważcie Go, dlatego że jest nagie. Nie czcijcie Chrystusa Eucharystycznego jedwabnymi ozdobami, zapominając o innym Chrystusie, który za murami kościoła jest nagi i cierpi z zimna" (por. *Homilia in Matthaeum*, nr 50, 3–4, PG 58).

Dlatego też jesteśmy wezwani do wyciągnięcia ręki do biednych, do spotkania się z nimi, popatrzenia im w oczy, przytulenia, aby poczuli ciepło miłości, która przełamuje krąg samotności. Ich ręka wyciągnięta w naszą stronę jest również zaproszeniem do wyjścia z naszych pewności i wygód, i do rozpoznania wartości, którą ubóstwo ma samo w sobie.

4. Nie zapominajmy, że dla uczniów Chrystusa ubóstwo jest przede wszystkim *powołaniem do naśladowania Jezusa ubogiego*. Jest podążaniem za Nim i z Nim drogą, która prowadzi do szczęśliwości Królestwa niebieskiego (por. Mt 5, 3; Łk 6, 20). Ubóstwo oznacza serce pokorne, które potrafi zaakceptować siebie jako ograniczone i grzeszne stworzenie, aby pokonać pokusę własnej wszechmocy, która zwodzi nas fałszywą obietnicą nieśmiertelności. To właśnie ubóstwo stwarza warunki do nieskrępowanego przyjęcia odpowiedzialności osobistych oraz społecznych, pomimo własnych ograniczeń, zawierzając bliskości Boga i wsparciu Jego łaski. Tak rozumiane ubóstwo jest miarą, która pozwala ocenić poprawne wykorzystanie dóbr materialnych, a także umożliwia przeżywanie relacji i uczuć bez egoizmu oraz zaborczości (por. KKK 2445).

Życie św. Franciszka niech stanie się dla nas przykładem, świadectwem autentycznego ubóstwa. On to właśnie, ponieważ miał wzrok utkwiony w Chrystusie, potrafił rozpoznać Go w biednych. Jeśli wiec pragniemy ofiarować nasz udział w skutecznej przemianie historii,

przyczyniając się do prawdziwego rozwoju, to konieczne jest, abyśmy wsłuchali się w wołanie ubogich i zajęli się podnoszeniem ich z marginesu. Przypominam jednocześnie ubogim, którzy żyją w naszych miastach i w naszych wspólnotach, aby nie stracili sensu ubóstwa ewangelicznego, którym naznaczone jest ich życie.

5. Znamy ogromne trudności współczesnego świata, które utrudniają zidentyfikowanie ubóstwa w jasny sposób. A jednak ono staje nam codziennie przed oczami, widoczne w obliczach tysięcy osób naznaczonych bólem, wykluczeniem, nadużyciem, przemocą, torturami i więzieniem, wojną, pozbawieniem wolności i godności, ignorancją i analfabetyzmem, brudem i chorobami, brakiem pracy, handlem ludźmi i niewolnictwem, wygnaniem i biedą, przymusowymi przesiedleniami. Ubóstwo ma oblicze kobiet, mężczyzn oraz dzieci wykorzystywanych do podłych interesów, podeptanych przez przewrotną logikę władzy i pieniądza. Jakąż to bezlitosną listę, a przecież nigdy niekompletną, form ubóstwa jesteśmy tu zmuszeni przedstawić, będących owocem niesprawiedliwości społecznej, biedy moralnej oraz chciwości nielicznych, a także ogólnej obojętności!

Niestety, w naszych czasach, podczas gdy ukazuje się coraz bardziej ewidentne bezczelne bogactwo zgromadzone w rękach nielicznych uprzywilejowanych, któremu często towarzyszy bezprawie i agresywne wykorzystywanie godności ludzkiej, skandalem staje się rozprzestrzenianie się biedy na wielkie połacie społeczne na całym świecie. Wobec tego scenariusza nie można pozostać obojętnym albo, co gorsza, zrezygnowanym. Biedzie, która hamuje ducha inicjatywy tak wielu młodych ludzi, nie pozwalając im na znalezienie pracy; biedzie, która znieczula zmysł odpowiedzialności, doprowadzając do delegowania i szukania faworytyzmów; biedzie, która zatruwa źródła uczestnictwa i ogranicza przestrzenie profesjonalizmu, upokarzając w ten sposób zasługi tych, którzy pracują i produkują; wszystkim tym sytuacjom należy odpowiedzieć nową wizją życia i społeczeństwa.

Wszyscy ci biedni – jak zwykł mawiać bł. Paweł VI – należą do Kościoła przez „prawo ewangeliczne” (Przemówienie z okazji otwarcia II Sesji Soboru Watykańskiego II, 29 września 1963) i zobowiązują do opcji fundamentalnej na ich rzecz. Błogosławione zatem ręce, które otwierają się, by przyjąć biednych i pomóc im: to są ręce, które dają nadzieję. Błogosławione ręce, które pokonują bariery kultury, religii i narodu, wylewając oliwę pocieszenia na rany ludzkości. Błogosła-

wione ręce, które się otwierają, nie prosząc nic w zamian, bez „jeśli", bez „ale" i bez „być może": to są ręce, które sprawiają, że na braci spływa Boże błogosławieństwo.

6. Na zakończenie Jubileuszu Miłosierdzia chciałem ofiarować Kościołowi *Światowy Dzień Ubogich*, aby wspólnoty chrześcijańskie na całym świecie stawały się coraz wyraźniejszym i konkretnym znakiem miłości Chrystusa do tych ostatnich i najbardziej potrzebujących. Pragnę, aby do całości obchodów innych *Dni* ustanowionych przez moich Poprzedników, które są już tradycją w życiu naszych wspólnot, był dołączony ten *Dzień*, jako znakomicie dopełniający je element ewangelicznego upodobania Jezusa w ubogich.

Zapraszam cały Kościół, mężczyzn i kobiety dobrej woli, do spojrzenia w tym szczególnym dniu na tych wszystkich, którzy wyciągają ręce wołając o pomoc i przyzywając naszej solidarności. To są nasi bracia i nasze siostry, stworzeni i kochani przez tego samego Ojca Niebieskiego. *Dzień* ten powinien zwrócić uwagę wierzących, aby przeciwstawili się kulturze odrzucenia i marnotrawstwa, a uczynili kulturę spotkania swoim stylem życia. Jednocześnie chciałbym również poprosić wszystkich, niezależnie od przynależności religijnej, o otwarcie się na wspólnotę z biednymi i na każdą formę solidarności z nimi jako konkretny znak braterstwa. Bóg stworzył niebo i ziemię dla wszystkich, niestety ludzie wznieśli granice, mury i ogrodzenia, zdradzając pierwotny zamysł i dar przeznaczony dla ludzkości, z której nikt nie miał być wykluczony.

7. Pragnę, aby wspólnoty chrześcijańskie, w tygodniu poprzedzającym *Światowy Dzień Ubogich*, który w tym roku przypada na 19 listopada (XXXIII niedziela zwykła w ciągu roku), zaangażowali się w przygotowanie wielu momentów przyjacielskich spotkań, naznaczonych solidarnością i konkretną pomocą. Będzie można zaprosić ubogich oraz wolontariuszy do wspólnego uczestnictwa w Eucharystii podczas tejże niedzieli, tak aby jeszcze bardziej autentyczną stała się celebracja uroczystości Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata, która przypadnie w kolejną niedzielę. Królowanie Chrystusa ukazuje się w pełni na Golgocie, kiedy to Niewinny, który jest przybity do krzyża, ubogi, nagi, pozbawiony wszystkiego, wciela i objawia pełnię miłości Boga. Jego totalne powierzenie się Ojcu, podczas gdy wyraża swoje zupełne ubóstwo, podkreśla moc tej Miłości, która go wskrzesi do nowego życia w dniu Paschy.

W tę właśnie niedzielę poświęconą ubogim, jeśli w naszej okolicy żyją biedni, którzy potrzebują pomocy i opieki, zbliżmy się do nich: niech to będzie odpowiednia chwila na spotkanie Boga, którego szukamy. Jak uczy nas Pismo Święte (por. Rdz 18, 3-5; Hbr 13, 2), przyjmijmy ich jako uprzywilejowanych gości przy naszym stole, aby mogli się stać mistrzami, którzy pomogą nam żyć spójnie wiarą. Niech nam pokażą w sposób rzeczowy, a często i radosny, przez ich zaufanie i gotowość przyjęcia pomocy, jak bardzo decydujące znaczenie ma życie tym, co istotne, oraz umiejętność zdania się na Opatrzność Bożą.

8. U podstaw wielu konkretnych inicjatyw, które będą realizowane w tymże Dniu, niech będzie zawsze *modlitwa*. Nie zapominajmy, że *Ojcze nasz* jest modlitwą ubogich. Prośba o chleb wyraża bowiem powierzenie Bogu podstawowych potrzeb naszego życia. To, czego Jezus uczył nas w tej modlitwie, wyraża i zawiera w sobie wołanie tego, kto cierpi z powodu niepewności egzystencji oraz braku tego, co konieczne. Uczniom, którzy prosili Go o to, by nauczył ich modlić się, odpowiedział słowami ubogich, którzy zwracają się do Jedynego Ojca, w którym wszyscy się rozpoznają jako bracia. *Ojcze nasz* jest modlitwą, która wyraża się w liczbie mnogiej: chleb, o który prosimy, jest „nasz", a to pociąga za sobą umiejętność dzielenia się, udziału i wspólnej odpowiedzialności. W tejże modlitwie wszyscy rozpoznajemy potrzebę przezwyciężenia każdej formy egoizmu, aby dostąpić radości wzajemnego przyjęcia.

9. Proszę moich Współbraci Biskupów, Kapłanów oraz Diakonów – którzy z powołania mają misję wspierania ubogich – proszę osoby konsekrowane, grupy, stowarzyszenia i ruchy, oraz całą rzeczywistość wolontariatu, aby zaangażowali się w ten Światowy Dzień Ubogich tak, by stał się on tradycją oraz konkretnym wkładem na rzecz ewangelizacji współczesnego świata.

Ten nowy, Światowy Dzień, niech się stanie silnym wezwaniem dla naszego wierzącego sumienia, abyśmy byli coraz bardziej przekonani do tego, że dzielenie się z biednymi pozwala nam zrozumieć Ewangelię w najgłębszej jej prawdzie. Biedni nie są problemem, ale zasobem, z którego możemy zaczerpnąć, aby przyjąć i żyć istotą Ewangelii.

Z Watykanu, 13 czerwca 2017 r.,
we wspomnienie św. Antoniego z Padwy

FRANCISCUS

3
ORĘDZIE
na 51. Światowy Dzień Pokoju

1 stycznia 2018 r.

1. Życzenie pokoju

Pokój wszystkim ludziom i narodom ziemi! Pokój, który aniołowie głoszą pasterzom w noc Narodzenia Pańskiego, jest głębokim pragnieniem wszystkich ludzi i wszystkich narodów, szczególnie tych, którzy najbardziej cierpią z powodu jego braku. Spośród nich, obecnych w moich myślach oraz w mojej modlitwie, pragnę jeszcze raz wspomnieć ponad 250 mln migrantów na świecie, z których 22,5 mln stanowią uchodźcy. Ci ostatni, jak stwierdził mój umiłowany poprzednik Benedykt XVI: „to mężczyźni i kobiety, dzieci, młodzież, osoby w podeszłym wieku, którzy szukają miejsca, gdzie mogliby żyć w pokoju". Aby je znaleźć, wielu z nich jest gotowych ryzykować życie w podróży, która w wielu przypadkach jest długa i niebezpieczna, znosić trudy i cierpienia, pokonywać druty kolczaste i mury, wzniesione po to, by trzymać ich z dala od tego celu.

W duchu miłosierdzia bierzemy w ramiona wszystkich, którzy uciekają od wojen i głodu lub są zmuszeni opuścić swoją ziemię z powodu dyskryminacji, prześladowań, ubóstwa i degradacji środowiska.

Jesteśmy świadomi, że nie wystarcza otwarcie naszych serc na cierpienie innych. Będzie jeszcze wiele do zrobienia, zanim nasi bracia i nasze siostry będą mogli znów żyć w pokoju w bezpiecznym domu. Przyjęcie drugiego wymaga konkretnego zaangażowania, łańcucha pomocy i życzliwości, czujnej i wyrozumiałej uwagi, odpowiedzialnego zarządzania nowymi, złożonymi sytuacjami – które czasami łączą się z innymi, licznymi problemami już istniejącymi – a także zawsze ograniczonymi środkami. Postępując zgodnie z cnotą roztropności, rządzący będą umieli przyjmować, wspierać, chronić oraz integrować, podejmując praktyczne działania, „jeśli to jest zgodne z nieprzesadnie pojmowanym dobrem społeczności (...), [aby] włączyć ich w nową społeczność". Na rządzących spoczywa konkretna odpowiedzialność

wobec własnych społeczeństw, którym muszą zapewnić sprawiedliwe prawa oraz harmonijny rozwój, a nie mogą postępować jak nierozsądny budowniczy, który źle obliczył wydatki i nie zdołał dokończyć wieży, którą zaczął budować.

2. Dlaczego jest tak wielu uchodźców i migrantów?

Święty Jan Paweł II na progu Wielkiego Jubileuszu 2000 lat od chwili, kiedy aniołowie głosili pokój w Betlejem, zwrócił uwagę na to, że wzrost liczby uchodźców jest jedną z konsekwencji „niekończącej się serii straszliwych wojen i konfliktów, ludobójstw i «czystek etnicznych»", które naznaczyły XX w. W nowym stuleciu nie nastąpił jeszcze prawdziwy zwrot: konflikty zbrojne oraz inne formy zorganizowanej przemocy nadal powodują przemieszczanie się ludzi wewnątrz granic państw i poza nimi.

Ludzie migrują również z innych powodów, a pierwszym z nich jest chęć „lepszego życia, co wiąże się często z pragnieniem, by pozostawić za sobą «beznadziejność», którą rodzi niemożność budowania przyszłości". Wyjeżdża się, by połączyć się z własną rodziną, by znaleźć możliwości zatrudnienia lub wykształcenia: kto nie może cieszyć się tymi prawami, nie żyje w pokoju. Ponadto, jak podkreśliłem w encyklice *Laudato si'*, „tragiczne jest zwiększenie liczby migrantów uciekających od biedy spowodowanej degradacją środowiska".

Większość migruje podążając regularnymi szlakami, natomiast niektórzy wybierają inne drogi, przede wszystkim pod wpływem desperacji, gdy ich ojczyzna nie zapewnia im bezpieczeństwa ani szans, a każda legalna droga wydaje się niedostępna, zablokowana lub zbyt długa.

W wielu krajach, do których zdążają migranci, szeroko rozpowszechniła się retoryka, która wyolbrzymia zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego lub koszty przyjęcia nowych przybyszów, lekceważąc w ten sposób godność ludzką, którą należy uznać we wszystkich, bo są synami i córkami Boga. Ci, którzy podsycają strach przed migrantami, być może w celach politycznych, zamiast budować pokój, sieją przemoc, dyskryminację rasową oraz ksenofobię, które są źródłem wielkiego niepokoju dla tych wszystkich, którym leży na sercu ochrona każdego człowieka.

Wszystkie dane, którymi dysponuje wspólnota międzynarodowa, wskazują na to, że globalne migracje dalej będą naznaczały naszą przyszłość. Niektórzy widzą w nich zagrożenie. Ja natomiast zachę-

cam was do spojrzenia na nie z ufnością, jako na szansę budowania pokojowej przyszłości.

3. Spojrzenie kontemplatywne

Mądrość wiary umacnia to spojrzenie, potrafiące dostrzec, że wszyscy należymy do „jednej rodziny – zarówno migranci, jak społeczności lokalne, które ich przyjmują – i wszyscy mają takie samo prawo do korzystania z dóbr ziemi, których przeznaczenie jest powszechne, jak mówi społeczna nauka Kościoła. Solidarność i dzielenie się są oparte na tej właśnie podstawie". Słowa te przypominają nam obraz nowej Jerozolimy. Księga proroka Izajasza (rozdz. 60), a także Apokalipsa (rozdz. 21) opisują ją jako miasto z bramami zawsze otwartymi, by mogli wejść ludzie z każdego narodu, którzy ją podziwiają i napełniają bogactwem. Pokój jest królem, który jej przewodzi, a sprawiedliwość zasadą, która rządzi współistnieniem w niej.

Trzeba, abyśmy skierowali kontemplatywne spojrzenie również na miasto, w którym żyjemy, potrzebujemy „spojrzenia wiary, odkrywającego tego Boga, który mieszka w jego domach, na jego ulicach, na jego placach [...], krzewiąc solidarność, braterstwo, pragnienie dobra, prawdy i sprawiedliwości", innymi słowy – urzeczywistniając obietnicę pokoju.

Patrząc na migrantów i uchodźców, to spojrzenie będzie umiało odkryć, że nie przybywają oni z pustymi rękami: mają zasoby odwagi, umiejętności, energii i dążeń, a ponadto skarby swoich rodzimych kultur i tym samym ubogacają życie krajów, które ich przyjmują. Będzie ono zdolne dostrzec również kreatywność, wytrwałość i ducha poświęcenia niezliczonych osób, rodzin i wspólnot, które w każdej części świata otwierają drzwi i serca migrantom i uchodźcom, również tam, gdzie środki nie są zbyt wielkie.

To kontemplatywne spojrzenie będzie umiało także kierować rozeznaniem osób odpowiedzialnych za sprawy publiczne, aby rozwijały politykę przyjmowania migrantów do maksimum możliwości, zgodnie ze słusznie „pojmowanym dobrem społeczności", a zatem biorąc pod uwagę potrzeby wszystkich członków jedynej rodziny ludzkiej oraz dobro każdego z osobna.

Ten, kto potrafi tak patrzeć, będzie w stanie rozpoznać pojawiające się już zalążki pokoju i zadba o ich rozwój. Przeobrazi w ten sposób w place budowy pokoju nasze miasta, często podzielone i spolaryzowane przez konflikty, które dotyczą właśnie obecności migrantów i uchodźców.

4. Cztery kamienie milowe działania

Danie osobom ubiegającym się o azyl, uchodźcom, migrantom i ofiarom handlu ludźmi szansy na znalezienie pokoju, którego poszukują, wymaga strategii łączącej w sobie cztery działania: przyjmowanie, chronienie, promowanie i integrowanie.

„Przyjmowanie" zwraca uwagę na konieczność rozszerzania możliwości legalnego wjazdu, aby nie odsyłać uchodźców i migrantów do miejsc, gdzie czekają ich prześladowania i przemoc, oraz równoważenia troski o bezpieczeństwo narodowe z ochroną podstawowych praw człowieka. Pismo Święte przypomina nam: „Nie zapominajcie też o gościnności, gdyż przez nią niektórzy, nie wiedząc, aniołom dali gościnę".

„Chronienie" przypomina o obowiązku uznania i ochrony nienaruszalnej godności tych, którzy uciekają z powodu realnego zagrożenia, w poszukiwaniu schronienia i bezpieczeństwa, aby zapobiegać ich wykorzystywaniu. Myślę tu szczególnie o kobietach i dzieciach, znajdujących się w sytuacjach, w których bardziej wystawione są na zagrożenia i nadużycia, prowadzące nawet do ich zniewolenia. Bóg nikogo nie dyskryminuje: „Pan strzeże przychodniów, chroni sierotę i wdowę".

„Promowanie" odnosi się do wspierania integralnego rozwoju ludzkiego migrantów i uchodźców. Pośród wielu narzędzi, które mogą pomóc w realizacji tego zadania, pragnę uwydatnić znaczenie, jakie ma zapewnienie dzieciom i młodym ludziom dostępu do wszystkich poziomów edukacji – dzięki temu nie tylko będą mogli oni rozwijać i wykorzystywać swoje zdolności, ale będą również lepiej umieli wychodzić na spotkanie innym, kultywując ducha dialogu, a nie zamknięcia czy konfrontacji. Biblia uczy, że Bóg „miłuje cudzoziemca, udzielając mu chleba i odzienia"; dlatego napomina: „Wy także miłujcie cudzoziemca, bo sami byliście przybyszami w ziemi egipskiej".

„Integrowanie" zaś oznacza umożliwianie uchodźcom i migrantom pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa, które ich przyjmuje, w dynamice wzajemnego wzbogacania oraz owocnej współpracy w promowaniu integralnego rozwoju ludzkiego lokalnych społeczności. Jak pisze św. Paweł: „nie jesteście już obcymi i przybyszami, ale jesteście współobywatelami świętych i domownikami Boga".

5. Propozycja dwóch porozumień międzynarodowych

Pragnę z całego serca, aby ten duch towarzyszył procesowi, który w 2018 r. doprowadzi do sformułowania i zatwierdzenia przez Organizację Narodów Zjednoczonych dwóch globalnych porozumień: jedno będzie dotyczyło bezpiecznych, uporządkowanych i uregulowanych migracji, drugie – uchodźców. Jako umowy przyjęte na poziomie globalnym, porozumienia te będą stanowiły ramy odniesienia dla programów politycznych oraz praktycznych działań. Dlatego ważne jest, by inspirowane były przez współczucie, dalekowzroczność i odwagę, by wykorzystywać każdą okazję do postępów w budowaniu pokoju. Tylko w ten sposób niezbędny realizm polityki międzynarodowej nie skapituluje w obliczu cynizmu oraz globalizacji obojętności.

Dialog i koordynacja są faktycznie koniecznością i obowiązkiem wspólnoty międzynarodowej. Poza granicami poszczególnych państw jest możliwe również, by kraje mniej zamożne przyjmowały większą liczbę uchodźców lub przyjmowały ich lepiej, jeśli międzynarodowa kooperacja zapewni im dostęp do potrzebnych funduszy.

Sekcja ds. Migrantów i Uchodźców Dykasterii ds. Promocji Integralnego Rozwoju Człowieka zaproponowała 20 punktów działań jako konkretnych dróg wprowadzania w życie czterech wspomnianych czynności zarówno w polityce, jak i w postawie i działaniu wspólnot chrześcijańskich. Zarówno te, jak i inne działania mają na celu wyrażenie zainteresowania Kościoła katolickiego procesem, który doprowadzi do przyjęcia wyżej wymienionych porozumień Organizacji Narodów Zjednoczonych. To zainteresowanie potwierdza ogólniejszą troskę duszpasterską, która zrodziła się razem z Kościołem i wyraża się do dziś w jego różnorodnych dziełach.

6. Dla dobra naszego wspólnego domu

Inspirują nas słowa św. Jana Pawła II: „Jeśli wielu ludzi podziela «marzenie» o świecie, w którym panuje pokój, jeśli doceniany jest wkład migrantów i uchodźców, ludzkość może coraz bardziej stawać się rodziną wszystkich, a nasza ziemia prawdziwym «wspólnym domem»". Wielu w historii uwierzyło w to „marzenie", a to, czego dokonali, świadczy o tym, że nie jest ono niemożliwą do zrealizowania utopią.

Do nich należy zaliczyć św. Franciszkę Ksawerę Cabrini, której setna rocznica narodzin dla nieba przypada w 2017 r. Dziś, 13 listo-

pada, wiele wspólnot kościelnych obchodzi jej wspomnienie. Ta mała wielka kobieta, która poświęciła swoje życie służbie migrantom, stając się później ich niebiańską patronką, nauczyła nas, w jaki sposób możemy przyjmować, chronić, promować i integrować tych naszych braci i siostry. Niech przez jej wstawiennictwo Pan pozwoli nam wszystkim doświadczyć, że „owoc (...) sprawiedliwości sieją w pokoju ci, którzy zaprowadzają pokój".

Watykan, 13 listopada 2017 r.,
wspomnienie św. Franciszki Ksawery Cabrini, patronki migrantów

FRANCISCUS

4
ORĘDZIE
na Światowy Dzień Modlitw o Powołania 2018 r.

Słuchać, rozeznawać, żyć powołaniem Pana

Drodzy Bracia i Siostry!

W październiku odbędzie się XV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów poświęcone młodzieży, a zwłaszcza relacjom między młodzieżą, wiarą i powołaniem. Przy tej okazji będziemy mogli zgłębić, w jaki sposób w centrum naszego życia mieści się powołanie do radości, które kieruje do nas Bóg, i w jaki sposób jest to „plan Boga wobec mężczyzn i kobiet każdego czasu" (Synod Biskupów, XV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Młodzież, wiara i rozeznawanie powołania, Wprowadzenie*).

Chodzi o dobrą nowinę, którą zdecydowanie głosi nam na nowo 55. Światowy Dzień Modlitw o Powołania: nie jesteśmy zanurzeni w przypadkowości ani pociągani serią chaotycznych wydarzeń, ale przeciwnie, nasze życie i nasza obecność w świecie jest owocem Bożego powołania!

Także w tych naszych niespokojnych czasach tajemnica Wcielenia przypomina nam, że Bóg zawsze wychodzi nam naprzeciw i jest Bogiem-z-nami, przechodząc niekiedy zakurzonymi drogami naszego życia i rozumiejąc naszą tęsknotę za miłością i szczęściem, wzywa nas do radości. W różnorodności i specyfice każdego powołania, osobistego i kościelnego, chodzi o *słuchanie, rozpoznawanie i życie* tym słowem, które wzywa nas z wysoka i, pozwalając, by owocowały nasze talenty, czyni nas także narzędziami zbawienia w świecie i ukierunkowuje nas ku pełni szczęścia.

Te trzy aspekty – *słuchanie, rozeznanie i życie* – stanowią także kontekst początku misji Jezusa, który po dniach modlitwy i zmagania na pustyni odwiedza także swoją synagogę w Nazarecie, i tutaj wsłuchuje się w słowo, rozpoznaje treść misji powierzonej mu przez Ojca i ogłasza, że przyszedł, aby wypełnić ją „dzisiaj” (por. Łk 4, 16-21).

Słuchać

Trzeba od razu powiedzieć, że powołanie Pana nie ma w sobie takiej oczywistości jak wiele rzeczy, które możemy usłyszeć, zobaczyć lub dotknąć w naszym codziennym doświadczeniu. Bóg przychodzi w milczeniu i dyskretnie, nie narzucając się naszej wolności. Tak więc może się zdarzyć, że Jego głos jest przytłumiony przez wiele trosk i napięć, które zajmują nasz umysł i serce.

Powinniśmy zatem nastawić się na głębokie wsłuchiwanie się w Jego słowo i życie, zwrócić uwagę także na szczegóły naszej codzienności, nauczyć się odczytywania wydarzeń oczyma wiary i pozostawania otwartymi na niespodzianki Ducha Świętego.

Nie możemy odkryć specjalnego i osobistego powołania, jakie Bóg dla nas zaplanował, jeśli pozostajemy zamknięci w sobie samych, w naszych nawykach i apatii, właściwych ludziom, którzy marnując swoje życie w zamkniętym kręgu swego „ja”, tracą szanse na wielkie marzenia i stawania się protagonistą tej wyjątkowej i oryginalnej historii, jaką Bóg chce napisać wraz z nami.

Również Jezus został powołany i posłany. Dlatego potrzebował skupienia w milczeniu, słuchał i czytał słowo w synagodze, i ze światłem i mocą Ducha Świętego objawił w całej pełni jego sens, odnoszący się do Jego własnej osoby i historii ludu Izraela.

Przyjęcie takiej postawy staje się obecnie coraz trudniejsze, ponieważ jesteśmy zanurzeni w hałaśliwym społeczeństwie, w szaleństwie

obfitości bodźców i informacji, które wypełniają nasze dni. Zgiełkowi zewnętrznemu, który niekiedy panuje w naszych miastach i dzielnicach, często odpowiada rozproszenie i chaos wewnętrzny, które nie pozwalają nam się zatrzymać, aby nacieszyć się smakiem kontemplacji, aby spokojnie zastanowić się nad wydarzeniami naszego życia i, ufając w troskliwy zamysł Boga wobec nas, dokonać owocnego rozeznania.

Ale, jak wiemy, królestwo Boże przychodzi cicho i niepostrzeżenie (por. Łk 17, 21), i można przyjąć jego ziarna tylko wówczas, gdy jak prorok Eliasz potrafimy wejść w głębiny naszego ducha, pozwalając, by otworzył się on na niedostrzegalny szmer Bożego powiewu (por. 1 Krl 19, 11-13).

Rozeznawać

Czytając w synagodze w Nazarecie fragment z proroka Izajasza, Jezus rozpoznał treść misji, dla której został posłany i przedstawił ją tym, którzy czekali na Mesjasza: „Duch Pański spoczywa na Mnie, ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, abym ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie; abym uciśnionych odsyłał wolnymi, abym obwoływał rok łaski od Pana" (Łk 4, 18-19).

Podobnie, każdy z nas może odkryć swoje powołanie jedynie przez rozeznanie duchowe, „proces, w którym dana osoba dojrzewa do podjęcia, w dialogu z Bogiem i słuchając głosu Ducha Świętego, podstawowych decyzji, począwszy od tej dotyczącej stanu życia" (Synod Biskupów, XV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Młodzież, wiara i rozeznawanie powołania*, cz. II, 2: *Dar rozeznania*).

Odkrywamy zwłaszcza, że powołanie chrześcijańskie ma zawsze wymiar proroczy. Jak świadczy Pismo Święte, prorocy są posyłani do ludu w sytuacji wielkich niedostatków materialnych oraz kryzysu duchowego i moralnego, aby w imieniu Boga skierować słowa nawrócenia, nadziei i pocieszenia. Jak wiatr, który unosi kurz, prorok zakłóca fałszywy spokój sumienia, które zapomniało o słowie Pana, rozeznaje wydarzenia w świetle Bożej obietnicy i pomaga ludowi dostrzec oznaki jutrzenki w mrokach historii.

Także dzisiaj bardzo potrzebujemy rozeznania i proroctwa; przezwyciężenia pokusy ideologii i fatalizmu oraz odkrycia w relacji z Panem miejsc, narzędzi i sytuacji, przez które nas wzywa. Każdy chrześcijanin powinien być w stanie rozwijać umiejętność „czytania

w swoim" życiu i zrozumienia, *gdzie i do czego* wzywa go Pan, by kontynuował Jego misję.

Żyć

Wreszcie, Jezus ogłasza nowość chwili teraźniejszej, która zachwyci wielu, a usztywni innych: czas się wypełnił, a On jest Mesjaszem ogłoszonym przez Izajasza, namaszczonym, by uwolnić jeńców, przywrócić wzrok niewidomym i głosić miłosierną miłość Boga do każdego stworzenia. Właśnie „dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli" (Łk 4, 20), stwierdza Jezus.

Radość Ewangelii, która otwiera nas na spotkanie z Bogiem i z braćmi, nie może czekać na nasze opieszałości i lenistwa; nie dotrze do nas, jeśli pozostaniemy w oknie, z wymówką, że wciąż czekamy na dogodny czas; nie wypełni się dla nas, jeśli nie podejmiemy dziś właśnie ryzyka wyboru. Powołanie jest dziś! Chrześcijańska misja jest dla teraźniejszości! I każdy z nas jest powołany – do życia świeckiego w małżeństwie, do kapłaństwa w posłudze święceń czy do życia w szczególnej konsekracji – aby stać się świadkiem Pana, tu i teraz.

W rzeczywistości to „dziś" głoszone przez Jezusa zapewnia nas, że Bóg nieustannie „zstępuje", aby zbawić nasze człowieczeństwo i uczynić nas uczestnikami swojej misji. Pan nadal wzywa do życia z Nim i do pójścia za Nim w relacji specjalnej bliskości, na Jego bezpośrednią służbę. A jeśli daje nam do zrozumienia, że powołuje nas do poświęcenia się całkowicie Jego Królestwu, nie możemy się lękać! Poświęcenie się całkowite i na zawsze Bogu i służbie braciom jest piękne i jest wielką łaską.

Pan nadal dziś powołuje do pójścia za Nim. Nie wolno nam czekać, aż będziemy doskonali, żeby odpowiedzieć naszym wielkodusznym „oto jestem", ani też przerażać się naszymi ograniczeniami i grzechami, ale musimy przyjąć z otwartym sercem głos Pana. Usłyszeć Go, rozpoznać naszą osobistą misję w Kościele i w świecie, i wreszcie żyć nią w tym dzisiaj, które daje nam Bóg.

Niech Najświętsza Maryja Panna, młoda dziewczyna z peryferii, która usłyszała, przyjęła i żyła słowem Boga, które stało się ciałem, zawsze nas strzeże i nam towarzyszy na naszej drodze.

Watykan, 3 grudnia 2017 r., w pierwszą niedzielę Adwentu

FRANCISCUS

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI

1

INSTRUKCJA

Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej

Wstęp

1. Mija 50 lat od opublikowania Instrukcji *Musicam sacram* służącej wprowadzeniu w życie Konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* Soboru Watykańskiego II. Kościół jest wdzięczny Bogu za odnowę życia liturgicznego, którą umożliwiło nauczanie soborowe. Zaznaczono w nim, że muzyka, a zwłaszcza „śpiew kościelny związany ze słowami, jest nieodzowną oraz integralną częścią uroczystej liturgii”[1]. Już wcześniej Pius XII w encyklice o muzyce kościelnej *Musicae sacrae disciplina* podkreślił, że „inne rodzaje sztuki: architektura, malarstwo czy rzeźbiarstwo, przygotowują tylko godne miejsce świętym obrzędom, muzyka sakralna spełnia uprzywilejowaną rolę w samym sprawowaniu świętych ceremonii i obrzędów”[2].

2. Wspomniana Instrukcja *Musicam sacram* Świętej Kongregacji Obrzędów z 1967 r., a na gruncie polskim Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II z 1979 r., szczegółowo omówiły wskazania soborowej konstytucji. Po nich ukazały się jeszcze inne dokumenty Stolicy Apostolskiej poświęcone liturgii. Do wielu z nich odwołuje się niniejsza Instrukcja, przypominając zapisane tam normy, które powinny być realizowane w życiu liturgicznym.

3. Zachodzące przemiany społeczne i kulturowe oraz postępująca sekularyzacja życia dotykają także liturgii. Przyczyna tego zjawiska tkwi przede wszystkim w fałszywym poczuciu wolności oraz nieznajomości nauki Kościoła[3]. „Wierni mają prawo, aby władza kościelna

---

1 Konstytucja o liturgii świętej Soboru Watykańskiego II (4.12.1963) [dalej: KL], 112.

2 Pius XII, Encyklika *Musicae sacrae disciplina* (25.12.1955), II, 3.

3 Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Redemptionis sacramentum* (25.03.2004) [dalej: RS], 7 i 9.

sprawowała kierownictwo nad świętą liturgią, aby liturgia nie była postrzegana jako prywatna własność kogokolwiek, ani samego celebransa, ani wspólnoty, w której sprawuje się sakramenty"[4]. W tym kontekście istnieje również potrzeba bardziej wnikliwego spojrzenia na problemy związane z muzyką w Kościele w Polsce.

I. Zasady ogólne

4. Z obrzędami chrześcijańskimi zawsze związana była muzyka. Psalmy, hymny i pieśni stanowiące część Biblii, stają się nośnikiem prawd objawionych[5]. Już w Kościele apostolskim śpiew traktowano jako dar Ducha, tak samo jak głoszenie kerygmatu. Kościół nadal otacza opieką wszelkie formy sztuki sakralnej. Przejawia się to także w trosce o zachowanie i powiększanie skarbca muzyki sakralnej[6].

5. Wskazania Kościoła dotyczące muzyki można lepiej rozumieć, gdy uściśli się znaczenie pojęć: muzyka religijna, kościelna, sakralna czy liturgiczna.

a) Muzyka religijna jest sztuką, która odnosi się w swej inspiracji do tematyki dotyczącej Boga, Jego objawiania się w świecie bądź też różnych przejawów życia wspólnoty wierzących.

b) Muzyka kościelna pochodzi z chrześcijańskiego kręgu kulturowego i jest związana z życiem chrześcijańskich wspólnot wyznaniowych.

c) Muzyka sakralna obejmuje wszelkie kompozycje powstałe w ciągu wieków z przeznaczeniem do liturgii w Kościele.

d) Muzyką liturgiczną są kompozycje, które zgodnie z przepisami kościelnymi współtworzą święte obrzędy. W wypełnianiu funkcji znaku liturgicznego muzyka posługuje się różnymi formami, gatunkami i rodzajami, zarówno wokalnymi, wokalno-instrumentalnymi, jak i instrumentalnymi.

6. Liturgia z natury swej jest nie tylko otwarta na muzykę, lecz wręcz się jej domaga. Muzyka w liturgii nie jest jej „oprawą", ale in-

[4] RS 18.

[5] Zob. Wj 15, 1-21; 2 Sm 6, 5; 1 Krn 23, 5; 25, 2-32; Ef 5, 18; Kol 3, 16; 1 Kor 14, 26.

[6] Zob. KL 114.

tegralnie wiąże się z celebracją świętych obrzędów. „Może być szczególnym sposobem uczestnictwa w świętych obrzędach, w tajemnicy wiary”[7]. Celem muzyki liturgicznej jest chwała Boża i uświęcenie wiernych[8] oraz budowanie wspólnoty wierzących.

7. „Kościół uznaje wszystkie formy prawdziwej sztuki i dopuszcza je do służby Bożej, jeżeli tylko posiadają wymagane przymioty”[9]. Należy bezwzględnie stać na straży wykonywania takiej muzyki liturgicznej, która jest autentyczną sztuką nakierowaną zawsze na świętość kultu, i wprowadzać do liturgii tylko to, co odpowiada „świętości miejsca, godności obrzędów liturgicznych i pobożności wiernych”[10]. „Nie wolno w liturgii wykonywać utworów o charakterze świeckim”[11].

8. „W ramach *ars celebrandi* znaczące miejsce zajmuje śpiew liturgiczny”[12]. „Czynność liturgiczna przybiera godniejszą postać, gdy służba Boża odbywa się uroczyście ze śpiewem, przy udziale osób posługujących na mocy święceń, z czynnym uczestnictwem wiernych”[13]. W większym stopniu należy uwzględnić chorał gregoriański jako własny śpiew liturgii rzymskiej[14].

9. Teksty przeznaczone do śpiewów kościelnych należy „czerpać przede wszystkim z Pisma Świętego i źródeł liturgicznych”[15]. Tekst i melodia oraz ich wykonanie mają odpowiadać znaczeniu celebrowanej tajemnicy, częściom obrzędu, a także okresowi liturgicznemu[16].

[7] Przemówienie papieża seniora Benedykta XVI po nadaniu doktoratu *honoris causa*, Castel Gandolfo (5.07.2015), „Anamnesis” 21(2015), nr 4 (83), s. 8.

[8] Zob. KL 112.

[9] Tamże.

[10] Zob. Instrukcja Świętej Kongregacji Obrzędów *Musicam sacram* (5.03.1967) [dalej: MS], 60.

[11] Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II (8.02.1979) [dalej: IEP], 10.

[12] Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis* (22.02.2007) [dalej: SC], 42.

[13] KL 113.

[14] Zob. KL 116.

[15] KL 121.

[16] Zob. SC 42.

II. Muzyczne funkcje w liturgii

10. W czynnościach liturgicznych każdy w zależności od święceń i funkcji pełni sobie właściwe zadanie: przewodniczący liturgii biskup lub prezbiter, diakon, lektor, psałterzysta, kantor, schola, chór, dyrygent, organista. Biskup diecezjalny jest pierwszym szafarzem Bożych misteriów w powierzonym mu Kościele, dlatego czuwa nad stosowaniem odpowiedniej muzyki liturgicznej. W parafii proboszcz, a w innych wspólnotach ten, kto w imieniu biskupa spełnia urząd pasterski, odpowiada za kształt liturgii i jej przygotowanie. Nieodzowna jest harmonijna współpraca wszystkich pełniących różne funkcje.

a) Przewodniczący liturgii powinien wykorzystywać dopuszczone i zalecone przez przepisy możliwości w sprawowaniu świętych obrzędów i dostosowania ich do potrzeb wspólnoty. Zaleca się, aby uwzględniał stopnie uroczystej liturgii i śpiewał wszystkie części przeznaczone dla niego[17].

b) Funkcją diakona związaną ze śpiewem jest: proklamowanie Ewangelii, podawanie intencji modlitwy powszechnej, wezwanie do znaku pokoju, rozesłanie i inne wezwania zawarte w obrzędach. Do diakona (a gdy go nie ma, do prezbitera lub kantora) należy wykonanie uroczystego orędzia wielkanocnego.

c) Lektor, który wykonuje czytania, może je zaśpiewać według melodii z *Lekcjonarza*[18].

d) Psałterzysta[19] (psalmista, kantor psalmu) wykonuje psalm responsoryjny z ambony.

e) Do kantora należy: przygotowanie i kierowanie śpiewem zgromadzenia liturgicznego oraz solowe wykonywanie niektórych śpiewów. Funkcji tej nie może spełniać z ambony, z wyjątkiem śpiewu orędzia wielkanocnego[20].

f) Schola prowadzi śpiew całego zgromadzenia liturgicznego. Może również samodzielnie wykonywać podczas celebracji śpiewy liturgiczne zgodnie z obowiązującymi przepisami.

---

17 Zob. MS 27–31.

18 *Lekcjonarz mszalny* [dalej: LM], t. I, Poznań 2015, s. 285–286.

19 Terminem „psałterzysta" polskie dokumenty Kościoła tłumaczą łacińskie określenie „psalmista".

20 Zob. OWMR 309.

g) Chór zasadniczo wykonuje muzykę wielogłosową. Jeżeli nie ma scholi, powinien przejąć jej zadania. Zawsze włącza się w śpiew całego zgromadzenia.

h) Dyrygentem zespołu śpiewaczego może być wyłącznie osoba posiadająca odpowiednie przygotowanie muzyczne i liturgiczne. Jeżeli nie ma kantora, kieruje śpiewem uczestników liturgii.

i) Organista akompaniuje do śpiewu całego zgromadzenia liturgicznego oraz wykonuje utwory organowe zgodnie z przepisami. Nie akompaniuje do śpiewów solowych przewodniczącego liturgii lub kogoś z asysty[21]. Jeżeli nie ma ani kantora, ani dyrygenta, organista akompaniując intonuje i prowadzi śpiew całego zgromadzenia.

j) Nie ma nic bardziej podniosłego w świętych czynnościach niż zgromadzenie liturgiczne, które wyraża swą wiarę przez wspólny śpiew[22]. „Dlatego należy bardzo starannie dobierać i łączyć te formy i elementy przez Kościół zaproponowane, które (...) bardziej sprzyjają czynnemu i pełnemu uczestnictwu wiernych”[23]. Pełny udział nie ogranicza się do wspólnego śpiewania – słuchanie jest również formą uczestnictwa. „W odpowiednim czasie należy zachować także pełne czci milczenie”[24].

11. Należy szczególną troską otoczyć istniejące w parafii zespoły śpiewacze, a tam, gdzie ich nie ma, powoływać nowe. Ich udział w liturgii daje możliwość wzbogacenia i urozmaicenia repertuaru oraz zapewnia w kościołach żywotność utworów ze skarbca muzyki liturgicznej. Zawsze należy pamiętać o zachowaniu odpowiedniej proporcji pomiędzy śpiewami scholi, chóru i ludu.

a) Zespoły śpiewacze powinny pełnić swoje funkcje w takim miejscu, aby ich członkowie mieli możliwość pełnego, sakramentalnego uczestnictwa w liturgii[25].

b) Każdy kościelny zespół śpiewaczy powinien mieć opiekuna, którym jest rządca parafii lub wyznaczony przez niego duchowny.

---

[21] Zob. MS 64.

[22] Zob. MS 16.

[23] *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* (6.11.2003) [dalej: OWMR], 20.

[24] KL 30; zob. OWMR 56, 88.

[25] Zob. MS 23 c; OWMR 312.

Obowiązkiem opiekuna jest troska o stałą formację duchową członków zespołu[26].

12. Organista ma obowiązek należycie przygotować muzykę do każdej liturgii. Jego zadaniem jest również kształcenie kantorów i psałterzystów. Jeśli nie czyni tego kantor, organista uczy wiernych (zwłaszcza dzieci i młodzież) śpiewów liturgicznych. Może także prowadzić zespoły śpiewacze.

a) Pełnienie funkcji organisty wymaga stałej formacji liturgicznej i duchowej oraz doskonalenia umiejętności muzycznych. Obowiązkiem organisty jest udział w spotkaniach formacyjnych organizowanych w diecezjach.

b) Warunkiem koniecznym do zatrudnienia na stanowisku organisty jest posiadanie kwalifikacji muzyka kościelnego, a nie tylko ogólne wykształcenie muzyczne. Szczegółowo normy te określa prawo diecezjalne. W większych parafiach zaleca się organizowanie konkursów na stanowisko organisty.

III. Muzyka w liturgii Mszy świętej

13. Tajemnica Eucharystii jest zbyt wielka, „ażeby ktoś mógł pozwolić sobie na traktowanie jej wedle własnej oceny, która nie szanowałaby jej świętego charakteru i jej wymiaru powszechnego”[27]. Należy przestrzegać wszystkich norm dotyczących Mszy świętej, które znajdują się w *Ogólnym wprowadzeniu do Mszału rzymskiego*.

14. Wszystkie śpiewy mszalne powinny być zgodne z czynnością świętą, z treścią dnia lub okresu liturgicznego i zatwierdzone przez kompetentną władzę diecezjalną[28]. Pomocą w ich wyborze są teksty liturgiczne (antyfony, modlitwy, czytania). Należy korzystać z bogatego skarbca polskich pieśni kościelnych i troszczyć się o jego powiększanie. Części stałych Mszy świętej, a także psalmu responsoryjnego, nie wolno zastępować innymi śpiewami.

[26] Zob. MS 24. Pomocą może być ogólnopolski program formacji służby liturgicznej.

[27] Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia* (7.04.2003), 52.

[28] IEP 8, 10.

15. Niektóre części Mszy świętej mogą być śpiewane w różnych językach. Dotyczy to zwłaszcza liturgii z udziałem większej grupy obcokrajowców. Niezależnie od tego, szczególnie zaleca się śpiew w języku łacińskim[29].

16. Należy zwrócić uwagę na dwojaki charakter śpiewów: jedne są samodzielnym obrzędem, inne towarzyszą obrzędowi[30]. Sprawowanie liturgii wymaga uzgodnienia czasu trwania śpiewu z akcją liturgiczną.

17. Przed rozpoczęciem celebracji zaleca się wykonywanie muzyki sakralnej. Podczas gromadzenia się wiernych ma ona pomóc w tworzeniu atmosfery modlitewnego skupienia.

18. Obrzędy wstępne:

a) Śpiew na wejście „rozpoczyna celebrację, umacnia jedność zgromadzonych, wprowadza ich umysły w przeżywanie misterium okresu liturgicznego lub święta oraz towarzyszy procesji kapłana i usługujących"[31]. Wykonuje się antyfonę lub inny śpiew zatwierdzony przez władzę kościelną.

b) *Panie, zmiłuj się nad nami* (*Kyrie*) jest śpiewem litanijnym wykonywanym naprzemiennie z uwzględnieniem całego zgromadzenia lub samodzielnie przez zespół śpiewaczy. Ta sama zasada dotyczy trzeciej formy aktu pokuty.

c) Hymn *Chwała na wysokości Bogu* (*Gloria*) rozpoczyna kapłan, kantor lub zespół śpiewaczy. Śpiewają go wszyscy razem albo naprzemiennie. Może być wykonany także samodzielnie przez scholę lub chór[32].

d) Kolekta powinna być albo w całości śpiewana, albo w całości recytowana[33]; po wezwaniu do modlitwy należy zachować chwilę milczenia.

---

29 Zob. MS 51.

30 Por. OWMR 37.

31 OWMR 47.

32 Por. OWMR 53.

33 Dotyczy to również Modlitwy nad darami i Modlitwy po Komunii.

19. Liturgia słowa Bożego

a) Lekcje wolno śpiewać jedynie według melodii zamieszczonych w *Lekcjonarzu*[34]. Po czytaniu można odśpiewać kończącą formułę z aklamacją.

b) Psalm responsoryjny jest medytacją nad usłyszanym słowem Bożym i stanowi integralną część liturgii słowa. Wykonuje go psałterzysta z miejsca proklamacji słowa Bożego w formie responsoryjnej (wierni odpowiadają refrenem) lub w sposób ciągły bez refrenu[35]. Zamiast psalmu można wyśpiewać *Graduał*. Śpiew po czytaniu wykonuje się jednogłosowo, refren może być także realizowany wielogłosowo.

c) Sekwencję przed *Alleluja* śpiewa zespół śpiewaczy lub kantor. Może ją wykonać w postawie siedzącej całe zgromadzenie.

d) Aklamacja przed czytaniem Ewangelii powinna być śpiewana, w przeciwnym razie można ją opuścić. „Wszyscy, stojąc, wykonują tę aklamację pod przewodnictwem scholi albo kantora oraz ją powtarzają; werset zaś śpiewa schola albo kantor"[36]. W uroczystych celebracjach po proklamacji Ewangelii można powtórzyć samą aklamację bez wersetu[37].

e) Ewangelię można śpiewać jedynie według melodii zamieszczonych w *Lekcjonarzu*[38]. W przypadku czytanej Ewangelii zaleca się śpiew dialogu i końcowej aklamacji.

f) *Wyznanie wiary* (*Credo*) w celebracjach bardziej uroczystych zaleca się śpiewać. Intonuje je przewodniczący liturgii, kantor lub zespół śpiewaczy, a wykonuje całe zgromadzenie razem albo naprzemiennie[39].

g) Wezwania modlitwy powszechnej mogą być śpiewane przez diakona, kantora lub inną osobę. W przypadku czytanych intencji można śpiewać samo wezwanie z aklamacją. Zaleca się śpiew końcowej modlitwy.

---

34 LM, t. I, s. 285–286.

35 Zob. OWMR 61; *Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania OWMR* (9.03.2005) [dalej: WEP], 14.

36 OWMR 62.

37 Zob. WEP 19.

38 LM, t. I, s. 287–291.

39 Zob. MS 34; OWMR 68.

20. Liturgia eucharystyczna

a) Śpiew na przygotowanie darów zasadniczo towarzyszy procesji. Może być wykonywany podczas obrzędów przygotowania darów także wówczas, gdy nie ma procesji. Obrzędowi temu może towarzyszyć muzyka wokalno-instrumentalna lub instrumentalna[40].

b) Dialog przed prefacją, prefacja i aklamacja *Święty* (*Sanctus*) stanowią jedną całość i powinny być śpiewane. Nie należy rozróżniać sposobu wykonywania tych części, śpiewając dialog, a recytując prefację[41]. Śpiew aklamacji *Święty* należy do całego zgromadzenia[42].

c) W celebracjach bardziej uroczystych zaleca się wykorzystanie zamieszczonych w *Mszale* melodii do tekstów Modlitwy eucharystycznej.

d) Po konsekracji, podczas ukazania świętych postaci, zasadniczo nie wykonuje się muzyki instrumentalnej.

e) Poleca się wykonywać zamiennie wszystkie cztery aklamacje po przeistoczeniu.

f) Doksologia kończąca Modlitwę eucharystyczną powinna być śpiewana. W uroczystych celebracjach aklamację *Amen* można wielokrotnie powtórzyć, a także wykonać wielogłosowo.

g) Modlitwa Pańska (*Pater noster*) wraz z wprowadzeniem i embolizmem może być śpiewana wyłącznie na melodie zamieszczone w *Mszale*[43].

h) W czasie przekazywania znaku pokoju nie wykonuje się żadnego śpiewu.

i) Śpiew *Baranku Boży* (*Agnus Dei*) towarzyszy obrzędowi łamania chleba i powinien trwać do jego zakończenia. Może być wykonywany w formie dialogowanej.

j) Kiedy kapłan przyjmuje Najświętszy Sakrament, rozpoczyna się śpiew na Komunię. Wykonuje się antyfonę lub inny śpiew zatwierdzony przez władzę kościelną. Podczas procesji komunijnej, po śpiewie, może być wykonywana muzyka instrumentalna lub wokalno-instrumentalna[44].

---

[40] Zob. MS 65.

[41] Por. MS 29c.

[42] OWMR 216.

[43] *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 2010, s. 371*.

[44] Zob. MS 65.

k) Po Komunii świętej, zależnie od okoliczności, następuje akt uwielbienia. Nie należy w tym czasie wykonywać innych czynności. Zgromadzenie może wykonać psalm, inną pieść pochwalną lub hymn[45]. Dopuszczalna jest również muzyka instrumentalna lub odpowiedni utwór wykonywany przez zespół śpiewaczy.

21. Po rozesłaniu, zwłaszcza gdy odbywa się uroczyste wyjście celebransa z asystą, należy wykonać śpiew, „aby każdy wrócił do swoich dobrych czynów, wielbiąc i błogosławiąc Boga"[46]. Zachęca się ponadto do wykonywania w tym czasie odpowiedniej muzyki instrumentalnej lub wokalno-instrumentalnej.

IV. Muzyka w roku liturgicznym

22. Szczególnie uroczysty wydźwięk ma świętowanie niedzieli jako Dnia Pańskiego. Wyjątkowość zgromadzenia eucharystycznego w tym dniu zostaje podkreślona przez liturgię śpiewaną. Starannie przygotowane śpiewy, które sprzyjają dzieleniu się jedną wiarą i miłością, mają być owocem współpracy wszystkich osób odpowiedzialnych za muzyczne ukształtowanie świętych obrzędów. Stają się one wówczas wyrazem radości serca[47]. Także odpowiednio dobrana muzyka instrumentalna powinna podkreślać uroczysty charakter niedzielnej liturgii.

23. W roku liturgicznym, obchodząc misteria odkupienia, Kościół otwiera bogactwo zbawczych czynów i zasług Chrystusa, aby wierni zetknęli się z Nim i dostąpili łaski zbawienia[48]. Treść i charakter poszczególnych obchodów lub okresów liturgicznych powinny stanowić podstawę do wyboru właściwych śpiewów. Melodie refrenów psalmu responsoryjnego, tonów psalmowych i śpiewu przed Ewangelią należy różnicować, by nie miały charakteru uniwersalnego na cały rok. Zaleca się korzystać z bogactwa melodii, uwzględniając okresy liturgiczne oraz uroczystości. Niewskazane jest stosowanie kontrafaktur[49].

45 Zob. OWMR 88.

46 OWMR 90 c.

47 Zob. Jan Paweł II List apostolski *Dies Domini* o świętowaniu niedzieli (31.05.1998), 50.

48 Zob. KL 102.

49 Wykorzystywanie fragmentów pieśni.

a) W Adwencie w doborze śpiewów należy uwzględnić dwie części tego okresu. Do 16 grudnia treści liturgii nawiązują do historii Izraela oczekującego na przyjście Mesjasza. Jest to czas duchowego przygotowania się Kościoła na Paruzję. Od 17 grudnia następuje bezpośrednie przygotowanie do uroczystości Narodzenia Pańskiego; podobne treści liturgiczne towarzyszą celebracjom Mszy świętych o Najświętszej Maryi Pannie w Adwencie, zwanych roratami.

b) W okresie Narodzenia Pańskiego (od 25 grudnia do święta Chrztu Pańskiego) podczas liturgii należy śpiewać kolędy. Pastorałki (kolędy domowe) mogą być śpiewane wyłącznie poza liturgią: podczas wspólnego kolędowania, jasełek czy na koncertach.

c) Po święcie Chrztu Pańskiego następuje pierwsza część okresu zwykłego. Należy wówczas śpiewać pieśni związane z treścią liturgii tego okresu. W przypadku utrwalonej tradycji śpiewania kolęd aż do święta Ofiarowania Pańskiego dopuszcza się wykorzystywanie zwrotek, których treść koresponduje z liturgią pierwszych tygodni okresu zwykłego. Można także śpiewać kolędy po zakończeniu liturgii.

d) „Okres Wielkiego Postu trwa od Środy Popielcowej do Wielkiego Czwartku (bez Mszy Wieczerzy Pańskiej). Czas ten służy przygotowaniu do obchodu Świąt Wielkanocnych, czyli męki, śmierci i zmartwychwstania naszego Pana. Dominują w nim trzy tematy: pokuta, chrzest i męka Pańska, przy czym w liturgii temat pasyjny przeważa dopiero w Wielkim Tygodniu, a w polskiej tradycji – od poniedziałku piątego tygodnia”[50]. W doborze śpiewów należy uwzględnić to zróżnicowanie. Śpiew pieśni pasyjnych należy stosować zawsze w sprawowaniu nabożeństw *Gorzkich żalów* i *Drogi krzyżowej*.

e) Triduum Paschalne stanowi szczyt roku liturgicznego. Należy szczególnie zatroszczyć się o przygotowanie muzyki na każdą liturgię Triduum Paschalnego, zwłaszcza: Mszy Wieczerzy Pańskiej, Liturgii na cześć Męki Pańskiej i Wigilii Paschalnej. Te trzy wydarzenia zbawcze znalazły szczególne odzwierciedlenie w muzyce powstałej przez wieki dla oddania chwały Bogu i dla pożytku duchowego wiernych. Należy korzystać z tego skarbca i dziś tymi kompozycjami pomagać wiernym w oddaniu chwały Bogu. W obrzędach Triduum Paschalnego powinny czynnie uczestniczyć zespoły śpiewacze.

---

[50] J. Siedlecki, *Śpiewnik kościelny* (wyd. XLI), Kraków 2017, s. 153.

f) Przez cały okres wielkanocny celebracjom eucharystycznym mają zasadniczo towarzyszyć śpiewy o zmartwychwstaniu Pańskim.

g) W okresie zwykłym świętuje się misterium Chrystusa w Jego pełni[51]. Śpiewy stosowane w świętych obrzędach, zgodnie z liturgiczną treścią tego okresu, mają przypominać prawdy chrześcijańskiej wiary, nauczanie Chrystusa i Jego zbawcze dzieła.

24. Pośród wielu obchodów liturgicznych w okresie zwykłym na uwagę zasługuje uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało). Msza święta i następująca po niej procesja eucharystyczna powinny być sprawowane w sposób szczególnie uroczysty z udziałem zespołów śpiewaczych. Podczas procesji wskazany jest udział orkiestry, która wzbogaca celebrację grą na przemian ze śpiewem wiernych. Ewangelie przy czterech ołtarzach powinny być śpiewane. Należy zadbać, aby uczestniczący w procesji mieli przygotowane teksty pieśni eucharystycznych.

V. Śpiew Liturgii godzin

25. *Liturgia godzin* jest publiczną modlitwą Kościoła, która „rozciąga na poszczególne pory dnia uwielbienie i dziękczynienie oraz wspomnienie tajemnic zbawienia"[52]. Zaleca się celebrowanie ze śpiewem przynajmniej Jutrzni i Nieszporów we wspólnotach Kościoła, w parafiach, zgromadzeniach zakonnych i seminariach duchownych, zwłaszcza w niedziele i święta[53].

a) Hymn ze swej natury domaga się śpiewu. Wykonuje się go wspólnie lub naprzemiennie na dwa chóry. Może być zastąpiony odpowiednim śpiewem podanym w księgach *Liturgii godzin*.

b) Psalmodia stanowi zasadniczą część *Liturgii godzin* i z natury swej przeznaczona jest do śpiewu[54]. Jej poprawne wykonanie ma pomóc w kontemplacji, jest świadectwem wiary oraz znakiem wspólnoty. Zaleca się stosowanie różnych melodii, szczególnie tonów gregoriańskich. Dopuszczone są trzy zasadnicze sposoby śpiewania psal-

[51] Zob. *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza*, 43.

[52] *Ogólne wprowadzenie do Liturgii godzin* [dalej: OWLG], 2, 12.

[53] Zob. OWLG 21.

[54] Zob. OWLG 103.

modii: antyfonalny – wykonywany naprzemiennie przez dwa chóry, responsorialny – polegający na dialogu solisty z ludem, oraz ciągły.

c) Kantyki ewangeliczne (Zachariasza, Maryi i Symeona) wykonuje się na sposób psalmodii, zachowując w tonach gregoriańskich *intonatio* w każdym wersecie. Właściwą praktyką jest wyróżnianie tych części celebracji nie tylko znakiem krzyża, ale także wykonaniem ich w sposób uroczysty, np. wielogłosowo.

d) Antyfony poprzedzające kantyki ewangeliczne powinny odróżniać się melodycznie od antyfon stosowanych w psalmodii.

e) „Czytania nie są przeznaczone do śpiewu. Należy je wykonywać godnie, wyraźnie i dokładnie, tak by wszyscy dobrze je słyszeli i rozumieli. Można je śpiewać tylko wtedy, gdy zastosowana melodia nie przesłania słów i zrozumienia tekstu”[55]. Stosuje się wówczas melodie z *Lekcjonarza*[56].

f) Odpowiedzią na usłyszane słowo Boże jest responsorium, które „domaga się śpiewu, i to śpiewu wspólnego”[57]. Melodie do responsoriów można zaczerpnąć ze źródeł liturgicznych, jak również mogą być nowymi kompozycjami[58]. Responsorium można zastąpić medytacją w ciszy lub wykonać inny odpowiedni śpiew zatwierdzony przez władzę kościelną[59].

g) Prośby w uroczystych celebracjach mogą być śpiewane przez przewodniczącego liturgii lub jednego z posługujących na dwa sposoby. Pierwszy polega na śpiewie solowym, wtedy zgromadzeni powtarzają stałą aklamację; w drugim można wykorzystać dwuczęściową strukturę prośby – pierwszą śpiewa kantor, drugą wszyscy.

h) Śpiew *Ojcze nasz* wykonuje całe zgromadzenie liturgiczne na melodie z *Mszału rzymskiego*. Jeżeli prośby i *Ojcze nasz* są śpiewane, wskazane jest, aby modlitwę końcową i błogosławieństwo celebrans również odśpiewał.

26. W celu pogłębienia modlitwy w Triduum Paschalnym zachęca się do uroczystego celebrowania *Liturgii godzin*, zwłaszcza Jutrzni

---

55 OWLG 283.

56 LM, t. 1, s. 283.

57 OWLG 281.

58 Zob. OWLG 282.

59 Zob. OWLG 49.

z Godziną czytań w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę oraz Nieszporów w uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego.

27. Należy przywrócić zwyczaj śpiewania Nieszporów w niedziele i uroczystości[60] z zastosowaniem tonów gregoriańskich. Można wykorzystać tradycyjne polskie przekłady tekstów psalmów z melodiami bądź współczesne opracowania Nieszporów niedzielnych.

28. W sprawowaniu *Liturgii godzin*, podobnie jak we Mszy świętej, można pewne części śpiewać w różnych językach[61].

29. Z szacunkiem trzeba odnieść się do wielowiekowej muzycznej tradycji Kościoła, w której powstało wiele kompozycji z wielogłosowym i wokalno-instrumentalnym opracowaniem całej *Liturgii godzin* lub wybranych części. Zachęca się współczesnych twórców do tego rodzaju kompozycji.

VI. Muzyka w liturgii sakramentów i sakramentaliów oraz w nabożeństwach

30. Ustanowione przez Chrystusa sakramenty „obejmują wszystkie etapy i wszystkie ważne momenty życia chrześcijanina"[62]. Właściwy dobór repertuaru śpiewów oraz odpowiednie miejsce ich wykonywania pomagają w rozumieniu znaków sakramentalnych.

a) Śpiewy podczas liturgii sakramentu chrztu powinny nawiązywać do prawd wiary chrześcijańskiej i tajemnicy Najświętszej Trójcy. Należy zwrócić uwagę, aby aklamacje bezpośrednio po udzieleniu sakramentu chrztu oraz na zakończenie obrzędu były wykonywane przez całą wspólnotę. Podczas udzielania sakramentu większej grupie dzieci można wykorzystać stosowną muzykę organową, którą wieńczy wspólny śpiew doksologii.

b) Po odnowieniu przyrzeczeń chrzcielnych, w czasie liturgii sakramentu bierzmowania, można wykonać śpiew, w którym „wspólnota jednogłośnie wyraziłaby swoją wiarę"[63]. W czasie namaszczania

[60] Zob. IEP 22.

[61] Zob. MS 51; OWLG 276.

[62] *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2009, 1210.

[63] *Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 2004, 23.

może śpiewać całe zgromadzenie, jak również schola czy chór. Dopuszczalna jest też muzyka instrumentalna. Spotkania przygotowujące kandydatów do bierzmowania powinny być połączone z nauką śpiewów liturgicznych.

c) Na szczególną uwagę zasługuje Msza święta z Pierwszą Komunią świętą dzieci. Dobór repertuaru śpiewów powinien uwzględniać możliwości percepcyjne i wykonawcze dzieci, ale nie może to usprawiedliwiać wprowadzania do liturgii piosenek religijnych. Niewłaściwe jest także wykonywanie przez grupę dzieci wersetów psalmu responsoryjnego oraz odtwarzanie muzyki za pomocą urządzeń elektronicznych.

d) Zachęca się do drugiej formy celebrowania sakramentu pokuty, którą stanowi „obrzęd pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem”[64]. Śpiewy podczas liturgii pokutnej powinny ukazywać prawdę o Bożym miłosierdziu. Można w tym czasie wykonywać także odpowiednią muzykę instrumentalną, która powinna pomagać w kontemplacji, a nie przeszkadzać w spowiedzi. Obrzęd kończy się wspólnym śpiewem uwielbienia.

e) Kościół ogarnia modlitwą szczególnie ludzi cierpiących i przychodzi im z pomocą przez sprawowanie sakramentu namaszczenia chorych. Podczas wspólnotowej formy celebracji tego sakramentu w kościele śpiewami należy podkreślać prawdę o miłości Chrystusa i chrześcijańskiej nadziei.

f) Sakrament święceń – biskupa, prezbitera, diakona – jest szczególnym wydarzeniem w życiu Kościoła. Podczas celebracji tego sakramentu oprócz uroczystej muzyki instrumentalnej i chóralnej należy uwzględniać śpiewy całego zgromadzenia.

g) W czasie celebracji liturgii sakramentu małżeństwa „należy pilnie wystrzegać się, by pod pozorem podnoszenia okazałości nie wprowadzać do obrzędów czegoś niezgodnego z kultem”[65]. Trzeba zachować odpowiednią równowagę pomiędzy śpiewem ludu a muzyką instrumentalną, śpiewem solowym lub chóralnym, tak aby wierni nie byli wyłączeni z czynnego uczestnictwa w śpiewie[66]. Dobór repertuaru wokalnego i instrumentalnego musi odpowiadać charakterowi

---

64 *Obrzędy pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1981, s. 42.

65 MS 43.

66 Zob. IEP 20.

świętych czynności. Nie wolno odtwarzać muzyki za pomocą urządzeń elektronicznych.

31. „W obrzędach pogrzebowych swoich dzieci Kościół obchodzi z wiarą paschalne misterium Chrystusa”[67] i wyraża prawdę, że życie wiernych zmienia się, ale się nie kończy[68]. Liturgia pogrzebu ma ścisły związek z przeżyciami wiernych, a jej celem jest nie tylko modlitwa za zmarłych, lecz także obudzenie wiary i nadziei uczestników pogrzebu[69]. Wykonywane śpiewy „powinny wyrażać nadzieję i wiarę w zmartwychwstanie”[70]. Śpiew pożegnalny[71] jest obrzędem, dlatego nie może być skracany ani zastępowany. Wykonuje go przewodniczący liturgii wraz z całym zgromadzeniem lub naprzemiennie. Godna pochwały jest praktyka wykonywania Oficjum za zmarłych[72].

32. Oprócz celebracji liturgicznych ważną rolę w życiu Kościoła spełniają praktyki pobożności ludowej. Prowadzą one „lud chrześcijański zarówno do częstego korzystania z sakramentów, zwłaszcza Eucharystii, jak i do rozmyślania nad tajemnicami naszego odkupienia oraz do naśladowania chwalebnych przykładów Świętych Pańskich”[73].

a) Biskupi zachęcają do pielęgnowania wszystkich nabożeństw, które są świadectwem żywej wiary naszego narodu. Należą do nich nabożeństwa pasyjne, do Najświętszego Serca Pana Jezusa z praktyką spowiedzi i Komunii świętej wynagradzającej w pierwsze piątki miesiąca, nabożeństwa do Matki Bożej (majowe, październikowe, nowenny do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, pierwsze soboty miesiąca), nabożeństwa do Świętych Pańskich (litanie, nowenny). Zaleca się podtrzymywanie zwyczaju śpiewu Godzinek (o Najświętszym Ser-

---

[67] *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, 1, *w*: *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1978, s. 9.

[68] 1. prefacja o zmarłych (nr 86); w: *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Pallottinum 2010, s. 103*.

[69] Zob. *Instrukcja liturgiczno-duszpasterska Episkopatu o pogrzebie i modlitwach za zmarłych* (5.05.1978), 5, w: *Wiadomości Diecezjalne. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej w Katowicach* 46(1978) Nr 11, s. 252.

[70] Tamże, 4.

[71] *Przybądźcie z nieba* lub inny śpiew. Zob. *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1978, s. 188–195.

[72] Zob. OWLG 245.

[73] RS 41; zob. także KL 13.

cu Pana Jezusa, Męce Pańskiej, Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny). Należy rozpowszechniać we wspólnotach parafialnych nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego połączone ze śpiewem Koronki.

b) Wielką wagę należy przywiązywać do nabożeństw eucharystycznych pogłębiających cześć do Najświętszego Sakramentu (adoracje, procesje eucharystyczne).

c) Z praktykami pobożności ludowej nierozdzielnie łączą się śpiewy, często o wyraźnie ludowym charakterze jako „naturalny wyraz duszy narodu”[74], a także muzyka instrumentalna sprzyjająca kontemplacji. Śpiewy tradycyjne należy pielęgnować i ożywiać oraz uczyć ich wiernych, zwłaszcza młodzież i dzieci. „Troska o zachowanie dziedzictwa śpiewów z dawnej tradycji powinna być zgodna z duchem Biblii i Kościoła”[75]. Dopuszczalne są odpowiednie piosenki religijne.

d) W trakcie nabożeństw można wykonywać stosowną muzykę instrumentalną towarzyszącą wiernym w kontemplacji.

e) Do form pobożności ludowej należą także różnego rodzaju pielgrzymki, połączone najczęściej z „rekolekcjami w drodze”. W zależności od potrzeb, w czasie pielgrzymek można korzystać z bogatego repertuaru piosenek religijnych, które spełniają ważną rolę ewangelizacyjną.

VII. Muzyka w liturgii transmitowanej przez media

33. Liturgia transmitowana przez media powinna mieć charakter pewnego wzorca[76], dlatego należy zadbać o jej poprawne przygotowanie pod kierunkiem osoby kompetentnej, wyznaczonej do tego zadania przez biskupa[77]. Trzeba dokładnie przygotowywać każdą transmisję z troską o zachowanie obowiązujących norm liturgicznych[78].

a) Śpiewy wykonywane podczas transmisji muszą mieć aprobatę władzy kościelnej. Należy starannie i profesjonalnie przygotować

---

74 Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* (17.12.2001), 17.

75 Tamże.

76 Zob. SC 57.

77 Zob. Dyrektorium Konferencji Episkopatu Polski w sprawie celebracji Mszy świętej transmitowanej przez telewizję, 5.

78 Zob. tamże, 48–55.

wszystkie formy muzyki. Dotyczy to zarówno doboru repertuaru, wykonawców, jak i sposobu wykonania[79].

b) Transmisja liturgii nie może być okazją do medialnej promocji osób lub zespołów muzycznych. Przy wyborze wykonawców muzyki trzeba uwzględnić ich umiejętności, które są niezbędne do zachowania uroczystego charakteru i piękna liturgii transmitowanej przez media. „Należy wybierać osoby bieglejsze w śpiewie, a nie kierować się jedynie względem na ich godność i urząd”[80].

34. Organizatorzy transmisji Mszy świętej (realizatorzy, proboszczowie i rektorzy kościołów) powinni uzgadniać repertuar muzyczny z diecezjalną Komisją Muzyki Kościelnej. Zadaniem komisji jest także staranne weryfikowanie kompetencji osób i zespołów, którym powierza się funkcje muzyczne podczas transmitowanej liturgii.

35. Ważną rolę spełnia komentarz dobrze przygotowany i zrealizowany przed rozpoczęciem liturgii, ale nie podczas wykonywania śpiewów i muzyki instrumentalnej. Redaktorzy (sprawozdawcy) powinni mieć odpowiednie przygotowanie liturgiczne lub zaprosić do współpracy osoby kompetentne.

VIII. Muzyka instrumentalna

36. W liturgii głos ludzki ma pierwszeństwo przed wszelkimi instrumentami. Akompaniament na organach i innych instrumentach ma ułatwiać Ludowi Bożemu udział w świętych obrzędach, przyczyniać się do głębszego zjednoczenia wiernych, podtrzymywać ich śpiew, ale nigdy go nie zagłuszać[81]. Zawsze pełni funkcję służebną wobec słowa. Przygrywki i tzw. postludia[82] są integralną częścią śpiewów.

37. Muzyka instrumentalna (kompozycje instrumentalne i improwizacje organowe) stosowana zgodnie ze wskazaniami Kościoła, wzbogaca liturgię. We Mszy świętej wykonanie muzyki instrumentalnej możliwe jest: przed rozpoczęciem śpiewu na wejście, na przy-

---

[79] Zob. tamże, 56–62.

[80] MS 8.

[81] Zob. MS 64.

[82] Krótki fragment instrumentalny po zakończonym śpiewie.

gotowanie darów, podczas przystępowania do Komunii świętej (po antyfonie lub śpiewie zastępującym ją), w ramach uwielbienia po Komunii świętej i po zakończeniu liturgii[83].

a) „W Kościele łacińskim organy piszczałkowe należy mieć w wielkim poszanowaniu jako tradycyjny instrument muzyczny, którego brzmienie potęguje wzniosłość kościelnych obrzędów, a umysły wiernych porywa ku Bogu i rzeczywistości nadziemskiej"[84]. Organy należy tak umieścić, by służyły ludowi i zespołowi śpiewaczemu, a także by były dobrze słyszane[85]. Instrument elektroniczny dopuszcza się do użytku w liturgii jako tymczasowy. Nie należy więc dodawać do niego sztucznego prospektu, ale dążyć do budowy organów piszczałkowych.

b) Według zasad dotyczących gry na organach, mogą rozbrzmiewać w liturgii również inne instrumenty[86]. Jednak nie każdy instrument odpowiada godności świątyni i jest w jednakowym stopniu zdatny do wzmacniania ducha modlitwy[87]. Nie wolno używać w liturgii instrumentów przeznaczonych do wykonywania muzyki świeckiej (np. gitara elektryczna, perkusja, fortepian, syntezator). Zawsze decydujące znaczenie ma sposób wykorzystania instrumentu oraz wysoka jakość artystyczna wykonania z troską o szlachetne piękno muzyki sakralnej.

c) Wykorzystanie różnych instrumentów poza liturgią jest możliwe z uwzględnieniem sakralnego charakteru świątyni. W doborze instrumentów należy wystrzegać się uzasadnianego często racjami duszpasterskimi ulegania popularnym trendom, niewłaściwym w miejscu świętym. Na pierwszym miejscu trzeba stawiać sztukę muzyczną jako środek oddawania chwały Bogu.

38. Zgodnie ze wskazaniami *Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego* – „w okresie Adwentu należy używać organów i innych instrumentów muzycznych z umiarem odpowiadającym charakterowi tego czasu, bez uprzedzania pełnej radości płynącej z obchodu uroczystości Narodzenia Pańskiego. W okresie Wielkiego Postu gra na organach i innych instrumentach jest dozwolona tylko w celu podtrzymania śpiewu. Wyjątek od tej zasady stanowią: Niedziela Laeta-

[83] Zob. MS 65.

[84] KL 120.

[85] Zob. OWMR 313.

[86] Zob. MS 62–63.

[87] Zob. Kongregacji Obrzędów, Instrukcja *Liturgicae instaurationes* (5.09.1970), 3.

re (4. niedziela Wielkiego Postu), uroczystości i święta”[88]. Zaleca się nieużywanie instrumentów po odśpiewaniu hymnu *Chwała* w czasie Mszy świętej Wieczerzy Pańskiej, do rozpoczęcia tego śpiewu w czasie liturgii Wigilii Paschalnej.

39. Podczas uroczystych obchodów liturgicznych we wnętrzu kościoła dopuszczalny jest udział orkiestry. W czasie celebracji poza kościołem oraz podczas procesji ważną rolę może spełnić zwłaszcza orkiestra dęta.

40. Muzyka w liturgii ma być wykonywana wyłącznie „na żywo”. Niedopuszczalne jest stosowanie tzw. automatycznych organistów. Muzyka odtwarzana elektronicznie nie może zastępować gry na instrumentach lub śpiewu zgromadzonych. Może ona jednak, poza celebracją, pomagać w tworzeniu klimatu *sacrum* we wnętrzu kościoła. Odtwarzanie jej wówczas powinno być czynione z właściwym umiarem, by świątynia pozostawała przede wszystkim miejscem modlitewnego milczenia.

IX. Śpiewniki i materiały pomocnicze

41. W kształtowaniu i przeżywaniu liturgii szczególne znaczenie ma udział wiernych. Śpiewy wykonywane podczas liturgii muszą być zatwierdzone przez władzę kościelną. Wynika stąd obowiązek weryfikacji tekstów i melodii. Pomocą w tym zakresie służą diecezjalne Komisje Muzyki Kościelnej.

a) Duszpasterze powinni zatroszczyć się o zaopatrzenie kościołów i kaplic w odpowiednie pomoce do śpiewu. Mogą to być śpiewniki dostępne dla wiernych lub elektroniczna edycja tekstów na ekranie. Podczas obrzędów należy wyświetlać wyłącznie teksty liturgiczne. Wszelkie komentarze (nazwiska kompozytorów, wykonawców, daty itp.) można podać przed lub po zakończonej liturgii.

b) Edycje śpiewników liturgicznych (ogólnopolskie, diecezjalne, zakonne, parafialne, inne) powinny zawierać wyłącznie śpiewy zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną[89], w tym wybrany repertuar chorału gregoriańskiego[90].

---

[88] OWMR 313.

[89] Zob. KPK kan. 824 § 1.

[90] Zob. KL 116; MS 50; IEP 17.

c) *Śpiewnik kościelny* ks. Jana Siedleckiego (wydanie XLI) został przyjęty przez Konferencję Episkopatu Polski jako ogólnopolski śpiewnik liturgiczny[91].

42. Istnieje potrzeba tworzenia nowych melodii do tekstów antyfon na wejście i na Komunię, a także pieśni będących ich parafrazą[92]. Niech przejęci duchem chrześcijańskim muzycy tworzą kompozycje liturgiczne[93]. Biskupi zachęcają do organizowania konkursów kompozytorskich.

43. Godne pochwały jest zachowywanie istniejących i tworzenie nowych parafialnych zbiorów nutowych (organowych, chóralnych)[94]. Na uznanie zasługują także wszelkie inicjatywy tworzenia bibliotek internetowych ze zbiorami muzyki sakralnej.

X. Koncerty muzyki religijnej

44. „Muzyka religijna jest w wysokim stopniu skutecznym środkiem dla ożywienia pobożności wiernych, dlatego w nabożeństwach odprawianych poza liturgią można wykorzystać te utwory muzyczne, które utraciły już wprawdzie miejsce w liturgii, ale ze względu na swoją wartość artystyczną i duszpasterską nie powinny popaść w zapomnienie. Jedną z form takich nabożeństw mogą być godziny lub koncerty muzyki religijnej"[95]. Za organizacją koncertów w kościołach przemawia też wiele innych względów, jak: akustyka, estetyka wnętrza, miejsce wykonywania. Stwarza to organistom oraz zespołom działającym przy kościołach możliwość dzielenia się owocami swej pracy i prezentowania różnorodnych form muzyki religijnej.

a) Trzeba pamiętać, że kościoły nie są zwyczajnymi miejscami „publicznymi" mogącymi służyć wszelkim zgromadzeniom. „Są to miejsca święte, przeznaczone wyłącznie i na stałe, od momentu ich konsekracji lub poświęcenia, do sprawowania kultu Bożego. Pozosta-

[91] Uchwała nr 13/372/2016 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 16 kwietnia 2016 r., „Anamnesis" 22(2016), nr 3 (86), s. 23.

[92] Zob. MS 59–60.

[93] Zob. KL 121.

[94] Zob. IEP 37.

[95] Tamże 27.

ją one miejscem świętym również wtedy, gdy nie odbywają się w nim obrzędy liturgiczne”[96]. W Ewangelii czytamy: „Mój dom będzie domem modlitwy”[97] (Łk 19, 46).

b) „Każde wielkie dzieło sztuki w swojej inspiracji i w swych korzeniach jest religijne”[98]. „Autentyczna forma sztuki jest swoistą drogą dostępu do głębszej rzeczywistości człowieka i świata. Tym samym stanowi też bardzo trafne wprowadzenie w perspektywę wiary”[99]. Zachwyt nad pięknem może prowadzić do doświadczenia religijnego. „Kościół musi być ojczyzną piękna”[100]. Pasterze Kościoła w Polsce zachęcają do takich prezentacji muzyki, które będą rozbudzać poczucie duchowego wymiaru piękna. Piękno wraz z blaskiem prawdy i siłą dobra jest przymiotem samego Boga.

c) Kościół jako żywa wspólnota wiary wskazująca na Chrystusa, choć popiera rozwój sztuki, nie zastępuje instytucji służących kulturze muzycznej. Nie może aprobować organizowania w kościołach koncertów muzyki o charakterze wyraźnie rozrywkowym – nawet o wysokich walorach artystycznych.

d) Przy organizowaniu koncertów ewangelizacyjnych szczególną uwagę należy zwrócić na poprawność teologiczną tekstów śpiewów oraz na to, by nie było w kościele promowania muzyki świeckiej.

45. W czasie koncertu artyści powinni występować poza prezbiterium. Najświętszy Sakrament należy w miarę możliwości przechowywać w odrębnej kaplicy lub innym stosownym miejscu.

46. Prelekcji ani komentarza do koncertu nie należy prowadzić z ambony. Jest ona bowiem miejscem proklamacji słowa Bożego.

47. Celem koncertów muzyki religijnej jest skierowanie serc słuchaczy ku Bogu, a nie promowanie wykonawców czy kompozytorów. Strój i zachowanie, zarówno wykonawców jak i słuchaczy, muszą odpowiadać sakralnemu charakterowi kościoła.

---

[96] Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Koncerty w kościołach* (5.11.1987), 5.

[97] Łk 19, 46.

[98] Jan Paweł II, *Wiara i kultura*, Rzym 1986, s. 217.

[99] Tenże, *List do artystów* (4.03.1999), 6.

[100] J. Ratzinger, *Opera omnia*, t. 11: *Teologia liturgii*, Lublin 2012, s. 492.

48. Koncerty w kościołach mają służyć duchowemu dobru słuchaczy, dlatego nie mogą być zwykłą działalnością gospodarczą. Organizator ponoszący określone koszty (np. godziwe honorarium dla artystów zawodowych) może zadbać o formę ich zwrotu, zachowując odpowiednie przepisy prawa.

49. Decyzja o wykonywaniu koncertu w kościele należy do biskupa diecezjalnego. Może on wyznaczyć osobę lub komisję, do której proboszcz lub rektor kościoła ma obowiązek odpowiednio wcześniej zgłosić chęć zorganizowania koncertu, przedstawiając pisemnie jego datę, szczegółowy program oraz wykonawców. Konieczne jest spisanie z organizatorem koncertu umowy zawierającej zobowiązanie do pokrycia kosztów i ewentualnych szkód. Zasady zawarte w niniejszym punkcie nie dotyczą koncertów muzyki religijnej wykonywanych przez chóry i schole parafialne oraz organistów.

50. Należy popierać, we współpracy z lokalnymi instytucjami kultury, inicjatywy organizowania koncertów muzyki religijnej i przygotowywać je z odpowiednim komentarzem pastoralnym. Ma on pomagać w głębszym rozumieniu samej muzyki i być pożytkiem duchowym dla słuchaczy. W celu podnoszenia poziomu artystycznego kościelnych zespołów muzycznych, trzeba troszczyć się o ich udział w organizowanych koncertach, konkursach, przeglądach czy festiwalach.

XI. Edukacja i formacja muzyczna

51. Troska o należyty stan muzyki w Kościele spoczywa na biskupach diecezjalnych, przełożonych zakonnych, rektorach seminariów duchownych, proboszczach i rektorach kościołów. Edukacją i formacją muzyczną powinni być objęci: alumni seminariów duchownych diecezjalnych i zakonnych, kandydaci do pełnienia funkcji organisty, kantora, psałterzysty, dyrygenta chóru i scholi, duchowieństwo diecezjalne i zakonne oraz pozostali wierni[101].

52. Formacja muzyczna duchowieństwa prowadzona podczas zjazdów, sympozjów, kongregacji, rekolekcji sprzyja przypominaniu norm liturgicznych, a także prawidłowej praktyce śpiewów, zwłaszcza przeznaczonych dla przewodniczącego liturgii.

[101] Zob. IEP 31–36.

53. W seminariach duchownych powinien być realizowany program nauczania muzyki kościelnej zgodnie z przyjętym *Ratio studiorum*[102]. Należy prowadzić systematyczne ćwiczenia śpiewu gregoriańskiego, a także śpiewów w języku polskim w celu poznania repertuaru oraz pogłębienia ogólnej wrażliwości muzycznej alumnów[103].

54. Wielkie znaczenie ma edukacja i formacja muzyków kościelnych. Organiści, dyrygenci, kantorzy, psałterzyści, członkowie zespołów śpiewaczych spełniają funkcje liturgiczne, a zarazem są w parafiach animatorami życia muzycznego. Od nich w dużej mierze zależy poziom kultury muzycznej wiernych[104].

a) Kształcenie muzyków kościelnych w Polsce odbywa się w szkołach państwowych i kościelnych zarówno na poziomie akademickim, średnim, jak i podstawowym[105]. Z wielkim uznaniem należy przyjąć wszelkie inicjatywy edukacji w tym zakresie podejmowane w publicznych średnich i wyższych szkołach muzycznych, a także tworzenia instytutów muzyki kościelnej[106]. Bardzo ważna jest troska o gruntowne kształcenie liturgiczne uczniów i studentów tych szkół. Biskupi zachęcają kierujących diecezjalnymi ośrodkami kształcenia organistów do podejmowania starań o uzyskanie statusu szkół publicznych.

b) Nauczyciele prowadzący przedmioty muzyczne w ośrodkach diecezjalnych, seminariach duchownych i zakonnych domach formacyjnych powinni mieć wyższe wykształcenie muzyczne, a co najważniejsze – mają być autentycznymi świadkami wiary[107].

---

[102] Zob. *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*, w: *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia*, Częstochowa 1999, s. 197–199.

[103] „Teolog niekochający sztuki, poezji, muzyki, natury, może być niebezpieczny. Ta bowiem ślepota i głuchota na piękno nie jest sprawą drugorzędną, lecz może wycisnąć piętno także na jego teologii". J. Ratzinger, *Raport o stanie wiary*, Warszawa–Struga 1986, s. 111–112.

[104] Zob. *Normy ogólne dotyczące muzyków kościelnych posługujących w diecezjach Kościoła katolickiego w Polsce* [dalej: NO], „Biuletyn Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych" 2009, nr 4: *Muzyk kościelny*, s. 55–57.

[105] Zob. NO 7–9; *Podstawy programowe dla diecezjalnych instytucji kształcenia muzyków kościelnych*, w: tamże, s. 64–88.

[106] Zob. KL 115.

[107] Zob. Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 810 § 1.

c) Zaleca się organizowanie diecezjalnych kursów dla psałterzystów i kantorów. Ich przygotowanie musi obejmować zarówno formację liturgiczną, jak i muzyczną.

55. Należy zwracać większą uwagę na przygotowanie muzyczne katechetów, którzy mają znaczący wpływ na właściwą formację liturgiczno-muzyczną dzieci i młodzieży[108].

56. Szczególną troską o formację muzyczną należy otoczyć młode pokolenie. Zachęcamy kompetentne osoby (duchownych i świeckich) do zakładania chórów dziecięcych i młodzieżowych, w których formacja osobowa i chrześcijańska opiera się na muzyce liturgicznej i katechezie mistagogicznej.

57. Godne polecenia jest organizowanie warsztatów muzyki liturgicznej, które powinny promować wartościowe kompozycje sakralne. Zawsze muszą one mieć aprobatę biskupa diecezjalnego.

58. Od harmonijnej współpracy organistów, dyrygentów, zespołów muzycznych, kantorów, psałterzystów, duszpasterzy i katechetów zależy dobra formacja muzyczna wiernych w parafii. Trzeba systematycznie nauczać tradycyjnych i nowych śpiewów liturgicznych, w tym także prostych form chorału gregoriańskiego.

59. „Liturgia (...) jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc”[109]. W sposobie jej sprawowania decyduje się przyszłość Kościoła. Wszelkie formy przygotowania muzycznego muszą odbywać się poza liturgią, która nie może być traktowana marginalnie.

XII. Komisje Muzyki Kościelnej i inne organizacje pomocnicze

60. Diecezjalne Komisje Muzyki Kościelnej[110] dbają o właściwy poziom muzyki w ośrodkach duszpasterskich, pomagają zachowywać prawidłowe relacje między duchownymi i muzykami kościelnymi, troszczą się o odpowiednie regulacje prawne, gwarantujące moż-

[108] Zob. IEP 33.

[109] KL 10.

[110] Zob. KL 46; MS 68.

liwość należytego wykonywania zadań przez muzyków kościelnych. Szczegółowo zadania komisji określają regulaminy diecezjalne. Komisje powinny pełnić istotną rolę w realizacji wszystkich wskazań zawartych w niniejszej *Instrukcji*.

61. Komisje Muzyki Kościelnej są organami doradczymi biskupa diecezjalnego, który mianuje ich przewodniczącego i pozostałych członków. Niezbędna jest współpraca z Komisją Liturgiczną, do której z urzędu należy przewodniczący Komisji Muzyki Kościelnej. Komisje diecezjalne powinny współpracować ze sobą oraz z Podkomisją ds. Muzyki Kościelnej przy Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski.

62. Z uznaniem należy przyjąć oddziaływanie na polu muzyki w obrębie struktur kościelnych w Polsce takich organizacji, jak: Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych, Federacja *Caecilianum* czy Polska Federacja *Pueri Cantores*. Zadania i zakres działalności każdej z tych organizacji określa ich statut. Opiekę nad wymienionymi podmiotami z ramienia Episkopatu Polski sprawuje przewodniczący Podkomisji ds. Muzyki Kościelnej przy Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Konferencja Episkopatu Polski zatwierdza asystentów kościelnych Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych, Federacji Caecilianum i Polskiej Federacji *Pueri Cantores*, zgodnie z ich statutami.

Zakończenie

63. Celem konsekwentnego wprowadzenia w życie duszpasterskie niniejszej *Instrukcji* biskupi polecają oprócz wcześniej zapisanych wskazań zwrócić uwagę na następujące sprawy:

a) We wszystkich kościołach katedralnych, bazylikach i sanktuariach powinny być: sprawne i wartościowe pod względem brzmieniowym organy piszczałkowe, zatrudniony organista I stopnia[111], chór kościelny prowadzony przez kompetentnego dyrygenta, Msza święta w języku łacińskim z udziałem scholi gregoriańskiej[112], celebrowanie ze śpiewem *Liturgii godzin* (Jutrznia, Nieszpory).

[111] Zob. NO 9a.

[112] Zob. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *O tytule bazyliki mniejszej* (9.11.1989), „Anamnesis" 1997/1998, nr 3(14), s. 9–12.

b) W każdej parafii powinna pełnić służbę liturgiczną schola prowadzona przez muzyka kościelnego.

c) Chorał gregoriański jako śpiew własny Kościoła rzymskokatolickiego powinien mieć szczególne miejsce w uroczyście sprawowanych liturgiach w Kościele w Polsce. Godne pochwały jest każde działanie służące rozpowszechnianiu tej muzycznej tradycji, w tym organizowanie kursów i studiów.

d) Podkomisja ds. Muzyki Kościelnej Konferencji Episkopatu Polski powinna opracować pozostałe melodie do tekstów *Mszału rzymskiego* w języku polskim, w tym melodie do całych Modlitw eucharystycznych oraz prefacje w tonie prostym.

64. Biskupi zachęcają Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych, aby przygotowało szczegółowy komentarz do niniejszej *Instrukcji*. Niezmiernie cenne będą wyjaśnienia i zwrócenie uwagi na wszystkie aspekty duszpasterskiej troski Kościoła o muzykę sakralną.

65. Biskupi wyrażają wdzięczność wszystkim zatroskanym o wysoki poziom muzyki kościelnej. Zobowiązują do zapoznania się z treścią Instrukcji oraz starannego jej przestrzegania wszystkich odpowiedzialnych za muzykę kościelną w Polsce, w tym szczególnie duszpasterzy, organistów, katechetów, dyrygentów zespołów śpiewaczych i instrumentalnych, członków chórów kościelnych, kompozytorów. Równocześnie zachęcają do twórczej współpracy wszystkich, dla których piękno liturgii jest nadrzędną ideą artystycznej działalności.

66. Normy określone w niniejszej Instrukcji Konferencja Episkopatu Polski wprowadza z nadzieją na podniesienie poziomu wykonywanej muzyki kościelnej, a także nadanie należnej godności i powagi świętym obrzędom sprawowanym na chwałę Bożą i uświęcenie wiernych.

Instrukcja została przyjęta podczas 377. Zebrania Plenarnego
Konferencji Episkopatu Polski, które odbyło się w Lublinie
w dniach 13–14 października 2017 r.,
na podstawie Uchwały nr 24/377/2017
z dnia 14 października 2017 r.

2
WSKAZANIA

Konferencji Episkopatu Polski dotyczące homilii mszalnej

Wstęp

Przepowiadanie słowa Bożego jest pierwszorzędnym zadaniem Kościoła, przez które urzeczywistnia on swoją istotę i zadanie otrzymane od Założyciela, naszego Pana, Jezusa Chrystusa. Szczególnie ważną formą posługi słowa jest homilia głoszona w liturgicznym zgromadzeniu wiernych, w sposób wyjątkowy podczas sprawowanej Eucharystii, będącej najświętszą czynnością Kościoła.

Przez homilię głoszoną w oparciu o święty tekst rozumie się zgodnie z nauczaniem Kościoła wyjaśnienie wybranego aspektu czytań Pisma Świętego lub innego tekstu świętego zawartego w częściach stałych lub własnych Mszy świętej, z uwzględnieniem misterium dnia lub też szczególnych potrzeb wiernych[1].

Papież Benedykt XVI, przypominając w adhortacji *Verbum Domini* o doniosłej roli homilii mszalnej, a także o wyzwaniach stojących przed głosicielami, wyrażał życzenie, aby opracowano Dyrektorium homiletyczne jako pomoc dla kapłanów w jak najlepszym wypełnianiu posługi głoszenia[2]. Wolę wydania takiego dokumentu podtrzymał papież Franciszek, w związku z tym Kongregacja opublikowała z dniem 29 czerwca 2014 r. *Dyrektorium homiletyczne*.

Nawiązując do tego, jak też do innych dokumentów Kościoła, Konferencja Episkopatu Polski postanowiła przypomnieć zasady dotyczące głoszenia homilii mszalnej.

---

[1] Por. Święta Kongregacja Obrzędów, *Instrukcja o należytym wykonywaniu Konstytucji o świętej liturgii Inter oecumenici*, 54.

[2] Por. Papież Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Verbum Domini*, 60.

1. Obowiązek głoszenia homilii podczas Mszy świętej sprawowanej z udziałem wiernych w niedziele i święta nakazane

Sobór Watykański II, wskazując na konieczność przywrócenia homilii w liturgii, podkreślił, że jest ona integralną częścią czynności liturgicznej[3], a co do jej doniosłej roli w liturgii z mocą podkreślił: „Bez poważnego powodu (*gravi de causa*) nie należy jej więc opuszczać we Mszach świętych sprawowanych z udziałem wiernych w niedziele i święta nakazane”[4].

Stąd Kodeks Prawa Kanonicznego stanowi, że w niedziele i święta nakazane homilia jest obowiązkowa we wszystkich Mszach świętych sprawowanych z udziałem wiernych oraz że nie wolno jej opuszczać bez poważnej przyczyny[5]. Należy tu przypomnieć, że odnosi się to także do Mszy z niedzieli i święta nakazanego, sprawowanej poprzedniego dnia wieczorem[6].

Także *Dyrektorium homiletyczne* przypomina, że „homilia, będąca częścią liturgii, jest bardzo zalecana, stanowi bowiem pokarm konieczny do podtrzymania chrześcijańskiego życia”[7].

Wierni mają prawo otrzymać od swoich duszpasterzy słowa życia, a również sami głosiciele wiele skorzystają z głoszenia homilii, zakładając, że jest przygotowana przez rozważanie i modlitwę[8].

2. Obowiązek głoszenia homilii podczas celebracji sakramentów i sakramentaliów w czasie Mszy świętej

Biskupi polscy przypominają, że sprawując w czasie Mszy świętej inne sakramenty, a także niektóre sakramentalia zgodnie z przepisami własnych ksiąg, należy głosić homilię. Powinno się w niej uwzględnić wskazania ksiąg liturgicznych, zawierających obrzędy poszczególnych sakramentów i sakramentaliów.

---

[3] Zob. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, 52 i 35.

[4] Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, 52.

[5] Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 767 § 2.

[6] Por. Kodeks Prawa Kanonicznego, kan. 1248 § 1.

[7] Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, 9.

[8] Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, 65; Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, 9.

3. Powinność głoszenia homilii podczas celebracji obrzędów pogrzebu

Biskupi polscy wskazują, że nie powinno się pozbawiać homilii uczestników liturgii pogrzebowej, także wtedy, gdy zmarły nie prowadził życia z wiary, choć należał do Kościoła. Homilia podczas pogrzebu stanowi bowiem niepowtarzalną okazję do głoszenia Chrystusa Zmartwychwstałego szczególnie wobec wielu niewierzących czy obojętnych religijnie, którzy uczestniczą w liturgii. Przypomina się także, że homilia pogrzebowa może wprawdzie uwzględnić okoliczności życia i śmierci zmarłego, ale nie może stać się mową pochwalną[9].

4. Nauki rekolekcyjne i misyjne

Jeśli nauki rekolekcyjne i misyjne są głoszone podczas Mszy świętej, mają być homilią, czyli mieć naturę liturgii i uwzględniać jej kontekst. W innym przypadku powinny być głoszone poza Mszą świętą. Homilia zawsze powinna unikać sprawiania wrażenia, że jest jakąś konferencją lub wykładem[10].

5. Listy pasterskie i komunikaty

Listy pasterskie przeznaczone do odczytania w miejsce homilii mają spełniać wymogi stawiane homilii w liturgii i stanowić jej integralną część. Są one formą posługi słowa biskupów wobec wiernych. Powinny one być odczytywane przez osobę wyświęconą.

Komunikaty Konferencji Episkopatu Polski lub biskupa nie zastępują homilii. Zaleca się je zamieszczać w gablotach kościelnych lub w prasie religijnej i w internecie, ewentualnie odczytać w ramach ogłoszeń parafialnych lub poinformować wiernych o ich ogłoszeniu[11].

6. Adoracja eucharystyczna

Biskupi przypominają, że adoracja eucharystyczna sprawowana bezpośrednio po Mszy świętej lub przed nią nie zastępuje obowiązkowej homilii mszalnej.

---

[9] *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, wyd. 2 uzup., 56.

[10] Por. Papież Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, 138.

[11] Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego,* 90a.

7. Kazanie podczas nabożeństw

Należy pamiętać o różnicy między homilią a kazaniem. Homilia to przepowiadanie, będące integralną częścią liturgii, natomiast kazanie jest przepowiadaniem poza liturgią, w czasie nabożeństw[12].

Jeśli nabożeństwo Gorzkich żali odprawiane jest w niedzielę przed lub po Mszy świętej, można zrezygnować z kazania pasyjnego, ale nie z homilii, która powinna być wygłoszona jak zwykle podczas Mszy świętej.

Podobnie nie należy rezygnować z homilii w czasie Mszy świętej, gdy poprzedza ją inne nabożeństwo, np. majowe czy różańcowe, w czasie którego prowadzone jest rozważanie lub jest głoszone kazanie.

8. Homilia zwyczajnym zadaniem przewodniczącego liturgii

Homilia głoszona przez przewodniczącego liturgii jest ważnym znakiem, dlatego z zasady powinien ją głosić główny celebrans[13]. W szczególnych przypadkach homilię może wygłosić kapłan koncelebrujący lub diakon, a także biskup lub prezbiter, który uczestniczy w celebracji. Niewłaściwą praktyką jest zwyczaj głoszenia homilii przez cały dzień świąteczny przez kapłana lud diakona, który we Mszy świętej nie uczestniczy.

9. Osoba wyświęcona wyłącznym głosicielem homilii mszalnej

Dyrektorium homiletyczne wyjaśnia, iż „właśnie dlatego, że homilia jest nieodłączną częścią liturgii Kościoła, może być głoszona wyłącznie przez biskupów, prezbiterów lub diakonów (...). Liturgiczna natura homilii ze swej istoty wymaga, by powierzać ją wyłącznie osobom wyświęconym do przewodniczenia liturgii Kościoła"[14]. Oznacza to, że niedopuszczalna jest podczas Mszy świętej praktyka powierza-

[12] Zob. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, 52; *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego,* 65; Kongregacja ds. Duchowieństwa i inne, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów (Ecclesiae de mysterio),* art. 3 § 1.

[13] *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego,* 66.

[14] Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium homiletyczne*, 5.

nia homilii wiernym świeckim, w tym także seminarzystom, którzy nie przyjęli jeszcze sakramentu święceń[15].

10. Homilia mszalna zarezerwowana szafarzowi katolickiemu

Biskupi podkreślają, że nie można powierzać głoszenia homilii mszalnej przedstawicielom innych Kościołów i wspólnot wyznaniowych. Dyrektorium ekumeniczne z 1993 r. wyjaśnia, że zastrzeżenie homilii kapłanowi i diakonowi jest związane z przedstawieniem tajemnic wiary i norm życia chrześcijańskiego zgodnie z nauką tradycji katolickiej. Dlatego też celem zachowania tej zasady wyjaśnianie słowa Bożego w duchu tradycji Kościoła katolickiego rezerwuje się podczas Mszy świętej szafarzowi katolickiemu[16].

Przedstawicielom innych Kościołów i wspólnot wyznaniowych, z którymi Kościół katolicki prowadzi dialog ekumeniczny, można powierzyć wygłoszenie kazania podczas nabożeństwa (poza liturgią), mając zawsze na uwadze duchowe dobro wiernych.

11. Oddzielanie homilii od trwającej liturgii specjalnymi gestami i pozdrowieniami

Homilia stanowi integralną część liturgii, dlatego przed jej wygłoszeniem nie czyni się znaku krzyża ani nie stosuje się specjalnych pozdrowień (np. „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus"), aby nie przerywać jej więzi z poprzedzającą ją proklamacją słowa Bożego.

12. Homilia dla osób niesłyszących

Kościół podkreśla, że Bóg pragnie dotrzeć ze słowem zbawienia do wszystkich ludzi, dlatego nie można zaniedbać homilii dla osób niesłyszących lub słabo słyszących. Sprawdzonym sposobem przeka-

---

[15] Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa i inne, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów (Ecclesiae de mysterio),* art. 3, § 1; *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 266 § 1.

[16] Zob. Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan, *Dyrektorium w sprawie zasad i norm dotyczących ekumenizmu*, 134; por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, kan. 764, kan. 767. Por. także Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Redemptionis sacramentum*, 64–65.

zu słowa do tych osób jest język migowy. Należy więc zadbać, aby w każdej diecezji byli odpowiednio przygotowani duszpasterze posługujący się tym językiem.

Jeśli homilię do osób niesłyszących ma głosić kapłan lub diakon, który nie zna języka migowego, powinien skorzystać z pomocy tłumacza.

W homilii do osób niesłyszących można także powściągliwie i roztropnie korzystać z pomocy środków multimedialnych

13. Homilia w Mszach z udziałem dzieci

W Mszach z udziałem dzieci kapłan lub diakon może w homilii roztropnie wykorzystać formę dialogu, celem nawiązania z uczestnikami żywego kontaktu i skuteczniejszego przekazania treści religijnych[17]. Kapłan może także w tym celu zaangażować osobę dorosłą[18], szczególnie taką, której łatwiej niż jemu samemu dostosować się do mentalności dzieci, lecz praktyka ta nie może oznaczać rezygnacji przez kapłana z funkcji głoszenia lub złożenia na innych obowiązku głoszenia słowa[19].

Należy pamiętać, że jak w każdej liturgii, tak również podczas Mszy świętej z udziałem dzieci należy uwzględniać w homilii obecność innych uczestników zgromadzenia liturgicznego, a więc nie tylko dzieci, ale także i dorosłych, w tym osoby starsze i dotknięte cierpieniem[20].

14. Korzystanie z narzędzi aktywizujących

W homilii zaleca się ostrożność duszpasterską w wykorzystywaniu narzędzi aktywizujących, jakimi mogą być czasem nowoczesne formy techniczne (np. film, obraz, muzyka), a także rekwizyty (np. specjalne stroje itp.), aby środki te nie przysłaniały słowa, które po-

[17] Por. Kongregacja Kultu Bożego, *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci*, 48, zob. Kongregacja ds. Duchowieństwa i inne, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów (Ecclesiae de mysterio),* art. 3 § 3; Konferencja Episkopatu Polski, *Wskazania dotyczące liturgii Mszy Świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach*, 25.

[18] Kongregacja Kultu Bożego, *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci*, 24.

[19] Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa i inne, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów (Ecclesiae de mysterio),* art. 3, par. 3.

[20] Zob. Papież Jan Paweł II, List apostolski *Spiritus et Sponsa*, 12.

winno pozostać głównym środkiem komunikacji w homilii. W ocenie stosowności użycia takich środków podczas homilii należy mieć na względzie przede wszystkim świętość miejsca kultu Bożego.

15. Świadectwa, informacje i przemówienia wygłaszane przez wiernych świeckich

Należy pamiętać, że osoba świecka nie może przekazywać jakichś informacji lub nawet świadectwa w miejscu homilii; należy zasadniczo uczynić to poza celebracją Mszy świętej. Jeśli zajdzie poważna przyczyna, można to uczynić w czasie Mszy świętej, ale jedynie po odmówieniu przez kapłana modlitwy po komunii. Praktyka taka nie może stać się zwyczajem, ani powodem opuszczenia homilii.[21] Jeśli jednak przewiduje się przemówienie osób świeckich podczas Mszy świętej, mogą to one zrobić tylko poza prezbiterium, a nigdy z ambony[22].

16. Wychowanie do owocnego słuchania homilii

Samo głoszenie słowa Bożego w liturgii nie przyniesie pożądanych owoców, jeśli nie spotka się ono z właściwym przyjęciem w sercach słuchaczy. Dlatego ważnym zadaniem duszpasterzy jest przygotowanie wiernych do owocnego przyjęcie głoszonego słowa Bożego. Zadanie to spoczywa także na samych wiernych, którzy powinni przygotować się do słuchania proklamowanego im słowa Bożego przez osobistą lekturę świętego tekstu i otwarcie się na jego interpretację w Kościele celem kształtowania na co dzień swojego życia[23]. Zachęca się zatem także wiernych do przygotowywania się do słuchania słowa Bożego przez odpowiednie poznanie Pisma Świętego, zwłaszcza czytań mszalnych na dni świąteczne. Zachęca się również do postawy stałego powracania do wysłuchanego słowa i jego wzajemnego objaśniania w braterskim gronie wierzących[24].

[21] Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Redemptionis sacramentum*, 74; por. Kongregacja ds. duchowieństwa i inne, *Instrukcja o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów (Ecclesiae de mysterio)*, 26.

[22] Konferencja Episkopatu Polski, *Wskazania po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego wprowadzenia do mszału rzymskiego* (9.03.2005), 36.

[23] Por. Papież Jan Paweł II, List apostolski *Dies Domini*, 40.

[24] Por. Papież Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte*, 39.

Zakończenie

Posługa słowa, które jest duchowym pokarmem dla wierzących, należy w Kościele do priorytetowych zadań biskupów i prezbiterów, którzy są zobowiązani, aby ze względu na doniosłą rolę homilii w liturgii dokładali wszelkich starań do każdorazowego jej przygotowania. Sam papież Franciszek skierował do wszystkich duszpasterzy prośbę, aby pośród licznych zadań duszpasterskich zarezerwowali czas na rzetelne przygotowanie homilii, do którego należy studium, modlitwa, refleksja i kreatywność duszpasterska[25].

Posługa ta, szczególnie w celebracji Eucharystii, jest zarówno wyrazem troski o wiernych, którzy mają prawo oczekiwać pokarmu duchowego od swoich duszpasterzy, jak też drogą osobistego uświęcenia pasterzy. Dlatego misja głoszenia domaga się dowartościowania i odnowienia roli słowa Bożego tak w życiu tych, którym powierzono troskę duszpasterską o wiernych, jak i tych, którzy z tej troski korzystają.

Wtedy posługa homiletyczna może dopomóc pełniejszemu zrozumieniu słowa Bożego i jego oddziaływaniu na życie wiernych „tak, by słowo Boże było rzeczywistym wsparciem dla życia Kościoła"[26].

Wskazania zostały przyjęte podczas 377. Zebrania Plenarnego
Konferencji Episkopatu Polski, które odbyło się w Lublinie
w dniach 13–14 października 2017 r.,
na podstawie Uchwały nr 23/377/2017
z dnia 14 października 2017 r.

[25] Por. Papież Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, 145.

[26] Papież Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis*, 46.

3

LIST PASTERSKI
z okazji VII Tygodnia Wychowania 10–17 września 2017 r.

Maryja Wychowawczynią Pokoleń

Drodzy Bracia i Siostry!

„Nie bierzcie wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu" (Rz 12, 2) – zachęca św. Paweł adresatów Listu do Rzymian. W tych słowach przypomina nam, aby nie dać się nieść prądom, które na nas oddziałują i ulegać presji zewnętrznych okoliczności, ale w sposób świadomy kierować swoim rozwojem, odnawiając serca. Nawet jeśli moralne kompromisy przynoszą doraźne owoce, nie możemy przejść obojętnie wobec pytania Jezusa: „Cóż bowiem za korzyść odniesie człowiek, choćby cały świat zyskał, a na swej duszy szkodę poniósł?" (Mt 16, 26). Odnowa człowieka możliwa jest dzięki mocy Ducha Świętego i obejmuje wszystkie sfery jego życia.

Uczmy się od Maryi, Wychowawczyni pokoleń

10 września br. w naszej Ojczyźnie rozpocznie się VII Tydzień Wychowania. Poprzedzać go będzie dzień szczególnego jubileuszu. W piątek, 8 września br., przypada trzechsetna rocznica koronacji drogiego sercom Polaków wizerunku Matki Bożej Częstochowskiej. Stąd też refleksja, do której chcemy zaprosić w ramach tegorocznego Tygodnia Wychowania, koncentrować się będzie wokół hasła: „Maryja wychowawczynią pokoleń". Wielbiąc Boga Matka Chrystusa wyraża radość: „Błogosławić mnie będą odtąd wszystkie pokolenia" (Łk 1, 48). Słowa te wypełniają się na przestrzeni wieków – Maryja doznaje czci we wszystkich pokoleniach wierzących, a jednocześnie jest ich nauczycielką i przewodniczką. Zastanówmy się, czego uczą się od Jasnogórskiej Matki i Królowej kolejne generacje odwiedzające nasze narodowe sanktuarium.

W czasie VI Światowych Dni Młodzieży, które odbyły się w Częstochowie w 1991 r., św. Jan Paweł II przypomniał młodym chrześcijanom ze wszystkich kontynentów, że „otrzymali Ducha przybrania za synów". Miejsce, z którego popłynęła ta papieska katecheza, nie było przypadkowe. Na Jasnej Górze całe pokolenia Polaków mogły na nowo odkrywać swoją godność. W czasach wojen i totalitaryzmów, kiedy tak wielu ludzi traktowano jak mało liczące się tryby zachodzących procesów, spotkanie z Królową Polski pozwalało im doświadczyć, jak ważni są dla Boga, który nie wahał się uczynić ich swymi dziećmi. W centrum procesu wychowania stoi człowiek. Nie jest on jedynie przedmiotem formowania, ale uczestnikiem dialogu, który kształtuje obie strony – wychowawcę i wychowanka. Rodzice i nauczyciele wiedzą, że wiele mogą się nauczyć od swoich dzieci i wychowanków.

Do przybycia na Jasną Górę nie trzeba nikogo zachęcać. Spotkanie z Maryją otwiera serce i daje nadzieję. Jakże wielu z nas ważne sprawy swego życia omawia z Matką Bożą w kaplicy Jej Cudownego Wizerunku. W duchu ogromnego zaufania, przed Nią odkrywamy wszystkie tajemnice naszego serca. Zaufanie jest fundamentem relacji między wychowankiem a wychowawcą. Nie ma nic bardziej sprzyjającego owocnemu wychowaniu niż dom, w którym panuje wzajemne zaufanie. Rodzice, którzy cieszą się zaufaniem dzieci, są pierwszymi powiernikami ich trudnych spraw. To najlepsze zabezpieczenie przed złem. Rodzice, wychowawcy, nauczyciele czy katecheci powinni stawiać sobie pytanie, jak kształtować relacje z dziećmi i wychowankami, aby móc cieszyć się ich zaufaniem.

Maryja ma dla nas czas. Przybywając na Jasną Górę, wiemy, że zawsze zastaniemy Ją oczekującą na nas i gotową nas wysłuchać. Czas przeżywany z dzieckiem to nie tylko przebywanie w tym samym miejscu, ale wzajemne bycie dla siebie – rozmowa, wspólnie podejmowany wysiłek czy radosne chwile wypoczynku. Życie staje się coraz szybsze. Nie może w nim jednak zabraknąć czasu na to, co najważniejsze. Nieodpowiedzialne korzystanie z mediów elektronicznych niszczy w sposób podstępny nasze relacje z bliskimi. Nawet jeśli kontaktujemy się przez telefon czy za pośrednictwem innych komunikatorów, nie zastąpi to osobistego spotkania z bliskimi osobami. Pielgrzymi udający się na Jasną Górę pokonują pieszo niejednokrotnie setki kilometrów tylko po to, żeby spotkać się z Jezusem, Jego Matką i z bliźnimi, towarzyszami wspólnej drogi.

Święty Jan Paweł II w czasie swej pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny w 1979 r. powiedział na Jasnej Górze: „Tutaj zawsze byliśmy wolni”. Dobry wychowawca nie chce uzależniać wychowanka od siebie, ale pragnie doprowadzić dziecko do mądrego korzystania z wolności. Maryja jest nauczycielką, która dysponuje takim właśnie programem wychowawczym. Wypływa on z samego serca Ewangelii. W „polskiej Kanie” Maryja powtarza wezwanie z Kany Galilejskiej, by czynić wszystko, co poleci Jej Syn.

Wspaniałym rozdziałem dziejów jasnogórskiego sanktuarium były zainicjowane przez kard. Stefana Wyszyńskiego Jasnogórskie Śluby Narodu. Warto wrócić do tekstu ślubowań i na nowo go przemyśleć. Wyłania się z niego bowiem piękny, pełny obraz człowieka. To człowiek żyjący w łasce uświęcającej, czyli świadomie strzegący w sobie daru chrztu. To człowiek szanujący godność i życie ludzkie, strzegący wierności małżeńskiej, stojący na straży wychowania w wierze. Śluby Jasnogórskie są programem wychowania, ale także – jak stwierdził św. Jan Paweł II – „polską kartą praw człowieka” (Castel Gandolfo, 26.8.1990 r.).

Nie wszystko od nas zależy…

W czasie audiencji generalnej 3 sierpnia 2016 r. papież Franciszek, podsumowując swój pobyt w naszej Ojczyźnie z okazji Światowych Dni Młodzieży, nawiązał do wizyty na Jasnej Górze: „Przed obrazem Matki Bożej otrzymałem dar spojrzenia Matki”. Obecni w jasnogórskiej kaplicy czują na sobie wzrok Matki. Jest to spojrzenie, które wydobywa z tłumu i podnosi w górę, bo Matka zawsze umie zobaczyć w swych dzieciach dobro.

Spojrzenie Matki przychodzi z pomocą w sytuacjach bezradności. Wychowawca pragnie, by jego trud wydał owoce, musi jednak liczyć się z tym, że nie wszystko zależy od niego. Może to prowadzić do zniechęcenia, a nieraz do pokusy poddania się przekonaniu, że już nic nie da się zrobić. Źródłem nadziei i nowych sił jest wtedy modlitwa za wychowanków, także ta zanoszona razem z Maryją, która uwierzyła, że „dla Boga nie ma nic niemożliwego” (Łk 1, 37).

Ufność w Jej wstawiennictwo wyrażają słowa sługi Bożego, kard. Stefana Wyszyńskiego: „Wszystko postawiłem na Maryję”. Prymas Tysiąclecia nosił w sercu troskę o losy polskiego Kościoła. Pewnego dnia wychodząc ze swojej kaplicy, wyznał z radością: „Znalazłem dło-

nie, w których mogę ubezpieczyć Kościół w Polsce. Wszystko postawiłem na Maryję".

Siostry i Bracia,
u progu nowego roku szkolnego odnajdźmy te dłonie i powierzmy ich opiece polskie dzieci i młodzież, nasze przedszkola i szkoły, wszystkich rodziców, katechetów, nauczycieli i wychowawców. Maryi Jasnogórskiej zawierzmy polską szkołę i szkolnictwo katolickie w naszej Ojczyźnie. Pani Jasnogórska jest jego Patronką. Niech Ta, którą Cudowny Wizerunek ukazuje jako „Wskazującą Drogę", skieruje drogi naszego życia ku Chrystusowi, który jest Drogą, Prawdą i Życiem.

Na nowy rok pracy formacyjnej i kolejny Tydzień Wychowania udzielamy wszystkim pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 376. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski,
Zakopane, 6–7 czerwca 2017 r.

4
LIST

Episkopatu Polski
na rok Świętego Stanisława Kostki

Umiłowani w Panu Siostry i Bracia!

Rok 2018 jest obchodzony w Kościele w Polsce jako Rok Świętego Stanisława Kostki. Ten młody polski szlachcic podobnie jak Samuel usłyszał Boga, wołającego go po imieniu. I jak Samuel odpowiedział: „Mów, Panie, bo sługa Twój słucha!" (1 Sm 3, 9), a następnie z determinacją poszedł pełnić wolę Bożą wbrew wszelkim przeciwnościom. Świętego Stanisława Kostkę pragniemy zaprosić dzisiaj, aby stał się patronem rozpoczętego właśnie nowego roku. O tym wyborze zdecydowała zarówno 450. rocznica jego śmierci, jak i program duszpasterski

Kościoła w Polsce. Jeśli mamy w tym roku rozważać osobę i dary Ducha Świętego dane w sakramencie bierzmowania, nie może być lepszego patrona niż ten, który został uzdolniony przez Ducha Świętego do „mężnego wyznawania wiary" w dojrzały i niebanalny sposób.

Ponad to ważnym motywem ogłoszenia roku 2018 Rokiem Świętego Stanisława Kostki jest także zwołany na październik w Rzymie Synod Biskupów poświęcony młodzieży i rozeznawaniu powołania. Dobre przygotowanie do tego Synodu jest wspólnym zadaniem dla duszpasterzy, rodziców i wychowawców, a także młodzieży, której przez całe stulecia patronował i nadal patronuje św. Stanisław Kostka. W 100. rocznicę odzyskania niepodległości nie zapominajmy również, że już w 1674 r., a więc jeszcze przed kanonizacją bł. Stanisława Kostki, papież Klemens X ogłosił go patronem Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

1. Dla Boga i ojczyzny

Święty Stanisław Kostka urodził się w 1550 r. w Rostkowie na Mazowszu. Jego ojciec był kasztelanem, a krewni zajmowali znaczące stanowiska w Polsce Jagiellonów i Wazów. Wraz z bratem wysłany został do elitarnego kolegium jezuitów w Wiedniu. Stanisław szybko zrozumiał, że nauka jest wstępem do świadomego podejmowania służby Kościołowi i społeczeństwu. Zapisano, że uczył się, „aby podobać się Bogu i ludziom [...], a w przyszłości ojczyźnie i sobie samemu przynieść korzyść". To pierwsza lekcja, jaką otrzymujemy dzisiaj od św. Stanisława Kostki.

2. *Ad maiora natus sum* – Do wyższych rzeczy zostałem stworzony

Drugą lekcją, jaką daje nam św. Stanisław, jest pobożność. Była to pobożność, która wymagała swoistego męstwa. Mimo iż spotykał się z brakiem zrozumienia, w środowisku kolegów nie wstydził się modlitwy i medytacji. Powtarzał, że „trzeba więcej podobać się Bogu niż bratu". Wychowany w kulturze renesansu, za swoją życiową dewizę obrał wyznanie: „Do wyższych rzeczy zostałem stworzony i dla nich winienem żyć" *Ad maiora natus sum*. Nie było w tych słowach pychy ani pogardy dla tego, co małe, ale świadomość godności człowieka i tęsknota za tym, co święte i doskonałe.

Ucząc się w Wiedniu, Stanisław mieszkał na stancji w domu należącym do protestanta. Były to czasy szczególnych napięć pomiędzy protestantami a katolikami będące skutkami reformacji. Stanisław z bólem dostrzegał, jak negowana jest prawda o Eucharystii i kult Matki Bożej. Im więcej jednak widział nadużyć, tym bardziej tajemnice te stawały się mu drogie.

Stąd wypływa trzecia lekcja św. Stanisława na dzisiejsze czasy: wezwanie do wiernego trwania przy katolickiej prawdzie życia nawet wówczas, gdy cały świat wokół próbuje jej zaprzeczyć. Męstwo nie polega na zbrojnej walce czy traktowaniu innych jako nieprzyjaciół, ale na tym, że my sami pozostajemy wierni i pomagamy innym w trwaniu w wierności. Z im większą obojętnością lub nienawiścią spotyka się chrześcijańska miłość i prawda, tym gorliwiej powinniśmy nimi żyć.

3. Wierność powołaniu

Decyzja Stanisława o wstąpieniu do zakonu jezuitów spotkała się z ostrym sprzeciwem jego rodziców. Uważali, że mają lepszy pomysł na jego życie. Niestety, takie postawy nie należą do rzadkości także i dziś. Stanisław odkrył powołanie i chciał na nie odpowiedzieć za wszelką cenę. Potrafił walczyć o realizację woli Bożej w swoim życiu. Rozumiał, że kiedy musi wybierać między wolą rodziców, presją środowiska a wolą Boga, powinien słuchać Boga. Ten siedemnastoletni chłopak opuścił Wiedeń, przeszedł pieszo ponad 600 km, żeby wreszcie spełnić swoje marzenie i dotrzeć do Dylingi w Bawarii, do przełożonego jezuitów i tam wstąpić do zakonu. Dylinga okazała się dla niego jednak trudnym doświadczeniem. Nikt bowiem nie witał go tam z otwartymi ramionami. Przyjęto go na próbę i posłano go do sprzątania pokoi oraz pomocy w kuchni. Stanisław jednak zwyciężył. Musiał zaimponować starszym braciom swoją determinacją, skoro przełożony napisał o nim: „Spodziewam się po nim rzeczy wielkich". Kolejna lekcja św. Stanisława jest dla nas wezwaniem do sumiennego wykonywania obowiązków, czyli do tego, co Jezus nazywa „wiernością w rzeczach małych" (por. Mt 25, 21).

4. Tęsknota za niebem

Ostatnim etapem życia Stanisława był pobyt w Rzymie. Po dotarciu do Wiecznego Miasta był szczęśliwy, choć nadal odbierał od ojca listy

pełne gróźb. Śluby zakonne złożył mając 18 lat. Poruszony słowami rekolekcjonisty, że każdy miesiąc bracia winni spędzać tak, jakby to był ostatni miesiąc w ich życiu, Stanisław wyznał, że ma przed sobą tylko jeden miesiąc życia. We wspomnienie św. Wawrzyńca – 10 sierpnia – napisał list do Matki Bożej z prośbą o wyjednanie mu łaski śmierci w święto jej Wniebowzięcia. Jeszcze tego samego dnia zachorował, a 15 sierpnia 1568 r. zmarł. To jeszcze jedna lekcja dla nas: jak tęsknić za niebem i jak żyć tu i teraz, by żyć w wieczności. Rozumiał to doskonale Cyprian Kamil Norwid, gdy wpatrzony w rzymski grób św. Stanisława, pisał:

„A ty się odważ świętym stanąć Pana
A ty się odważ stanąć jeden sam
Być świętym – to nie zlękły powstać z wschodem
To ogromnym być, przytomnym być!”

C.K. Norwid, *A ty się odważ*

5. „Kostka” znaczy „więcej”

Oto prawdziwe wezwanie na ten rok dla Was, Młodzi Przyjaciele, Rodzice i Wychowawcy: „Kostka” znaczy „więcej!”. Żyjąc w XXI w. nie powtórzymy dokładnie czynów św. Stanisława Kostki. Naszym zadaniem jest raczej zrozumienie ducha tego świętego, który nie dał się zwieść mirażowi wygodnego życia, zabezpieczonego majątkiem rodziców. Miał odwagę przeciwstawić się panującym modom i naciskom grupy. Nie chciał ani imponować, ani uczynić z życia jednej wielkiej rozrywki. Był silną osobowością, miał swoją klasę i styl. Do końca zachował wolność. To nie był młody człowiek, który nie wie, po co żyje, jest znudzony i apatyczny, żądający od innych, a nie dający nic z siebie. Nie pozwalał sobie na eksperymenty w poszukiwaniu szczęścia. Wiedział, że ten świat nie zaspokoi jego tęsknot, że prędzej czy później poczułby się w nim oszukany lub zawiedziony. Wiedział, że charakter to nie tylko sprawa dziedziczenia cech po przodkach, nie tylko wpływ środowiska, ale rzetelna praca nad sobą. Wiedział też, że stawać się dojrzałym człowiekiem, to podejmować trud rozwoju. Nie był mięczakiem, który mówi: taki już jestem, a zło usprawiedliwia słabością, obwinia innych, oskarża warunki i historię. Był czujnym ogrodnikiem wyrywającym chwasty słabości i grzechu, aby wyrosły piękne kwiaty i owoce. Uwierzył w miłość Boga i całym sobą na nią odpowiedział.

6. Zaproszenie

Niech przeżywany zatem w tym duchu Rok Świętego Stanisława Kostki stanie się czasem, w którym będziemy od siebie więcej wymagać. Może to być zerwanie z lenistwem duchowym i intelektualnym, zerwanie z nałogiem, zachowanie trzeźwości, modlitwa za nauczyciela lub księdza, adopcja dziecka poczętego albo post w konkretnej intencji. Zapraszamy Was również – na poziomie parafii, duszpasterstw, ruchów, seminariów i zgromadzeń zakonnych – do pogłębiania refleksji na temat życia św. Stanisława i wyzwań stojących przed młodymi katolikami w Polsce.

Bierzcie przykład ze św. Stanisława Kostki, przygotowując się do sakramentu bierzmowania. Apelujcie wraz z nami do ludzi kultury i środków społecznego przekazu, aby przez ciekawe filmy, przedstawienia teatralne, audycje i inne formy przekazu przywracali pamięć o Stanisławie. Pielgrzymujcie do Rostkowa – miejsca jego narodzin, i do Przasnysza – miejsca jego chrztu, a także do katedry płockiej z jej pięknym ołtarzem tego świętego oraz grobowcami władców Polski i Mazowsza. Młodzi, mobilizujcie waszych rodziców i duszpasterzy, by nie bali się wymagać od was i od siebie „rzeczy większych".

Z serca Wam błogosławimy na cały rok 2018, który będziemy przeżywać razem z św. Stanisławem Kostką, patronem dzieci i młodzieży.

Podpisali: Pasterze Kościoła w Polsce
obecni na 377. Zebraniu Plenarnym KEP w Lublinie,
w dniu 14 października 2017 r.

List należy odczytać w niedzielę, 14 stycznia 2018 r.

Za zgodność:
† Artur G. Miziński
Sekretarz Generalny KEP

5
HARMONOGRAM

ogólnopolskich inicjatyw duszpasterskich w roku 2018 uzgodnionych z Konferencją Episkopatu Polski

■ STYCZEŃ

6 stycznia

- Uroczystość Objawienia Pańskiego
  – Dzień modlitw w intencji misji
  – Ogólnopolska kolekta na Krajowy Fundusz Misyjny
  – Światowy Dzień Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci
  – uroczyste zakończenie inicjatywy Kolędników Misyjnych
  – Orszak Trzech Króli

13 stycznia

- Ogólnopolskie noworoczne spotkanie honorowych dawców krwi (katedra polowa WP, godz. 10.00)

13 stycznia

- Uroczystość wręczenia nagród *Benemerenti* (Wojskowa Akademia Techniczna, godz. 16.00)

14 stycznia

- Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy (w Kościele katolickim)

17 stycznia

- Dzień Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce

18–25 stycznia

- Tydzień modlitw o jedność chrześcijan

19 stycznia

- Uroczystość Objawienia Pańskiego w Kościele greckokatolickim – Święto Jordanu – dzień modlitw w intencji misji

26 stycznia

- Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce

29–31 stycznia

- Zebranie statutowe Rady Krajowej PDM

■ LUTY

2 lutego

- Światowy Dzień Życia Konsekrowanego we wszystkich polskich katedrach. Ogólnopolska zbiórka pieniężna do puszek na potrzeby zakonów klauzurowych

4–11 lutego

- Tydzień socjalny w Kościele greckokatolickim

11 lutego

- 26. Światowy Dzień Chorego

11–17 lutego

- 51. Tydzień modlitw o trzeźwość narodu

15 lutego

- Spotkanie Pańskie (Pamiątka Ofiarowania Pańskiego)
  Ogólnopolski dzień życia konsekrowanego
  w Kościele greckokatolickim

17 lutego

- Ogólnopolska pielgrzymka muzyków kościelnych na Jasną Górę

24 lutego

- Msza święta i spotkanie dla harcerzy w katedrze polowej WP z okazji wspomnienia liturgicznego bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego, patrona harcerzy

25 lutego

- Dzień modlitwy, postu i solidarności z misjonarzami
- Ogólnopolska zbiórka pieniężna do puszek na rzecz dzieła pomocy misjonarzom *Ad Gentes*

■ MARZEC

1 marca

- Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych (Msza święta w katedrze polowej Wojska Polskiego)

13 marca

- Święto Papieskie

24 marca

- Dzień Misjonarzy Męczenników – modlitwa i post za misje

26 marca

- Dzień modlitw za więźniów

■ KWIECIEŃ

3–6 kwietnia

- Rekolekcje dla Kapelanów i Duszpasterzy Harcerskich w Lublinie

8 kwietnia

- Święto Miłosierdzia Bożego – uroczystości centralne w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach
- Święto patronalne Caritas

8–14 kwietnia

- Tydzień Miłosierdzia

9 kwietnia

- Dzień Świętości Życia – liturgiczna uroczystość Zwiastowania Pańskiego

13 kwietnia

- Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej
(Msza święta w katedrze polowej Wojska Polskiego)

22 kwietnia

- Niedziela Dobrego Pasterza – patronalne święto Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła

22–28 kwietnia

- Tydzień modlitw o powołania kapłańskie i zakonne

28–29 kwietnia

- Ogólnopolskie uroczystości odpustowe św. Wojciecha, głównego Patrona Polski. Wręczenie Krzyży misyjnych

29 kwietnia

- Dzień modlitw w intencji chorych w Kościele greckokatolickim

30 kwietnia

- Dzień Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego w czasie II wojny światowej

■ MAJ

2 maja

- Obchody Dnia Flagi RP (Msza święta w katedrze polowej WP)

3 maja

- Uroczystości Matki Bożej Królowej Polski z udziałem Episkopatu Polski – Jasna Góra

3 maja

- Święto Konstytucji 3 Maja
  (Msza święta z udziałem Wojska Polskiego i najwyższych władz państwowych)
- Dzień modlitw za emigrację polską

8 maja

- 73. rocznica zakończenia II wojny światowej
  (Msza święta w katedrze polowej WP, godz. 18.00)

11–13 maja

- 82. Ogólnopolska pielgrzymka akademicka na Jasną Górę

12 maja

- Ogólnopolska pielgrzymka kierowców na Jasną Górę

12 maja

- Pielgrzymka rodzin osób powołanych i wspierających powołania na Jasną Górę

13–24 maja

- 60. Międzynarodowa pielgrzymka żołnierzy do Lourdes pod hasłem *Pacem in terris*

17–27 maja

- Dekada misyjna w Kościele greckokatolickim

18–20 maja

- Ogólnopolska pielgrzymka ZHP na Jasną Górę

19 maja

- Ogólnopolska pielgrzymka Związku Polskich Kawalerów Maltańskich na Jasną Górę

20 maja

- Uroczystość Zesłania Ducha Świętego – Dzień Cierpienia w intencji misji

24 maja

- Dzień modlitw za Kościół w Chinach (liturgiczne wspomnienie NMP Wspomożycielki Wiernych)

26 maja

- Ogólnopolska pielgrzymka Honorowych Dawców Krwi na Jasną Górę

27 maja

- Pielgrzymka mężczyzn i młodzieńców do Piekar Śląskich

29 maja

- Dzień Weterana Działań poza Granicami Państwa
- Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych ONZ (Msza święta w katedrze polowej WP)

31 maja

- Ogólnopolski zjazd dzieci i katechetów w Kościele greckokatolickim

maj–czerwiec

- Dzieci komunijne dzieciom misji – Dzień misyjny w Białym Tygodniu, inicjatywa Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci

■ CZERWIEC

1 czerwca

- Ogólnopolski Dzień Matki i Dziecka

2 czerwca

- Ogólnopolska pielgrzymka grekokatolików do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach

2 czerwca

- Ogólnopolskie Spotkanie Młodych – Lednica 2000

3 czerwca

- 11. Dzień Dziękczynienia
- Święto Opatrzności Bożej – Warszawa-Wilanów

4–5 czerwca

- Finał Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej – Niepokalanów

8–9 czerwca

- Światowy zjazd absolwentów KUL

15 czerwca

- Ogólnopolska Pielgrzymka Arcybractwa Straży Honorowej NSPJ na Jasną Górę – Msza święta na Wałach Jasnogórskich – godz. 15.00

16 czerwca

- Ogólnopolska pielgrzymka nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej – Święty Krzyż

16–17 czerwca

- 37. Ogólnopolska pielgrzymka Apostolstwa Trzeźwości na Jasną Górę

22–24 czerwca

- Centralne obchody jubileuszu 1050-lecia pierwszego biskupstwa w Polsce

LIPIEC

1–2 lipca

- Ogólnopolska pielgrzymka nauczycieli i wychowawców na Jasną Górę

6 lipca

- Bł. M. Teresy Ledóchowskiej, patronki współpracy misyjnej w Polsce

14 lipca

- Pielgrzymka grekokatolików do sanktuarium św. św. Apostołów Piotra i Pawła w Chrzanowie

17–21 lipca

- Międzynarodowa Ekumeniczna Piesza Pielgrzymka szlakiem Świętego Brata Alberta i klasztorów Bazyliańskich z Werchraty do Lwowa

21 lipca

- Pielgrzymka grekokatolików z Polski i Słowacji na Górę Jawor (Łemkowszczyzna)

22 lipca

- Święto Policji (Msza święta w bazylice Świętego Krzyża w Warszawie)

31 lipca

- Uroczystości 74. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego (Msza święta, Warszawa, pl. Krasińskich, godz. 18.00)

SIERPIEŃ *(miesiąc dobrowolnego daru abstynencji)*

1 sierpnia

- Dzień modlitw za spowiedników i teologów moralistów
- Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego

5–14 sierpnia
- Piesza pielgrzymka Wojska Polskiego i służb mundurowych na Jasną Górę (rozpoczęcie – katedra polowa WP, godz. 5.30)

11 sierpnia
- 50-lecie koronacji obrazu Matki Bożej Świętolipskiej

14–15 sierpnia
- Obchody rocznicy „Cudu nad Wisłą”:
  14. 08, godz. 18^{00} – kościół Matki Bożej Zwycięskiej w Warszawie-Kamionku;
- 15. 08, godz. 11^{00} – kaplica na Cmentarzu Poległych w Ossowie;
- 15. 08, godz. 17^{00} – kaplica na Cmentarzu Żołnierzy 1920 r. w Radzyminie

15 sierpnia
- Uroczystość Matki Bożej Wniebowziętej – Jasna Góra
- Święto Wojska Polskiego z udziałem władz państwowych (katedra polowa WP)

15 sierpnia
- Święto Zaśnięcia NMP – Pielgrzymka wiernych z Podkarpacia, Słowacji i Ukrainy na Święto Matki Bożej Kalwaryjskiej do cerkwi na Górze Zjawienia k. Kalwarii Pacławskiej

18–19 sierpnia
- Ogólnopolska Pielgrzymka Elektryków, Energetyków i Elektroników na Jasną Górę

19 sierpnia
- Pielgrzymka kobiet i dziewcząt do Piekar Śląskich

26 sierpnia
- Uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej

26–28 sierpnia

- Dni Dobrosąsiedztwa – spotkania pogranicza – Korczmin – Dni modlitw za pojednanie Polsko–Ukraińskie

■ WRZESIEŃ

1 września

- 79. Rocznica wybuchu II wojny światowej. Dzień Weterana (Msza święta w katedrze polowej WP, godz. 18.00)

2 września

- Ogólnopolska pielgrzymka rolników i pszczelarzy na Jasną Górę

5 września

- Dzień Pamięci Żołnierza-Górnika (Msza święta w katedrze polowej Wojska Polskiego)

7–9 września

- Ogólnopolska pielgrzymka Harcerzy (ZHR) na Jasną Górę

8 września

- Ogólnopolska pielgrzymka Legionu Maryi na Jasną Górę
- Ogólnopolska pielgrzymka Honorowych Dawców Krwi do Lichenia

9 września

- Uroczystości 325-lecia jedności greckokatolickiego Kościoła przemyskiego ze Stolicą Piotrową (Przemyśl)
- Uroczystość Matki Bożej Gietrzwałdzkiej

9–15 września

- Tydzień Wychowania w Polsce

11–12 września

- Jesienne zebranie Papieskich Dzieł Misyjnych oraz innych środowisk misyjnych w Częstochowie

13–16 września

- Zgromadzenie Ogólne Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE) w Poznaniu

14–15 września

- Ogólnopolska pielgrzymka Ludzi Morza na Jasną Górę

15 września

- Ogólnopolska Pielgrzymka Dzieci i Młodzieży do Przasnysza i Rostkowa, Sanktuarium św. Stanisława Kostki

16 września

- Dzień modlitw w intencji Środków Społecznego Przekazu

16 września

- Ogólnopolska pielgrzymka Ludzi Pracy na Jasną Górę

17 września

- Dzień Golgoty Wschodu – rocznica agresji sowieckiej na Polskę (uroczystość centralna w Warszawie przy Pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie; Msza święta w katedrze polowej WP)

– Światowy Dzień Sybiraka

22–23 września

- Ogólnopolska pielgrzymka małżeństw i rodzin na Jasną Górę

22–23 września

- 11. Zjazd Gnieźnieński pod hasłem *Europa ludzi wolnych*

23 września

- Ogólnopolska pielgrzymka grekokatolików do Sanktuarium Matki Bożej w Białym Borze

27 września

- 79. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego (Msza święta w katedrze polowej WP)

PAŹDZIERNIK

1 października

- Początek dorocznej akcji AdoMiS (Adoptuj Misyjnych Seminarzystów)

3 października

- Narodowy Dzień Pamięci Pomordowanych Mieszkańców Warszawy 1944 r. (Msza święta w katedrze polowej WP, godz. 18.00)

5–7 października

- 8. Ogólnopolski Kongres Małżeństw – Świdnica

6 października

- Ogólnopolska pielgrzymka prawników na Jasną Górę

14 października

- 18. Dzień Papieski

15 października

- Dzień dziecka utraconego

19–20 października

- Jasnogórska Noc Czuwania w intencji polskich emigrantów

21 października

- Światowy Dzień Misyjny – zbiórka pieniężna (taca) na Papieskie Dzieła Misyjne

21–27 października

- Tydzień Misyjny

■ LISTOPAD

7–8 listopada

- Spotkanie duszpasterzy służby liturgicznej w Licheniu

11 listopada

- Narodowe Święto Niepodległości (Msza święta z udziałem Wojska Polskiego i najwyższych władz państwowych)

11 listopada

- Dzień solidarności z Kościołem prześladowanym

18 listopada

- Światowy dzień pamięci o ofiarach wypadków drogowych oraz akcja *Ratujemy życie – misyjny ambulans*

19 listopada

- Jubileusz 100-lecia Straży Ochrony Kolei – centralne uroczystości (Msza święta w katedrze polowej WP)

18 listopada

- Światowy Dzień Ubogich (33. niedziela zwykła)

24 listopada

- Ogólnoświatowy dzień pamięci ofiar Wielkiego Głodu na Ukrainie. Modlitwa za zmarłych w parafiach greckokatolickich na całym świecie

■ GRUDZIEŃ

1–2 grudnia

- Sesja misjologiczna i ogólnopolskie czuwanie Papieskich Dzieł Misyjnych i innych środowisk misyjnych (Jasna Góra)

4 grudnia

- Dzień modlitw za bezrobotnych

7 grudnia

- Ogólnopolska pielgrzymka pszczelarzy na Jasną Górę

9 grudnia

- Dzień modlitw w intencji Kościoła na Wschodzie, zbiórka pieniężna do puszek na potrzeby Kościoła na Wschodzie

13 grudnia

- Dzień modlitw za ofiary stanu wojennego
- Św. Andrzeja – ogólnopolska zbiórka na cele misyjne Kościoła greckokatolickiego na wschodzie

26 grudnia

- Uroczyste posłanie Kolędników Misyjnych

CHRISTUS DILEXIT NOS

METROPOLITA WROCŁAWSKI

1
DEKRET
ustanawiający Medal Świętej Jadwigi Śląskiej

(Wrocław, 1 września 2017 r.)

§1

Dla upamiętnienia roku obchodów 750. rocznicy kanonizacji św. Jadwigi ustanawiam niniejszym dekretem Medal Świętej Jadwigi Śląskiej, który będzie przyznawany za zasługi w dziele budowania Królestwa Bożego w Archidiecezji Wrocławskiej.

§2

Medal nadaje Arcybiskup Wrocławski – za aktywny udział w życiu religijnym, duszpasterskim, katechetycznym i kulturalnym, ze szczególnym uwzględnieniem działalności charytatywnej.

§3

Medal może być przyznany osobom fizycznym – świeckim i konsekrowanym, a także instytucjom i osobom prawnym.

Medal może być przyznany tylko osobom o nienagannym życiu religijnym i moralnym. Cele statutowe oraz działalność instytucji i osób prawnych przedstawionych do odznaczenia muszą być zgodne z nauczaniem Kościoła.

§4

Z umotywowanym wnioskiem o przyznanie medalu może do Arcybiskupa Wrocławskiego wystąpić kustosz Międzynarodowego Sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy oraz każdy administrator i proboszcz parafii.

Podobny wniosek może przedstawić także kościelna osoba prawna, dołączając opinię proboszcza parafii, w której zamieszkuje osoba fizyczna przedstawiona do odznaczenia. W przypadku osoby prawnej kompetentnym do przedstawienia opinii jest proboszcz parafii, na której terenie znajduje się siedziba danej osoby prawnej lub instytucji. Medal może być przyznany również bezpośrednio – z własnej inicjatywy – przez Arcybiskupa Wrocławskiego.

§5

Medal może być przyznany danej osobie fizycznej bądź prawnej tylko jeden raz i to za całokształt dorobku.

§6

Medal jest wręczany w uroczystość Świętej Jadwigi Śląskiej lub w terminie wyznaczonym przez Metropolitę Wrocławskiego.

§7

Do niniejszego dekretu dołączone jest graficzne przedstawienie medalu wraz z opisem.

† Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

Nazwa wnioskodawcy
i jego dane kontaktowe

Miejscowość, data

Jego Ekscelencja
ks. abp dr Józef Kupny
Metropolita Wrocławski

Wniosek o przyznanie Medalu Świętej Jadwigi Śląskiej

1. Imię i nazwisko /nazwa instytucji/ kandydata do odznaczenia
2. Data urodzenia /data powstania/
3. Adres zamieszkania /siedziba/
4. Nazwa parafii zamieszkania /siedziby/
5. Miejsce, historia i zakres działalności kandydata
6. Szczególne zasługi na polu duszpasterskim, katechetycznym, kulturalnym lub charytatywnym dla rozwoju życia religijnego w Archidiecezji Wrocławskiej – szczegółowe umotywowanie wniosku ze wskazaniem w punktach najważniejszych dokonań
7. Postawa moralna kandydata i świadectwo życia chrześcijańskiego
8. Kontakt do kandydata: nr telefonu i adres e-mail

Załączniki:

1. Opinia proboszcza miejsca zamieszkania (siedziby instytucji)
2. Ewentualne rekomendacje innych osób lub instytucji odnośnie zasług kandydata

podpis wnioskodawcy

2
HOMILIA
z okazji Dożynek Wojewódzkiech

(Uraz, 3 września 2017 r.)

Każda niedziela dla chrześcijanina jest dniem dziękczynienia. Wiara, że Jezus Chrystus tego właśnie dnia zmartwychwstał, pokonał śmierć i odkupił każdego z nas, sprawia, że jest w nas pragnienie świętowania, przeżywania niedzieli inaczej niż pozostałych dni tygodnia. Jest to dla nas i pozostanie zawsze dzień święty.

Dziś jednak to podziękowanie jest o tyle szczególne, że wypowiadamy je nie tylko w kierunku Boga, ale także ludzi. Kiedy dziękujemy za plony, uświadamiamy sobie, że codzienny chleb niejako łączy w sobie Boże błogosławieństwo i ludzką pracę. Wy wszyscy, którzy pracujecie na roli, wiecie doskonale, że bez tego zjednoczenia: działania Boga (być może niektórzy użyją tutaj terminu: „działania natury", ale muszą się zgodzić, że mówimy o rzeczywistości, która pozostaje poza ludzkimi wpływami) i działania człowieka trudno mówić o zbiorach, plonach czy owocach. Dożynki to zawsze okazja do podziękowania.

Ale to także doskonały moment – i o tym poucza nas św. Paweł w drugim czytaniu – do czegoś, co Apostoł nazywa zmianą myślenia. Słyszeliśmy bardzo wyraźne wezwanie skierowane do Rzymian, żeby nie brali wzoru z tego, co proponuje im świat, ale odnawiali za każdym razem na nowo swoje myślenie. Tu wbrew pozorom nie chodzi o siłowe przeciwstawienie się światu i ludziom inaczej myślącym, ale o coś, co nazywamy odnawianiem naszych sumień. Słowo „myślenie" w języku biblijnym często zastępowało coś, co my byśmy dziś nazwali sercem – czymś, czym się kierujemy w życiu.

W jakim kierunku powinna iść ta zmiana myślenia – podpowiada nam Jezus w dzisiejszej Ewangelii. Być może niektórzy, słuchając fragmentu zaczerpniętego z dzieła św. Mateusza, pomyśleli, że ma on niewiele wspólnego z naszym dzisiejszym świętowaniem. Nie ma tu ani słowa o owocowaniu czy żniwach. Brakuje tych rolniczych porównań, z których Chrystus często korzystał. Mówił przecież o ziarnie, które zanim wyda plon musi obumrzeć, czy o latoroślach, które jeśli

mają mieć życie, muszą trwać w winnym krzewie. My dziś dostajemy bardzo mocne słowa skierowane do św. Piotra: „Zejdź mi z oczu szatanie. Jesteś mi zawadą, bo nie myślisz po Bożemu, lecz po ludzku".

To zdanie jest o tyle ważne, że – kiedy weźmiemy do ręki Ewangelię, to zobaczymy, że dosłownie przed chwilą Piotr usłyszał od Jezusa, że ma być skałą.

Nie bez znaczenia jest to, że w Ewangelii te dwa fragmenty są obok siebie. Najpierw Chrystus nazywa Piotra skałą, a potem zawadą. Tutaj w tekście oryginalnym jest użyty ciekawy rzeczownik: „*skandalon*". On został przetłumaczony, jako „zawada". Tymczasem słownik mówi, że jego pierwsze znaczenie to: „pułapka, zasadzka" albo „zapadnia". Ewangelista Mateusz wykorzystuje tutaj piękną grę słów. Mówi tak: „Piotrze miałeś być skałą, fundamentem, a stajesz się zapadnią". W tym kontekście pada określenie, „zejdź mi z oczu szatanie", które znowu dosłownie należałoby przetłumaczyć: „Stań za mną przeciwniku". Termin „*satanas*" oznacza po prostu przeciwnika (także tego, który staje w opozycji do Boga).

Warto zwrócić uwagę na to polecenie, by Piotr stanął za Panem. My zwrot: „Zejdź mi z oczu", interpretujemy jako „odejdź ode mnie", „nie chcę cię widzieć czy znać". Tymczasem Jezus mówi Piotrowi, by ten stanął za Nim. Chyba nie przez przypadek nasza religijność jest określana mianem pobożności. Jestem pobożny, kiedy idę po Bogu, po Jego śladach, po Jego myśli, po Jego wskazaniach, a nie przed Nim. Można odnieść wrażenie, że dziś wielu myli pobożność z „przedbożnością" (nie wiem czy takie słowo występuje w języku polskim), próbuje wyznaczać Chrystusowi drogi i myśli. Próbuje niejako na nowo pisać Boże przykazania, jakby zdawało się mówić, że wie lepiej, czego człowiek potrzebuje. To jest jakiś problem naszych czasów, że człowiek chce rozsiąść się na miejscu Boga i samemu decydować o tym, co dobre,a co złe. Co więcej – najczęściej jest gotowy Boże słowa aplikować do życia innych, a nie do własnego. Tutaj jest droga odnowy, którą proponuje nam Jezus: byśmy się stali ludźmi PO-BOŻNYMI – to znaczy idącymi za Bogiem w każdej dziedzinie życia.

Nie może być tak, że człowiek sobie wybiera dziedziny, w których będzie kierował się Bożym prawem, i te, w których jego obowiązywanie będzie zawieszał. Wtedy staje się niestety, ale przeciwnikiem Boga, a także często zapadnią, przez którą inni wpadają w grzech. Te słowa dotyczą nas wszystkich, bo każdy z nas – jak tutaj jesteśmy – ma wokół siebie ludzi, dla których ma być fundamentem. To nie jest

tak, że słowa te dotyczą tylko księży. Tutaj one wydają się oczywiste. Wiemy, że jest tragedią, gdy ktoś ma być fundamentem, a staje się pułapką, przyczynia się do upadku drugiego człowieka. Ale to Jezusowe wezwanie dotyczy także osób, które zajmują ważne stanowiska publiczne – powiedzmy wprost: polityków każdego szczebla. Jesteś kimś, na kim inni mogą się oprzeć? Czy jesteś zapadnią, przeciwnikiem? Te słowa dotyczą rodziców, którzy mają być fundamentem dla swoich dzieci, małżonków, którzy mają być fundamentem dla siebie nawzajem. Dotyczą przyjaciół… dotyczą wszystkich Polaków. Czas, byśmy w końcu zmienili nasze myślenie i chcieli być dla siebie wzajemnie punktem oparcia, a nie walki i niszczenia!

Czytając tę Ewangelię musimy zauważyć również, że Piotr, który – jak zapisał Ewangelista – „zaczął czynić Jezusowi wyrzuty, żeby cierpienie i śmierć nigdy na Niego nie przyszły", nie tyle troszczył się o Chrystusa, ile o siebie. On wiedział, że w Izraelu panuje zasada, że uczeń najczęściej dzieli los swojego mistrza. Kiedy słyszał, jak Jezus mówił o cierpieniu, widział siebie cierpiącego. Miał świadomość, że skoro jego mistrza spotka śmierć, on też życia nie zachowa. Myślał bardziej o sobie niż o Bogu. I tu jest klucz do zrozumienia dzisiejszej uroczystości i dzisiejszej liturgii słowa. Kiedy zaczynam być przeciwnikiem? Kiedy moje myśli zaczynają krążyć jedynie wokół mnie – moich potrzeb, moich planów, moich zamiarów. Kiedy drugi człowiek przestaje się dla mnie liczyć. Odpowiedzmy sobie szczerze w sumieniu, czy nie tutaj leży najczęściej źródło problemów w naszym życiu rodzinnym, zawodowym czy społecznym, że drugi człowiek, jego potrzeby, jego zdanie przestają mieć dla mnie znaczenie?

Dlatego te teksty biblijne doskonale wpisują się w uroczystość dożynkową, która ma być nie tylko podziękowaniem, ale także okazją do odnawiania myślenia. Pomaga w tym obraz chleba, trzymanego w dłoniach przez starostów dożynek i zapewne ofiarowanego w procesji z darami. Zwróćmy dziś na niego uwagę, bo to nie jest pusty gest, który powtarzamy jedynie ze względu na tradycję. Dając komuś chleb pokazujemy, że jesteśmy gotowi traktować go jak brata, a nie przeciwnika czy wroga. Jesteśmy gotowi do rezygnacji z siebie, ze stawiania jedynie siebie w centrum. Oddaję chleb, zatem jestem gotowy do tego, by – być może – także coś stracić. Nie mówimy tu jedynie o rzeczach materialnych, ale także o gotowości do ustępstw, szukania możliwości porozumienia. Chleb ofiarowany, łamany i dzielony ma nas łączyć z ludźmi. I dlatego tak ważne są te dożynki, które odbywa-

ją się w różnych miejscach naszego kraju i na różnych szczeblach: od parafialnych, gminnych aż do wojewódzkich czy krajowych. Wszędzie można zobaczyć ludzi dzielących się chlebem.

Daj Boże – niech ten znak nie pozostanie jedynie reliktem przeszłości, ale niech zmienia nasze myślenie i uczy miłości i szacunku do każdego człowieka. Każdego – bez wyjątku…

Amen

3
PIELGRZYMKA
Archidiecezji Wrocławskiej na Jasną Górę

(15 września 2017 r.)

Nasza pielgrzymka na Jasną Górę w tym roku nabiera szczególnego znaczenia. Można powiedzieć, że przeżywamy Rok Maryjny zarówno w Kościele powszechnym, ze względu na setną rocznicę objawień Matki Bożej w Fatimie, jak i w naszej Ojczyźnie. Tutaj przywołujemy trzechsetną rocznicę koronacji jasnogórskiej ikony.

Rzadko używamy tego określenia, ale obraz Czarnej Madonny jest ikoną w pełnym tego słowa znaczeniu, a ikony – jak zapewne wielu z nas wie – nie tyle się maluje, ile pisze. Skoro zatem została ona napisana, powinna być nie tylko oglądana czy podziwiana, ale przede wszystkim czytana, tak jak czyta się książkę, by zatrzymać dla siebie pewną mądrość. Dlatego każdego roku nasze pielgrzymowanie łączymy z całonocnym czuwaniem. To ma być czas czytania tego, co Maryja ma nam dziś do powiedzenia. Czas zdobywania potrzebnej nam mądrości.

Wiemy doskonale, że ludzie porozumiewają się ze sobą nie tylko za pomocą słów. Często o wiele więcej potrafimy przekazać przez gesty czy znaki. Być może niektórzy z nas pamiętają, jak mama patrzyła na naszą twarz i pytała zatroskana: „Co się stało?", albo „Dlaczego jesteśmy smutni", mimo że na nic się nie skarżyliśmy, nie powiedzieliśmy ani słowa, które wskazywałoby na zło, jakie nas spotkało.

Mama spojrzała na nasz wyraz twarzy, nasze spojrzenie, wsłuchała się w ton naszego głosu i niczego więcej nie potrzebowała, by

wyczytać to, co przekazywaliśmy, czasem zupełnie nieświadomie. Bywało może, że nie chcąc martwić rodziców, nie mówiliśmy o swoich problemach, a oni czuli, że coś niedobrego się dzieje. Gesty i znaki są niezwykle ważne. Przekazują wiele istotnych informacji.

Na pierwszym planie jasnogórskiej ikony, w samym środku obrazu, widzimy prawą dłoń Maryi. Ona stanowi klucz do odczytania tego, co Matka chce nam dzisiaj powiedzieć. Tą dłonią Czarna Madonna wyraźnie wskazuje na Jezusa. Czyni to w sposób jednoznaczny, jakby była do końca przekonana, że to jest Jej najważniejsze przesłanie skierowane do każdego.

Ten typ Maryjnych wizerunków określa się mianem: Wskazująca drogę. Maryja jawi się na nich jako przewodniczka. Kiedy pytamy o drogę, to nie po to, by zdobyć wiedzę, ale by tą drogą iść. Kiedy prosimy o pomoc przewodnika, to nie dlatego, że chcemy, by nam jedynie opowiedział o czymś, co wyczytał z książek. Chcemy, by nas poprowadził. Dlatego dziś jako archidiecezja wrocławska przyjeżdżamy na Jasną Górę. Chcemy pytać o drogę i chcemy tą drogą iść.

Należy na to zwrócić uwagę, bo może się wydawać, że nasza pielgrzymka właśnie się zakończyła. Wyruszyliśmy ze swoich parafii. Każdy z nas spędził kilka godzin w samochodzie czy w autobusie. W końcu dotarliśmy do celu. Jesteśmy w Częstochowie. Tymczasem dopiero tutaj tak naprawdę jest początek naszego pielgrzymowania. Bo właśnie tutaj dostajemy jasną wskazówkę, w którym kierunku mamy podążać. Maryja tym prostym gestem mówi niezwykle dużo i myślę, że tego gestu bardzo dziś potrzebujemy.

Dłoń współczesnego człowieka, niestety, ale coraz częściej skierowana jest jedynie ku niemu samemu. Każdy chciałby być zauważony, doceniony i najważniejszy. Wielu uznaje tylko siebie i własne zdanie za jedyny punkt odniesienia. Innym pozostawiają słuchanie swoich poleceń i wypełnianie ich. Własne zdanie traktują jako święte, a spotykając człowieka o odmiennym punkcie widzenia, natychmiast widzą w nim nieprzyjaciela lub wroga. Uważają, że należy go zwalczać stawiając wszystko na szali: **albo ja – albo on**.

W takim myśleniu brakuje miejsca dla wspólnoty. Kiedy człowiek myśli w kategoriach „albo ja – albo on”, nie ma miejsca dla „my” (razem, wspólnie). Czy nie stąd biorą się problemy w naszych rodzinach, parafiach, miastach i w całej naszej Ojczyźnie, że przestaliśmy wspólnie patrzeć w kierunku Chrystusa? Człowiek zapatrzył się w siebie samego.

Stało się coś jeszcze gorszego. Wielu dało sobie wmówić, że Bóg jest kimś, kto staje w opozycji do człowieka. Często można usłyszeć bądź przeczytać, że Jezus zabiera naszą wolność, chce zabrać nam szczęście, radość życia. To już nie są pojedyncze przypadki. Ludzie są przekonani i głośno o tym mówią, że bez Boga człowiek może dopiero doświadczyć pełni szczęścia, bo Bóg człowieka ogranicza. Tymczasem historia uczy, że raj budowany bez Boga prędzej czy później obraca się przeciwko samemu człowiekowi.

Matka Boża z Jasnej Góry nie pokazuje na siebie. W tym roku z racji wspomnianego jubileuszu wpatrujemy się w jej obraz bardzo dokładnie. Poznajemy jego historię, która jest przebogata, owiana często legendami. Wspominamy, jak ważną rolę odegrała w historii naszego narodu. Wielu analizuje widoczne na policzku Matki Bożej rysy. Jak wskazują badania – uczynione zostały ręką człowieka w czasie napadu rabunkowego, do którego doszło w Wielkanoc 1430 r. Być może nie zdajemy sobie sprawy z tego, że to nie jedyne rany zadane temu wizerunkowi. Jak przyjrzymy się dokładnie, na szyi Maryi, po prawej stronie, w miejscu zetknięcia się z szatą dostrzeżemy mały ubytek. Legenda mówi, że jest to ślad po strzale tatarskiej. Historycy zaś są zgodni – uczynił to człowiek, który ostrym narzędziem odrywał ozdoby przymocowane do obrazu.

Dobrze, że konserwatorzy pozostawili te ślady. Nie zamazali ich, dokonując renowacji dzieła. Bo one pokazują, do czego zdolny jest człowiek, zapatrzony tylko w siebie samego. Do czego zdolni są ludzie, stawiający siebie w centrum. Maryja nie wskazuje na swoje rany. Pomimo tylu tytułów i zasług, które Jej przypisujemy – Ona wciąż mówi to samo: Patrzcie na Jezusa, bądźcie ludźmi zapatrzonymi w Jezusa, pozostającymi z Nim w kontakcie wzrokowym, nigdy nie tracącymi z oczu Jego nauczania.

Dlatego jasnogórska ikona – jak często słyszymy – doskonale streszcza to, co Pismo Święte mówi na temat Matki Bożej. Od samego początku – od sceny zwiastowania – Maryja jest ukazana jako ta, która jest otwarta na Boga i na drugiego człowieka. Widać to wyraźnie w czasie jej spotkania z Elżbietą. Kiedy Elżbieta wychwalała Matkę Bożą, mówiąc: „Błogosławiona jesteś między niewiastami", i „Skądże mi to, że matka mojego Pana przychodzi do mnie", usłyszała odpowiedź Maryi: „Wielkie rzeczy uczynił mi Wszechmocny". Chciała w ten sposób powiedzieć: To nie ja – to Pan Bóg – to Jego powinnyśmy chwalić, Jemu oddawać cześć.

Podobny schemat postępowania dostrzegamy w Janowym opisie wesela w Kanie Galilejskiej. Rolę, jaką Maryja przypisuje sobie wobec powstałego problemu, to wskazać na Jezusa. Kiedy to uczyni, natychmiast usuwa się w cień, do tego stopnia, że nawet Ewangelista jej nie dostrzega. Mówi on o początku znaków, jakie uczynił Jezus. Nie wspomina udziału Matki Najświętszej, mimo że nie mamy wątpliwości, jak był on znaczący.

Maryja nie walczy o własną chwałę. Nie ma w niej nic z postawy, która mówi: **mnie się należy**... Gdy weźmiemy do ręki dzieło św. Jana, zobaczymy, że kolejny raz wspomni on o Maryi dopiero pod krzyżem, kiedy Jezus wypowie te piękne słowa: „Oto Matka twoja", „Oto syn Twój". Te słowa przypominają nam, że nawet jeśli ludzie zapomną o dobru, którego dokonaliśmy, Bóg będzie o nim pamiętał i nie zostawi nas samych. Przyznajmy, że rzadko o tym pamiętamy.

Dlatego kiedy po tej Eucharystii rozpoczniemy nasze czuwanie, zapatrzcie się – proszę – w tę dłoń Maryi, wskazującą na Boga. W tym jednym geście streszcza się tyle wiary w moc Chrystusa, tyle nadziei w to, że On nigdy o nas nie zapomina i tyle miłości do Tego, który przecież pierwszy nas umiłował i kochać nas nie przestaje.

Amen

4
SŁOWO
do duchowieństwa i wiernych z okazji uroczystości ku czci św. Jadwigi oraz zakończenia Roku Jadwiżańskiego w Archidiecezji Wrocławskiej

(8 października 2017 r.)

Umiłowani Archidiecezjanie,
Siostry i Bracia w Chrystusie

Dobiega końca Rok Jadwiżański, ogłoszony z okazji 750-lecia kanonizacji św. Jadwigi. Ten czas świętowania rocznicy wyniesienia na

ołtarze patronki Śląska miał być dla nas przedłużeniem Roku Miłosierdzia. Ten bowiem rys osobowości księżnej wysuwa się na pierwszy plan, kiedy przywołujemy Jej życiorys.

Z życia chrześcijańskiego nie da się usunąć wrażliwości na ludzi biednych, chorych i potrzebujących pomocy. Człowiek, który próbowałby oddzielać wiarę w Boga i Ewangelię od miłości bliźniego popełniałby herezję i nie miałby prawa nazywać siebie uczniem Jezusa Chrystusa. Dla chrześcijanina słowa „miłość" i „miłosierdzie" nie mogą pozostawać jedynie w sferze teorii. Ich praktykowanie powinno natomiast stanowić nieodłączny element każdego rachunku sumienia.

Warto w tym kontekście zauważyć, że do naszych czasów przetrwały świadectwa konkretnych czynów, a nie słów wypowiadanych przez św. Jadwigę. Opisujący Jej życie nie wspominają o naukach, rozważaniach czy pouczeniach, których by księżna udzielała. Zwracają natomiast uwagę na założony przez Nią wędrowny szpital dla ubogich, chleb rozdawany przez okno ludziom potrzebującym czy obniżenie daniny płaconej przez chłopów. Takie decyzje mogą rodzić się jedynie w sercu kogoś, kto w drugim człowieku dostrzega swojego brata i nawet jeśli wiele ich różni, ma głębokie poczucie, że wspólna wiara w zmartwychwstałego Pana i chrzest w imię Jezusa czyni z nich ludzi sobie bliskich. Uczynki miłosierdzia zawsze były skutecznym sposobem głoszenia Ewangelii. To na nie w pierwszej kolejności – jak zauważa św. Łukasz w Dziejach Apostolskich – zwracali uwagę niewierzący, przyglądający się życiu pierwszych chrześcijan. One jednak spełniały jeszcze jedną rolę, o której dziś nie możemy zapomnieć, mianowicie umacniały poczucie wspólnoty.

Warto zauważyć, że św. Jadwiga jest przedstawiana jako ta, która trzyma w dłoniach kościół. Historycy są zgodni, iż jest to makieta trzebnickiej bazyliki, która powstała dzięki Jej fundacji. Ta wizja artysty ma jednak nie tylko podłoże historyczne. Nie chodzi jedynie o upamiętnienie jednego z dzieł, istniejących dzięki św. Jadwidze. Raczej chodzi o wskazanie, iż księżna całym swoim życiem przyczyniała się do budowania Kościoła i dziś ten element Jej życiorysu wymaga naszej szczególnej uwagi.

Żyjemy w czasach, w których – być może – wielu ludziom, również wierzącym, trudno jest kochać Kościół, ale nie mam wątpliwości, że są to czasy, kiedy potrzebuje on bardzo naszej miłości. Coraz częściej Kościół jest przedstawiany jako instytucja, w której człowiek może zaspokajać swoje potrzeby religijne. Wobec takich

podmiotów zawsze pozostajemy kimś z zewnątrz, nawet jeśli ich działalność nas w danym momencie zadowala i korzystamy z niej regularnie.

Tym, co nas łączy w Kościele, nie są wspólne interesy, ale wiara w Jezusa Chrystusa i braterska miłość. One sprawiają, że jeden myśli o dobru drugiego, a zauważone zło jest przyczyną naszego bólu i troski. Podobnie jak w rodzinie – kiedy jeden z jej członków przeżywa kryzys, pozostali nie odwracają się od niego ani go nie niszczą. Starają się raczej podać mu pomocną dłoń.

Wyznając wiarę, mówimy: „wierzę w jeden, święty, powszechny i apostolski Kościół". Wiara w Kościół to nic innego, jak wiara w to, że jest On dziełem Bożym, a nie tylko jedną więcej czysto ludzką instytucją. To także wiara w to, że Bóg obecny w Kościele chce i potrafi nas przemieniać, abyśmy naprawdę wzajemnie się miłowali.

Święta Jadwiga trzymająca w dłoniach świątynię jest nie tylko potwierdzeniem, że nie można być chrześcijaninem izolując się od braci i sióstr. Przypomina także, że każdy jest odpowiedzialny za Kościół w takim zakresie, jaki wynika z jego stanu, pozycji, posiadanych zdolności, umiejętności czy wykształcenia. Analogia do rodziny nasuwa się sama. Inaczej tę odpowiedzialność realizują rodzice, inaczej dzieci, jeszcze inaczej seniorzy. Każdy jednak pragnie – na tyle, na ile potrafi – dołożyć codziennie do tej małej wspólnoty jakąś cząstkę dobra.

Klimat sprzyjający budowaniu naszej rodziny diecezjalnej będzie niewątpliwie towarzyszył centralnym obchodom zakończenia Roku Jadwiżańskiego w Międzynarodowym Sanktuarium w Trzebnicy. Dlatego serdecznie zapraszam Was – Drodzy Diecezjanie – przybądźcie licznie na uroczystości odpustowe do Trzebnicy. Rozpoczną się one 14 października pielgrzymką kobiet do grobu księżnej. Tego też dnia w godzinach popołudniowych do jadwiżańskiego sanktuarium dotrą pierwsi pielgrzymi z całej archidiecezji, którzy o 6 rano wyruszą z wrocławskiej katedry.

Główne uroczystości natomiast przewidziane są na niedzielę, 15 października. O godz. 11 sumie odpustowej w intencji wszystkich mieszkańców Dolnego Śląska będzie przewodniczył Jego Eminencja Kardynał Stanisław Dziwisz, który na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej otrzymał przywilej, by uczestnikom tej Eucharystii udzielić papieskiego błogosławieństwa. Jego Świątobliwość papież Franciszek, poinformowany o naszych uroczystościach, wyraził również zgodę, by każdy, kto w dniach 8–16 października nawiedzi trzebnickie sank-

tuarium i weźmie udział w obchodach podsumowujących Rok Jadwiżański, mógł zyskać odpust zupełny.

Wierzę mocno, że duchowe owoce mijającego roku oraz uroczystości podsumowujących 750-lecie kanonizacji św. Jadwigi pozostaną widoczne w naszych rodzinach i wspólnotach oraz w całym Kościele wrocławskim. Proszę także, by 15 października w każdej parafii archidiecezji podczas Eucharystii zaakcentować moment zamknięcia Roku Jadwiżańskiego. Dobrze, jeśli uroczystości ku czci patronki Śląska pozostaną nie tylko w sferze wspomnień i zapisów w kronikach, ale także w postaci widocznych dzieł modlitewnych lub charytatywnych, angażujących każdego w dzieło budowy Kościoła.

W tym duchu z serca wszystkim błogosławię

† Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

5
HOMILIA
podczas uroczystej Mszy Świętej z okazji 750. rocznicy kanonizacji św. Jadwigi Śląskiej

(Trzebnica, 14 października 2017 r.)

Drodzy Pielgrzymi,

serdecznie was witam i pragnę wyrazić radość z dzisiejszego spotkania w 750. rocznicę kanonizacji św. Jadwigi – patronki Śląska i naszej archidiecezji.

Cieszę się z obecności księży biskupów, kapłanów, sióstr zakonnych, wszystkich osób konsekrowanych, kleryków, młodzieży i was wszystkich, którzy podjęliście trud pielgrzymowania do naszego sanktuarium, którego sława daleko przekracza granice naszej ojczy-

zny. Wszystkich was serdecznie pozdrawiam. Pragnę wyrazić moją radość i przekazać słowa pozdrowienia naszym gościom z sąsiednich krajów, z Niemiec i Czech, oraz wszystkim tym, którzy przybyli do nas z zagranicy.

W sposób szczególny pozdrawiam gospodarzy tego świętego miejsca oraz wszystkich organizatorów i przewodników pielgrzymki na czele z ks. prałatem Orzechowskim. Bardzo wam dziękuję.

Kochani Pielgrzymi,

dobiega końca Rok Jadwiżański. Pomimo upływu kilkuset lat od śmierci tej Księżnej, blask Jej świętości nie tylko nie przygasa, ale rozpala kolejne pokolenia. Dlatego bez większego trudu w postaci dzielnej niewiasty, którą opiewa Księga Przysłów, rozpoznajemy rysy św. Jadwigi Śląskiej. Bez cienia wątpliwości możemy do niej odnieść słowa autora natchnionej księgi: „Niewiastę dzielną któż znajdzie? Jej wartość przewyższa perły. Serce małżonka jej ufa [...], o len się stara i wełnę, pracuje starannie rękami [...], otwiera dłoń ubogiemu, do nędzarza wyciąga swe ręce". Ta dzielna niewiasta jest dzisiaj przez nas czczona i u niej szukamy pomocy w naszych zmaganiach o wierność Bogu.

W trzebnickiej bazylice, tuż obok prezbiterium, znajduje się piękna, barokowa figura św. Jadwigi. Przedstawia ona nie tylko postać Księżnej, ale kryje w sobie istotę Jej świętości. Święta Jadwiga jest ukazana z kościołem. Nie tylko dlatego, że ufundowała wraz ze swym mężem, księciem Henrykiem Brodatym, wiele świątyń, ale przede wszystkim dlatego, że kościół był Jej domem. To w nim spędzała długie godziny na modlitwie i adoracji Chrystusa, tu doświadczała autentycznego, wręcz mistycznego z Nim spotkania. W kościele potrafiła spędzać długie godziny, a nawet całe noce. Kościół był Jej domem, a wspólnota Kościoła Jej rodziną, której starała się służyć i za którą czuła się odpowiedzialna.

Jadwiga przedstawiona jest także z figurką Matki Bożej w ręku. Tę figurkę zawsze miała przy sobie i nigdy się z nią nie rozstawała. Nawet w chwili śmierci trzymała ją tak mocno, że nie można jej było wyciągnąć z dłoni Księżnej. Była wielką czcicielką Maryi i dlatego zawsze chciała Ją mieć przed oczami, aby łatwiej Jej było, za Maryją, w każdej chwili życia, powtarzać *fiat* i spieszyć z pomocą tym najbardziej potrzebującym. Dlatego w drugiej ręce Jadwiga trzyma boche-

nek chleba, który przekazuje biednemu człowiekowi, potrzebującemu. To symbol Jej posługi miłosierdzia.

Patrząc na św. Jadwigę, widzimy nieprzemijający wzór miłosierdzia, objawiającego się w posłudze dla najbardziej potrzebujących i w tej postawie upatrujemy istotę Jej świętego życia.

Nie możemy jednak zapomnieć, że Jej posługa dla ubogich swoje prawdziwe źródło miała w modlitwie, w głębokim zjednoczeniu z Chrystusem. Jadwiga długie godziny spędzała na adoracji Chrystusa w kościele, a kiedy wstawała z kolan, to szła do ubogich, by im służyć, bo bardzo dosłownie rozumiała słowa Zbawiciela: „wszystko, co uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, to uczyniliście dla mnie".

Kiedy przeżywamy 750. rocznicę kanonizacji św. Jadwigi i dziękujemy za jej wzór świętego życia, jesteśmy też wezwani do Jej naśladowania – naśladowania Jej postawy miłosierdzia, ale też do sięgania do tych samych źródeł, do których sięgała św. Jadwiga, pełniąc swoją posługę: do naśladowania także Jej głębokiego zjednoczenia z Chrystusem, bo to On jest prawdziwym źródłem miłosiernej miłości.

Jesteśmy wezwani do naśladowania Jej miłości do Kościoła, który jest Mistycznym Ciałem Jezusa Chrystusa. Ta miłość ujawnia się i jest realizowana na wielu płaszczyznach. Jest ona obecna w trosce o jedność Kościoła. „Ojcze spraw, aby byli jedno". Jezusowi bardzo zależało na jedności uczniów. A zatem nie możemy przykładać ręki do tworzenia podziałów, ani we wspólnocie parafialnej, ani w żadnej innej. A jeśli się takowe zdarzają, należy uczynić wszystko, by – jak to śpiewamy w jednej z pieśni – ustały gniewy i spory, a pośrodku nas był Chrystus. Bracia i Siostry, pamiętajmy, że ciągle obowiązują nas słowa Jezusa: „Jeśli więc przyniesiesz dar swój przed ołtarz i tam wspomnisz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar twój przed ołtarzem, a najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim. Potem przyjdź i dar swój ofiaruj".

Miłość do Kościoła, w którym żyje Chrystus, nie może być osłabiana przez nieuprawnioną i niesprawiedliwą krytykę. Może nie zawsze wszystko nam się w nim podoba, ale każdą szlachetną odnowę Kościoła należy rozpocząć od siebie. Możemy się domyślać, że i św. Jadwiga bez entuzjazmu przyjmowała polecenie spowiednika, aby nosić buty. Jak wiemy, Księżna Jadwiga, aby nie odróżniać się od reszty swego ludu oraz w imię pokory i skromności, chodziła boso. Irytowało to bardzo Jej męża Henryka, wymógł więc na spowiedniku, aby ten nakazał Jej noszenie butów. Duchowny podarował swej

penitentce parę butów i poprosił, aby zawsze je nosiła. Księżna, będąc posłuszną swojemu spowiednikowi, podarowane buty nosiła ze sobą, ale przywieszone na sznurku. Nie wybuchała złością, nie krytykowała, nie żądała ze względu na swoje pochodzenie szczególnego traktowania, po prostu znalazła dość osobliwe rozwiązanie, które pozwoliło Jej w dalszym ciągu być blisko ludzi biednych, a z drugiej strony być posłuszną spowiednikowi.

Święta Jadwiga jest też patronką pojednania narodów. We Wrocławiu, przy samym moście Tumskim stoi wykuty w kamieniu posąg św. Jadwigi. Most ten łączy wschodni i zachodni brzeg Odry. Wszystkim przechodzącym księżna Jadwiga każe na siebie spoglądać i każe im pamiętać, że wszyscy są braćmi, nie ważne, na którym brzegu mieszkają.

Moi Drodzy, dzisiaj łączy nas pragnienie naśladowania naszej wielkiej Patronki w służbie Bogu i bliźnim. A służba to dawanie. Jest wśród nas wielu, którzy to potrafią, którzy swoim życiem, pracą, gorliwie służą biednym, chorym, potrzebującym, którzy przez dziesiątki lat służyli Kościołowi w swoich parafiach. Im wszystkim składam serdeczne podziękowanie, a niektórym z nich chciałbym po Komunii św. wręczyć medal św. Jadwigi Śląskiej, odznaczenie ustanowione dla upamiętnienia roku obchodów 750. rocznicy kanonizacji św. Jadwigi. Medal ten jest tylko skromnym wyrazem uznania dla pracy i szlachetnej służby Kościołowi.

Drodzy Pielgrzymi, niech nasze życie, podobnie jak życie św. Jadwigi, będzie dawaniem siebie Bogu i bliźnim, niech będzie szukaniem woli Bożej. Bo – jak mówi Chrystus – kto pełni wolę Bożą, kto jej szuka, jest mi bratem, jest mi siostrą.

Amen.

6

HOMILIA
podczas Mszy Świętej z okazji Narodowego Święta Niepodległości

(Wrocław, 11 listopada 2017 r.)

Nie możecie służyć Bogu i mamonie. Żeby dobrze zrozumieć słowa Jezusa, trzeba wiedzieć, że „mamona" to słowo aramejskie, które oznacza: „mienie, posiadanie, majątek". Pan Jezus używa tego słowa, dodając przymiotnik „niegodziwa". W sposób wyraźny widać tu sceptycyzm w spojrzeniu na bogactwa. Nie oznacza to wprawdzie, że każde mienie osiągnięte zostało z krzywdą drugiego człowieka, ale pamiętać należy, że w ujęciu biblijnym zdobywanie i używanie bogactw tego świata łączy się z niesprawiedliwością i krzywdą.

Jezus przestrzega swoich uczniów przed niebezpieczeństwem całkowitego podporządkowania życia mamonie, to znaczy wartością materialnym. Niewolniczej służbie mamonie przeciwstawia służbę wartości najwyższej, to znaczy Bogu. Tylko służba Bogu człowieka nie poniża, ale podnosi, jest to bowiem służba najwyższej Prawdzie, Dobru i Pięknu. Gdy Bóg bierze kogoś w służbę, to w tej służbie pozwala mu odnaleźć wolność. Służąc mamonie, człowiek staje się niewolnikiem pieniądza, bogactwa, zdolnym krzywdzić bliźnich dla ich osiągnięcia.

Może tak nigdy nie myśleliśmy, ale prawda jest taka, że Bóg i mamona roszczą sobie prawa do całego człowieka, bez żadnych podziałów i ograniczeń. Bóg chce być kochany całym sercem, całą duszą, całą mocą i całym umysłem. Doświadczenie wykazuje, że i mamona bierze całego człowieka, jego umysł i serce. Takim dwom panom, którzy zawsze żądają całego człowieka, nie można równocześnie służyć. Nikt nie jest zdolny do takiej służby; niewolnik musi wybierać, któremu panu chce służyć.

W tym krótkim wezwaniu Jezus uczy, że niemożliwy jest kompromis między służbą Bogu i rzeczom materialnym. Bóg jest najwyższym

dobrem, dla osiągnięcia którego warto poświęcić wszystkie swoje siły. Uczeń Jezusa stoi więc przed wyborem, decyzją: albo Bóg, albo mamona. Ten dylemat, jaki Jezus stawia przed uczniami, zmusza do myślenia, niepokoi i odziera bogactwo z blasku i szczęścia. Co więcej, wskazuje na to, że bogactwo może odebrać człowiekowi wolność i siłę do pójścia za wezwaniem i słowem Bożym.

Wszyscy pamiętamy ewangeliczną historię młodzieńca, który nie poszedł za wezwaniem Chrystusa, gdyż był bardzo bogaty. Nie mógł pogodzić służby Chrystusowi i mamonie.

Bracia i Siostry, Bóg jest największą wartością, tylko Bogu winien człowiek służyć niepodzielnie. Mamona winna być podporządkowana służbie Pana. Uczeń Jezusa musi mieć dystans wobec bogactw tego świata. A jeśli je posiada, powinien ich używać w sposób właściwy. W tym kontekście nie dziwi bardzo konkretna wskazówka Chrystusa: zyskujcie sobie przyjaciół niegodziwą mamoną. Jest to nawiązanie do przypowieści o nieuczciwym rządcy, który w taki właśnie sposób uczynił sobie przyjaciół na trudną chwilę utraty stanowiska.

Uczeń Chrystusa również ze swych majętności winien czynić sobie przyjaciół na godzinę śmierci, kiedy wszelkie dobra stracą swoją wartość, a czekał będzie na sąd. Przyjaciół z mamony czynimy sobie wtedy, gdy się dzielimy z bliźnimi. Taka postawa wzbudza nam przyjaciół i orędowników u Boga, ona pozwala nam bez wstydu spojrzeć w oblicze dobrego Boga. Ona zapewnia nam udział w przyszłej chwale. Taka jest wymowa ewangelicznego tekstu. W jego świetle odczytujemy niedzielne zakończenie akcji pomocy mieszkańcom Aleppo i dzisiejsze Narodowe Święto Niepodległości.

Nasze ofiary pieniężne przeznaczone na wyposażenie szpitala w Aleppo przyjęte zostały przez mieszkańców tego zniszczonego i umęczonego przez działania wojenne miasta z ogromną wdzięcznością. Trzeba było widzieć wzruszenie i wdzięczność biskupa Aleppo, który dziękował za nasz dar serca. Możemy być pewni, że tym darem pozyskaliśmy sobie przyjaciół i właściwie odpowiedzieliśmy na wezwanie Chrystusa przypomniane w odczytanym dzisiaj fragmencie Ewangelii.

W tym miejscu jeszcze raz pragnę podziękować wszystkim Dolnoślązakom i mieszkańcom Wrocławia za ofiarność. Dziękuję władzom wojewódzkim, samorządowym, władzom naszego miasta, środowisku naukowemu, związkowcom, przedsiębiorcom, dziennikarzom, służbom mundurowym. Dziękuję pasterzom i wiernym pozostającym z nami w ekumenicznej jedności.

Bóg chce być miłowany całym sercem, jednak nie w sposób, który wydawałby się kompromitacją lub osłabieniem miłości ziemskiej. Dlatego miłość bliźniego i miłość Ojczyzny w żadnym wypadku nie kłóci się z miłowaniem Boga. Dla uczniów Chrystusa miłowanie Ojczyzny jest wartością, a jej wolność – ciągłym wyzwaniem stającym przed każdym pokoleniem.

Dzisiaj w 99. rocznicę odzyskania niepodległości wspominamy tych wszystkich, którzy polegli w walce o wolność naszej Ojczyzny we wszystkich powstaniach, ruchach narodowych i społecznych. Wspominamy i oddajemy cześć bohaterom, którzy przelewali krew walcząc o wolność i niepodległość.

Z wdzięcznością myślimy również o godnej naśladowania pracy wychowawczej rodziców, nauczycieli, twórców kultury, duszpasterzy i działaczy społecznych, którzy w skrajnie niesprzyjających warunkach zaborów czy okupacji kształtowali tożsamość narodową młodych Polaków i uczyli ich patriotyzmu, narodowej godności, odpowiedzialności i solidarności.

W dzisiejsze Narodowe Święto Niepodległości ogarniamy myślą i sercem naszą Ojczyznę. Niepodległą i wolną. Z naszej ojczystej historii wiemy, że nie wystarczy odzyskać wolność, ale trzeba ją ochraniać, trzeba jej służyć. Każde pokolenie musi o tę wolność zabiegać – i w tym, wyraża się współczesny patriotyzm.

Przestrzenią, w jakiej codziennie zdajemy egzamin z naszego patriotyzmu, jest miejsce naszego codziennego życia: wspólnota lokalna, sąsiedzka, parafialna. Wszędzie tam patriotyzm wzywa nas do życzliwości, solidarności, empatii i uczciwości.

Nasz patriotyzm konkretyzuje się także w naszej postawie obywatelskiej. W szacunku dla prawa, które porządkuje życie społeczne. W zainteresowaniu sprawami publicznymi i w odpowiedzialnym uczestnictwie w demokratycznych procedurach. W sumiennym i uczciwym wypełnianiu obowiązków zawodowych. W dbałości o otaczającą nas ojczystą przyrodę. Z takiego patriotyzmu możemy być dumni, bo nie jest on zagrożeniem dla nikogo, ale jedną z form realizacji miłości bliźniego.

Dziękując Bogu za dar niepodległości prośmy Go, o siłę ducha, abyśmy potrafili służyć sprawie wolności, bronić niepodległości, budować pokój społeczny i narodową jedność.

Niech ta Eucharystia umacnia nas w miłości Boga, Ojczyzny i naszych bliźnich.

Amen.

7
SŁOWO
Metropolity Wrocławskiego w związku z zakończeniem procesu beatyfikacyjnego na szczeblu diecezjalnym sługi Bożego ks. Aleksandra Zienkiewicza

(19 listopada 2017 r.)

Drodzy Siostry i Bracia, mieszkańcy Dolnego Śląska!

Dokładnie siedem lat temu mój poprzednik na stolicy biskupiej we Wrocławiu JE. Ksiądz Arcybiskup Marian Gołębiewski informował o rozpoczęciu procesu beatyfikacyjnego ks. prałata Aleksandra Zienkiewicza. Zachęcał przy tym do modlitwy w intencji beatyfikacji tego kapłana, którego Opatrzność Boża po drugiej wojnie światowej przyprowadziła na Dolny Śląsk.

Dziś z wielką radością zwracam się do Was, by poinformować, że po dopełnieniu wymaganych prawem kościelnym procedur kończymy na etapie diecezjalnym prace prowadzące do wyniesienia na ołtarze sługi Bożego ks. Aleksandra Zienkiewicza.

Przesłuchania świadków i badania Jego pism odsłoniły przed nami obraz duszpasterza, który każdego dnia starał się realizować słowa: „Mniej dyskutować o Chrystusie, więcej żyć Chrystusem". Niektórzy uważają, że było to motto wyznaczające drogę życia ks. Zienkiewicza.

Nauczanie „Wujka" – tak bowiem zwracali się do niego młodzi ludzie, którym poświęcił znaczną część kapłańskiego życia – wskazuje, że Bóg był dla niego kimś bardzo bliskim. Przekonywał, że Chrystus pragnie wejść w relacje z każdym człowiekiem, troszczyć się o niego, świadczyć mu różnoraką pomoc. Mówił o Bogu, który myśli, czuje, kocha i wszystko przenika, a w swoim testamencie zapisał: „Zawierzcie Jezusowi. Trzymajcie Jego dłoń w swojej dłoni! Nie wypuszczajcie jej nigdy ze swojej dłoni".

Miłość do Boga prowadziła ks. Zienkiewicza wprost do miłości każdego człowieka. O ludziach, którzy zwalczali Kościół, mówił: „To też nasi bliźni". Wzywał przy tym do modlitwy w intencji odbierających wolność i zadających ból, „żeby zrozumieli, że to fałszywa droga do pozytywnych celów, że na tej drodze pogłębia się tylko trująca wrogość i nienawiść". Przekonywał, że zło może być zwyciężone jedynie siłą dobra, tłumacząc: „jeżeli na nienawiść odpowiadasz nienawiścią, to przecież zło powiększone jest o jeszcze jedną osobę. Gdy jeszcze on i ja werbujemy stronników, ta nienawiść bardzo szybko się rozszerza".

Trudno ogarnąć bogactwo myśli pozostawionych przez tego wrocławskiego duszpasterza, ale jako Dolnoślązacy staliśmy się ich szczególnymi spadkobiercami. Są one wciąż aktualne i mogą być doskonałym przewodnikiem na naszych drogach życia. Zachęcam do poznawania nauk ks. Zienkiewicza i nadal proszę o modlitwę w intencji Jego beatyfikacji.

Duchowieństwo i wiernych świeckich, osoby, które miały okazję spotkać na swojej drodze legendarnego „Wujka" serdecznie zapraszam 25 listopada br. na godz. 10.00 do auli Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu na uroczystą sesję zamknięcia etapu diecezjalnego procesu beatyfikacyjnego, a następnie na Mszę świętą do katedry pw. św. Jana Chrzciciela.

Polecając dzieło kanonizacji wrocławskiego kapłana Waszej modlitwie i trosce, z serca wszystkim błogosławię.

† Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

8
SŁOWO
biskupów Metropolii Wrocławskiej w sprawie troski o jakość powietrza

(Wrocław, 5 grudnia 2017 r.)

Drodzy Siostry i Bracia,
Mieszkańcy Dolnego Śląska!

W ciągu ostatnich lat w Polsce nastąpił zauważalny wzrost zainteresowania problemem zanieczyszczenia powietrza, potocznie często nazywanym „smogiem". Badania naukowe potwierdzają, że zwiększona emisja pyłów i szkodliwych gazów zagraża zdrowiu i życiu ludzi. Szczególnie narażonymi grupami są dzieci oraz seniorzy, a także osoby z chorobami układu krążenia i układu oddechowego. Ekspozycja na zanieczyszczone powietrze wiąże się ze zwiększoną umieralnością. Dane statystyczne zaś potwierdzają, że główną przyczyną tych zanieczyszczeń jest emisja niebezpiecznych substancji chemicznych z indywidualnego ogrzewania budynków.

Jako mieszkańcy województwa dolnośląskiego nie możemy udawać, że problem ten nas nie dotyczy, tym bardziej, że niektóre z naszych miast znajdują się w niechlubnej czołówce najbardziej zanieczyszczonych miejscowości w Polsce. Rodzi się zatem konieczność podjęcia wspólnych działań, których celem jest poprawa jakości powietrza, jakim oddychamy. Wzywa nas do tego nie tylko papież Franciszek w encyklice *Laudato si'*, ale przede wszystkim zdrowy rozsądek i Dekalog, zawierający m.in. przykazanie: „Nie zabijaj".

Oceniając pozytywnie wszelkie działania polityków, samorządowców i różnego rodzaju organizacji, zamierzające do eliminowania przyczyn zanieczyszczenia powietrza, musimy uświadomić sobie, że smog w naszych miastach nie bierze się ze złych przepisów czy braku odpowiedniej technologii. Walka z nim nie

polega jedynie na zaostrzaniu kar za naruszanie ustaw i rozporządzeń. Trzeba sięgnąć do serca człowieka, bo każda nasza decyzja i każdy czyn, pociągają za sobą konkretne konsekwencje, a ponieważ jako rodzina ludzka zamieszkujemy wspólny dom, czy tego chcemy, czy nie – konsekwencje naszych wyborów bardzo szybko do nas wracają.

Zanim zostaną wdrożone nowe przepisy czy nowoczesne technologie, powietrze powinno zostać oczyszczone z ludzkiej lekkomyślności, która pozwala na spalanie w piecach: śmieci, odpadów czy plastikowych przedmiotów. Od każdego z nas zależy czy powietrze, którym oddychamy w naszych miastach, będzie służyło zdrowiu i życiu, czy będzie przyczyną chorób i wcześniejszej umieralności. Dlatego papież Franciszek we wspomnianej encyklice zachęca do prostych czynności, jak: korzystanie z komunikacji zbiorowej czy cieplejsze ubranie się zamiast odkręcania kaloryferów. Możemy jedynie wyobrazić sobie, co by było, gdyby wszyscy katolicy w naszym kraju od dziś postanowili kierować się w swoich wyborach papieskimi wskazaniami. Możemy być pewni, że zmiana byłaby ogromna. Wielkie cele bowiem osiąga się małymi krokami.

Podejmijmy wszyscy działania na rzecz wspólnego dobra, jakim jest zdrowe i czyste powietrze, a tym działaniom niech błogosławi Bóg, który stworzył świat i powierzył nam troskę o „wspólny dom”.

† Ignacy Dec
Biskup Świdnicki

† Zbigniew Kiernikowski
Biskup Legnicki

† Józef Kupny
Arcybiskup
Metropolita Wrocławski

9
HOMILIA
wygłoszona z okazji uroczystości odpustowych ku czci św. Mikołaja w Pęgowie

(6 grudnia 2017 r.)

Gdyby ktoś przygotowywał ranking popularności ludzi świętych, możemy przypuszczać, że wasz patron znalazłby się zapewne bardzo wysoko na tej liście. Święty Mikołaj jest niewątpliwie jedną z najlepiej rozpoznawalnych postaci w historii chrześcijaństwa.

Pomimo tego, że żył dość dawno (to był przełom III i IV wieku) a o jego życiu znamy więcej legend niż historycznie potwierdzonych przekazów, święty ten nie przestaje zachwycać, nie przestaje być inspiracją dla różnych dzieł charytatywnych czy organizacji dobroczynnych. Niestety – jak często bywa w takich przypadkach – sens przywoływania św. Mikołaja i odwoływania się do jego życiorysu szybko dostrzegli także twórcy tzw. kultury popularnej. Dzisiaj jego wspomnienie rzadziej już kojarzy się ludziom z uroczystością religijną. Częściej natomiast z komercją i wydarzeniami o charakterze – nazwijmy to – świeckim. Dlatego raz na jakiś czas słyszymy głosy o konieczności odzyskania św. Mikołaja i uświadomienia przede wszystkim młodemu pokoleniu, że jego sława wiąże się z jego dobrocią i wrażliwością na drugiego człowieka, a ta wypływa wprost z wiary w Jezusa Chrystusa.

Nie da się zrozumieć fenomenu św. Mikołaja bez Chrystusa… bez Boga. Powiem więcej – nawet pobożni chrześcijanie, jeśli próbowaliby pisać życiorys biskupa Miry bez uwzględnienia nauki Jezusa, mogliby popełnić wiele błędów, a takie sytuacje niestety zdarzały się w przeszłości. Myślę, że każdy z nas słyszał o zasadzie, rzekomo wyznawanej przez tego świętego, która mówi, że obdarowuje prezentami jedynie tych, którzy postępowali właściwie. Niegrzecznych – mówiliśmy – obdarza rózgą… To głębokie zafałszowanie tej postaci.

Jedna z legend mówi, że św. Mikołaj, jeszcze zanim został biskupem, wręczył po bryłce złota trzem kobietom, które – mówiąc deli-

katnie – prowadziły grzeszne życie. I uczynił to nie dlatego, że były idealne i bez wad. Wręcz przeciwnie – postąpił tak, wbrew temu, jakie były. Nie czekał, aż się nawrócą i wejdą na dobrą drogę. Święty wiedział, że tylko pomagając tym dziewczynom – takim, jakie są – da im szansę na to, aby się zmieniły. Legenda mówi, że wzięły złoto jako posag i dzięki temu mogły znaleźć mężów.

Tak działa Pan Bóg. Wyjaśnia nam to pierwsze czytanie. Prorok Izajasz w swojej wizji opisuje to, co dzieje się w niebie. Mówi, że Bóg siedzi na tronie, a aniołowie śpiewają: „Święty, święty, święty jest Pan zastępów" (stąd w liturgii mamy dokładnie ten sam hymn i on ma przypominać nam, że kiedy jesteśmy na Mszy świętej, dołączamy się do zastępów niebieskich, które wielbią Boga tymi właśnie słowami). W tekście oryginalnym jednak autor biblijny, żeby oddać słowo, które my przetłumaczyliśmy jako „święty", posłużył się terminem „*kadosz*". „*Kadosz*" oznacza święty, ale można je także tłumaczyć jako „inny"... To pokazuje, że Bóg jest inny od tego wszystkiego, co sobie o Nim wyobrażamy, i że On w tym świecie działa innymi metodami niż te, które my, ludzie, uznalibyśmy za skuteczne. Bóg jest inny, stąd święci, którzy do Niego należą, często mogą usłyszeć, że nie pasują do tego świata.

Piotr Skarga, który założył pierwsze w Polsce bractwo miłosierdzia, pośród wielu inicjatyw miał także i takie, która nazwał Skrzynką Świętego Mikołaja. Był to fundusz, na który zbierał pieniądze od pobożnych mieszczan krakowskich i przeznaczał je na pomoc dziewczynom, które trafiały na ulicę. Tłumaczył, że mają one w życiu tylko dwa wyjścia: albo umrzeć z głodu, albo sprzedać swój wstyd. On doskonale rozumiał, że kult św. Mikołaja polega na tym, że jesteśmy dobrzy dla ludzi, którzy być może sobie na tę dobroć niczym nie zasłużyli. W tym sensie możemy nawet powiedzieć, że św. Mikołaj nie był wcale sprawiedliwy, bo za sprawiedliwości tym kobietom nic się nie należało. Był miłosierny. Różnica polega na tym, że przez miłosierdzie dajemy człowiekowi szansę przemiany. Sprawiedliwość jest rozrachunkiem z przeszłością, miłosierdzie jest chrześcijańską nadzieją na przyszłość.

Pięknie pisał o tym św. Jan Paweł II w encyklice poświęconej Bożemu Miłosierdziu. Papież zauważył, że dobroć okazana drugiemu człowiekowi „objawia się jako dowartościowywanie, jako podnoszenie w górę, jako wydobywanie dobra spod wszelkich nawarstwień zła, które jest w świecie i w człowieku". To znaczy, że człowiek przez różne błędy życiowe i grzechy mógł zasłonić dobro, które w nim jest. Naśladowanie św. Mikołaja polega na pomocy temu człowiekowi

w odkrywaniu tego dobra. Tak działa Bóg. Bóg nie daje prezentów jedynie grzecznym i idealnym. Bóg nie kocha nas za to, jacy jesteśmy, ale za to, że jesteśmy Jego dziećmi. Bóg przychodzi, żeby podać rękę i podnieść tych, którzy dotknęli dna. Takie odkłamywanie postaci św. Mikołaja jest o wiele bardziej wartościowe niż zmaganie się z kulturą popularną i narzekanie na to, jak ona wykrzywiła życiorys świętego.

Można powiedzieć, że wy, jako wspólnota, której patronuje ten święty biskup, możecie czuć się szczególnie odpowiedzialni za to, by swoimi czynami głosić jego prawdziwą historię. Tym bardziej, że wzywa nas do tego tekst Ewangelii św. Łukasza, który dziś odczytaliśmy. Ewangelista już w pierwszym zdaniu przekazuje nam niezwykle cenną myśl, a mianowicie, że Pan wyznaczył „jeszcze innych siedemdziesięciu dwóch i posłał ich". To pokazuje, że my nie jesteśmy sami w tym dziele, do którego wzywa nas Chrystus, bo Pan powołuje „jeszcze innych" do tej samej misji, którą nam zleca. Powinniśmy się cieszyć, bo wszyscy uczestniczymy w dziele, do którego wezwał nas sam Bóg i to On mówi: „róbcie to razem". Bardzo ważne jest żebyśmy uczyli się tego bycia razem i współdziałania w czynieniu dobra. Rozejrzyjmy się i zobaczmy tych wszystkich, których Pan Bóg też posyła. Możecie tę misję naśladowania św. Mikołaja podjąć wspólnie, uznając, że każdy z was ma inne zdolności dary czy talenty. Możecie utwierdzać się nawzajem w tej misji.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na rady, jakie daje Pan Jezus posłanym przez siebie. Zobaczymy tutaj pewną dysproporcję. Mówi: „głoście – przybliżyło się do was królestwo Boże", a następnie tłumaczy, jak mają oni postępować: „nie bierzcie ze sobą trzosa, torby, sandałów... nikogo nie pozdrawiajcie, nie szukajcie lepszych warunków (tzn. nie przechodźcie z domu do domu)". Ciekawe jest to, że Pan Jezus w jednym zdaniu zamyka, co mają głosić, a w kilku zdaniach ujmuje, jacy mają być jego uczniowie.

Tak, bo człowiek może swoją postawą zablokować orędzie, które głosi ustami. Może sprawić, że ludzie, z którymi się spotka, będą zamknięci na Boże słowo. I tutaj tkwi sekret wielkość św. Mikołaja. On przede wszystkim słowo Boże głosił swoją postawą, swoimi czynami. To, jak żył, i to, jak traktował drugiego człowieka, sprawiało, że otwierał innych na słuchanie Bożej nauki. W tej misji warto go naśladować, ale nie każdy osobno... Razem, jako wspólnota.

Amen

10
HOMILIA
podczas Mszy pasterskiej w uroczystość Narodzenia Pańskiego

Wrocław, 24 grudnia 2017 r.

Umiłowani w Chrystusie Siostry i Bracia!

„Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką; nad mieszkańcami kraju mroków światło zabłysło".

Te słowa proroka Izajasza nawiązują do dramatycznej sytuacji, w jakiej znalazł się Izrael w VIII w. przed narodzeniem Chrystusa, kiedy to wojska asyryjskie wkroczyły do Galilei i zaczęły zagrażać Judei oraz świętemu miastu, Jerozolimie. Osaczony przez bezwzględnego wroga naród izraelski w coraz większym stopniu doświadcza terroru najeźdźcy i zaczyna – jak powiada prorok – kroczyć w ciemności, nie wiedząc, dokąd ma podążać. Do tych właśnie ludzi, nie mających już żadnej nadziei, Izajasz kieruje proroctwo, które zapowiada nadejście błogosławionego czasu przejścia z ciemności do światła, ze smutku do radości. Źródłem radości będzie Ten, nazwany imieniem: Bóg mocny, Odwieczny Ojciec, Książę Pokoju. Właśnie On dokona tego wszystkiego.

Prawdziwym sensem Bożego Narodzenia jest więc to najdawniejsze przesłanie: oto nadszedł kres panowania ciemności, grzechu, kres różnorakiej niewoli. Dokona tego Dziecię Jezus. Ten potomek Dawida obdarzy wszystkich życiem, w którym będą panowały: sprawiedliwość, pokój i radość.

Słowa proroka spełniły się w noc betlejemską, kiedy – jak słyszeliśmy w odczytanej przed chwilą Ewangelii – Maryja powiła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie. My dzisiaj świętujemy nie tylko tamto historyczne wydarzenie, ale w jeszcze większym stopniu spełnianie się tajemnicy Wcielenia w naszym życiu. Bóg przychodzi do naszego serca, aby nas wyzwolić z mroku grzechu i przeprowadzić z ciemności do światła, ze smutku do radości.

Tej ciemności w historii ludzkości i w naszym życiu osobistym było i jest bardzo dużo. I wcale nie mam na myśli tego cierpienia, które kładzie się cieniem na naszym życiu, a które nie jest związane z ludzkim wyborem i działaniem, ale po prostu wpisane jest w nasz ludzki los. Mówię o ciemności, którą tworzymy świadomie, ulegając pokusie grzechu. Za dużo było i za dużo jest tej ciemności. Niektórych doprowadziło to do przekonania, że ludzie są z natury źli, bo są niewdzięczni, zmienni, kłamliwi, unikający niebezpieczeństw i chciwi zysku; oddani tylko wtedy, kiedy czyni się im dobro i niczego od nich się nie wymaga, a zawodzą, kiedy mają udzielić pomocy. Pewnie tacy też są, ale nie wszyscy i nie dlatego, że takimi są z natury, ale dlatego, że takimi chcą być, ponieważ nie starają się nic zmienić w swoim życiu.

Jezus, przez swe narodzenie w stajni betlejemskiej mówi nam zupełnie coś innego. Pokonuje ciemność i przywraca blask podobieństwa człowieka do Boga. Wszyscy okazujący współczucie Dziecięciu Jezus, Jego Matce i Józefowi, są bliżej Boga, niż mogą się tego spodziewać. Bo zrywają z siebie skorupę, za którą można znaleźć podobieństwo do Boga, zwłaszcza w postawie miłości, współczucia, troski, wrażliwości na ubóstwo bliźniego i gotowości dzielenia się z nim.

Światłość bijąca z betlejemskiej stajenki ukazuje człowieka z zupełnie innej strony, jako istotę stworzoną na obraz i podobieństwo Boże, zdolną do miłości i czynienia ze swego życia daru dla Boga i bliźniego. Jako osobę miłowaną przez Boga i przeznaczoną do życia w komunii z Nim. Boże Narodzenie odkłamuje zafałszowany przez grzech obraz człowieka, przywraca mu jego godność i blask oraz wiarę w miłosierną miłość Boga.

Wychodząca z Betlejem światłość, chce oświetlać także ciemności naszego życia wspólnotowego, sąsiedzkiego, społecznego i politycznego. Bo ta ciemność przez ostatnie lata jakby gęstnieje. Przebiega przez ludzkie serca. Syci się lękiem i agresją, mową nienawiści oraz brakiem zrozumienia dla ludzi o innych poglądach politycznych. Karmi się także egoizmem politycznym i brakiem wrażliwości na godność i prawa każdego człowieka. Trwamy w jej okowach i tracimy nadzieję, że możemy tu coś zmienić, że możemy tę ciemność przezwyciężyć. Owszem, możemy, ale najpierw powinniśmy – nie powierzchownie, ale najgłębiej jak się da – przeniknąć tajemnicę Wcielenia, wejść w relację z Jezusem, który ma moc oświetlić mroki naszego życia i obda-

rzyć nas prawdziwym pokojem. O ten pokój powinniśmy się modlić, o niego zabiegać, ale także odważnie wprowadzać go w nasze życie. Aby tak się stało potrzebny jest dialog. Ludzie są zdolni do tego, by przezwyciężyć podziały, konflikty interesów nawet wtedy, gdy każda ze stron jest przekonana, iż broni słusznej sprawy. Muszą jednak najpierw uwierzyć w siłę dialogu i zgodzić się na to, by szukać rozumnego rozwiązywania konfliktów.

Bracia i Siostry, ta dzisiejsza noc jest również zaproszeniem do radości. Jezus od czasu swego wcielenia jest towarzyszem naszej drogi życiowej, a więc idzie z nami, podtrzymuje nas w cierpieniu, pomaga nam podnosić się z moralnych upadków, daje siłę do walki ze słabościami i z pokusami, wspiera łaską wysiłek zachowania wiary i dawania jej świadectwa we współczesnym świecie.

Czy ufamy Mu bezgranicznie i troszczymy się nieustannie o prawość w swoim myśleniu i postępowaniu? Czy zdajemy sobie sprawę, że On wszedł w nasze życie, żeby nas uratować przed ciemnością zła, rozpaczy, przed tragedią bezsensu egzystencji? Uratować, to znaczy zbawić? Czy to naprawdę rozumiemy?

Jeśli tak, to możemy z pełnym przekonaniem wielbić Boga za dar Wcielenia Chrystusa.

Niech ta Eucharystia stanie się dla nas okazją do uwielbienia i adoracji rodzącego się na ołtarzu Jezusa, naszego Zbawcy i Pana.

Amen.

KURIA
METROPOLITALNA

1
INSTRUKCJA
dotycząca błogosławienia małżeństw mieszanych

(Wrocław, 30 listopada 2017 r.)

W związku z coraz częściej spotykanymi związkami małżeńskimi, w których tylko jedna strona jest wyznania katolickiego, a druga ochrzczona w innym wyznaniu lub nawet nieochrzczona, duszpasterze powinni podkreślać, że małżeństwo jest „wspólnotą całego życia”[1], a różnica religii bądź tylko wyznania jest utrudnieniem dla wielu aspektów życia ważnych dla osób wierzących[2]. Jednak Kościół uznaje, że „każdy ma naturalne prawo do podjęcia decyzji nie tylko co do zawarcia samego małżeństwa, ale także co do wyboru partnera przyszłego małżeństwa”[3].

W związku z tym w przypadku małżeństw mieszanych w Archidiecezji Wrocławskiej w oparciu o Dokument Konferencji Episkopatu Polski *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* z 13 grudnia 1989 r. oraz *Obrzędy sakramentu małżeństwa*[4] obowiązują następujące zasady dotyczące błogosławieństwa następujących związków:

1. Strona **katolicka** i strona **prawosławna** – małżeństwo może być pobłogosławione podczas Mszy świętej, a strona prawosławna, w myśl kan. 844 § 3, może także przyjąć Komunię świętą[5];

2. Strona **katolicka** i strona **ochrzczona** (**innego wyznania** niż w punkcie 1.) – małżeństwo powinno być pobłogosławione poza Mszą świętą. Jeśli jednak przemawiają za tym okoliczności, można prosić ordynariusza miejsca o udzielenie zgody na zawarcie małżeń-

---

[1] Por. kan. 1055 KPK.

[2] Por. *Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim*, 13.12.1989, 75.

[3] Tamże, 74.

[4] *Obrzędy sakramentu małżeństwa*, wyd. III, nn. 33-38; *Instrukcja…*, 71–93.

[5] Por. *Obrzędy sakramentu małżeństwa*, 36.

stwa w trakcie Mszy świętej[6]. W celu uzyskania takiej zgody należy do prośby o *nihil obstat* dołączyć:

a) prośbę strony katolickiej o pozwolenie na błogosławieństwo w trakcie Mszy świętej i jej uzasadnienie,
b) deklarację strony niekatolickiej o braku obiekcji, co do takiej prośby,
c) pismo duszpasterza potwierdzające zgodność danej prośby i jego opinię.

3. Strona **katolicka** i strona ochrzczona w Kościele katolickim, lecz określająca się jako **niewierząca, niepraktykująca** – zasady postępowania są takie, jak w punkcie 2;

4. Strona **katolicka** i **katechumen** – małżeństwo należy pobłogosławić poza Mszą świętą, w tej sytuacji obrzęd sakramentu małżeństwa nie przewiduje możliwości udzielenia pozwolenia ordynariusza miejsca na pobłogosławienie małżeństwa w trakcie Mszy świętej. Należy także podkreślić, że związek ten stanie się związkiem sakramentalnym w momencie przyjęcia chrztu świętego przez katechumena;

5. Strona **katolicka** i strona **nieochrzczona** – zasady postępowania są takie, jak w punkcie 4.

Jeśli w prośbie o *nihil obstat* nie będzie zawarta prośba o błogosławieństwo podczas Mszy świętej i jej umotywowanie, wszystkie pozytywne decyzje będą wydawane ze zgodą na obrzęd błogosławieństwa poza Mszą świętą.

Obowiązujące wymagania i rozporządzenia tej Instrukcji wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

Ks. dr Jacek Froniewski
Kanclerz Kurii

† Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

[6] Por. tamże.

2
KOMUNIKAT
dotyczący wysyłania licencji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami

(Wrocław, 30 listopada 2017 r.)

1. Po przeprowadzeniu kanonicznego badania małżeńskiego i sporządzeniu odpowiedniego protokołu, jeśli **ślub odbywa się poza terenem parafii proboszcza**, który przeprowadził rozmowy kanoniczne, należy przesłać licencję – autentyczny dokument potwierdzający możliwość zawarcia małżeństwa (brak przeszkód lub udzielone dyspensy) do parafii proboszcza, gdzie będzie zawarty związek małżeński (por. kan. 1070 KPK).

2. Jeśli **związek zawierany jest na terenie parafii w Polsce (poza naszą diecezją)** należy pocztą poleconą lub z potwierdzeniem odbioru wysłać wypełniony formularz licencji. **Nie jest konieczne wysyłanie licencji przez pośrednictwo kurii**. W przypadku tzw. małżeństwa konkordatowego wraz z licencją należy przesłać 3 oryginały Zaświadczenia z Urzędu Stanu Cywilnego (por. Konferencja Episkopatu Polski, Instrukcja dla duszpasterzy dot. małżeństwa konkordatowego, nr 22).

3. Jeśli związek zawierany jest **poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej konieczna jest weryfikacja i potwierdzenie autentyczności dokumentów przez Kurię Metropolitalną Wrocławską**. Dlatego należy przygotować dokument *litterae dimissoriae* oraz kopie wszystkich dokumentów z rozmów kanonicznych (oryginały pozostają w parafii) i przesłać je lub dostarczyć osobiście do notariatu kurii.

4. Poza granicami naszego kraju można zawrzeć tzw. małżeństwo konkordatowe, tylko jeśli dane Państwo dopuszcza je swoim prawem. Oryginały **Zaświadczenia z Urzędu Stanu Cywilnego na ślub poza granicami kraju** wraz z tłumaczeniami dokonanymi przez tłumacza przysięgłego (obowiązek tłumaczenia i obciążenie jego kosztami spa-

da na nupturientów) powinny się znaleźć w dokumentacji przesyłanej za pośrednictwem kurii. Zawsze można wskazać nupturientom, że prostsza procedura to zawarcie związku cywilnego w Polsce i dołączenie do dokumentacji takiego aktu.

5. Fakt zawartego małżeństwa zawsze odnotowuje się w księdze małżeństw w parafii zawarcia ślubu, nie zaś w miejscu przygotowania protokołu (por. kan. 1121 §1).

Ks. dr Jacek Froniewski
Kanclerz Kurii

3
KOMUNIKAT
dotyczący wysyłania *ne temere* na podstawie otrzymanej licencji

(Wrocław, 30 listopada 2017 r.)

1. Informacje o zawartym małżeństwie do parafii chrztu świętego nupturientów zobowiązany jest przesłać proboszcz miejsca, gdzie zostało pobłogosławione małżeństwo (kan. 1122 §2 KPK). Czyni to nawet wtedy, jeśli otrzymał tylko licencję na pobłogosławienie tego małżeństwa bez kopii całej dokumentacji. Z tego względu należy pamiętać, że sporządzany dokument potwierdzający możliwość zawarcia małżeństwa (licencja) musi zawierać wyraźnie zapisany adres parafii chrztu wraz z sygnaturą i rocznikiem księgi.

2. Nie jest wymagane informowanie proboszcza, który sporządził licencję o zawartym ślubie czy przesłanych *ne temere*, chyba że wyraźnie o to prosił.

3. Przesyłanie *ne temere* **nie odbywa się za pośrednictwem kurii**, lecz bezpośrednio z parafii zawarcia małżeństwa do parafii przyjęcia chrztu świętego (na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami).

Ks. dr Jacek Froniewski
Kanclerz Kurii

4

KOMUNIKAT

dotyczący chrztu świętego dzieci w wieku od 7 do 14 lat

(Wrocław, 30 listopada 2017 r.)

1. Prawo stanowi, że w przypadku chrztu za dorosłego należy uznać tego, kto posiada już używanie rozumu, czyli ukończył już 7 rok życia (por. kann. 852 §1; 97 §2). Do udzielenia chrztu bez sakramentu bierzmowania (do 14 roku życia) nie jest konieczna wcześniejsza zgoda lub późniejsze poinformowanie o udzielonym sakramencie Arcybiskupa Metropolity Wrocławskiego.

2. W przypadku dzieci (od 7 do 14 lat), które są zdolne do samodzielnego wyznania wiary, należy zastosować obrzęd *Chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* (s. 141–166 – *Obrzędy wtajemniczenia dzieci, które osiągnęły wiek katechizacyjny*). Jeżeli dzieci są także przygotowane do Pierwszej Komunii Świętej, można jej udzielić.

3. W przypadku tych, którzy osiągnęli już czternasty rok życia, należy skierować prośbę do Arcybiskupa Metropolity Wrocławskiego o zgodę na udzielenie sakramentów inicjacji chrześcijańskiej wraz z dołączoną prośbą samego kandydata (por. kan. 863).

Ks. dr Jacek Froniewski
Kanclerz Kurii

5
KOMUNIKAT

w sprawie udzielania sakramentu bierzmowania dorosłym spoza Wrocławia w katedrze wrocławskiej

1. Od dnia 1 stycznia 2018 r., w trosce o godne przygotowanie i przyjęcie sakramentu bierzmowania dorosłym, zostaje zmieniona dotychczasowa comiesięczna praktyka udzielania sakramentu bierzmowania w katedrze wrocławskiej.

2. Sakrament bierzmowania będzie udzielany o godz. 17.00 w katedrze wrocławskiej co kwartał, w pierwszy poniedziałek marca, czerwca, września, grudnia każdego roku.

3. Do sakramentu bierzmowania mogą przystąpić tylko mieszkańcy Archidiecezji Wrocławskiej, którzy ukończyli 18 rok życia i spełniają warunki określone w kan. 889 KPK oraz są przygotowani i zgłoszeni przez proboszcza parafii aktualnego miejsca zamieszkania kandydata (kan. 890 KPK).

4. Indywidualne przygotowanie kandydata przez proboszcza powinno opierać się na Wskazaniach Konferencji Episkopatu Polski dotyczących przygotowania do sakramentu bierzmowania z dnia 6 kwietnia 2017 r.

5. Zgłoszenie kandydata wraz z całą dokumentacją (akt chrztu, prośba proboszcza o udzielenie sakramentu bierzmowania i zaświadczenie o odbyciu przygotowania, zaświadczenie świadka bierzmowania) dokonuje proboszcz miejsca zamieszkania w Kancelarii Parafii Katedralnej osobiście lub listownie do dnia 20 miesiąca poprzedzającego wyznaczoną datę sakramentu bierzmowania.

6. Świadkiem bierzmowania może być zgodnie kan. 893 § 1 KPK ten, kto wypełnia warunki określone w kan. 874 KPK oraz rozumie swoje zadanie wedle kan. 892 KPK.

7. Kandydat zgłasza się w dniu bierzmowania do katedry wrocławskiej w godzinach 16.00 – 16.30, przedstawiając dowód tożsamości oraz potwierdzenie spowiedzi (kan. 889 KPK) i odbiera zaświadczenie pozwalające przystąpić do sakramentu bierzmowania.

8. Zaświadczenie o udzieleniu sakramentu bierzmowania można odebrać bezpośrednio po zakończonej Mszy świętej w kancelarii parafii katedralnej, składając ofiarę w wysokości 10 zł na cele administracyjne. Informacja o bierzmowaniu zostaje przekazana do parafii chrztu poszczególnego wiernego (kan. 895 KPK).

9. Przypominamy, że zgodnie z zaleceniem z dnia 15 stycznia 2013 r. o utworzeniu Centralnego Ośrodka Przygotowań Osób Dorosłych do sakramentu bierzmowania w Archidiecezji Wrocławskiej, dorośli z terenu samego Wrocławia powinni swoje przygotowanie odbywać w tymże Ośrodku i przyjąć sakrament bierzmowania w terminie tam wyznaczonym.

Bp Andrzej Siemieniewski
Wikariusz Generalny

6
KOMUNIKAT
do księży Archidiecezji Wrocławskiej dotyczący spraw ubezpieczenia społecznego

(Wrocław, 27 grudnia 2017 r.)

Wydział Finansowo-Gospodarczy Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej przypomina:

- O **zmianie w opłacaniu** od dnia **1 stycznia 2018 r.** składek ubezpieczenia od kwoty **2100,00 zł**:

– składka społeczna (bez ubezpieczenia chorobowego) **– 123,14 zł,**
– składka społeczna (z ubezpieczeniem chorobowym) **– 174,59 zł**,
– składka zdrowotna **– 189,00 zł.**

• O obowiązku odliczenia od zryczałtowanego podatku od osób duchownych opłaconej składki ubezpieczenia zdrowotnego duchownych w wysokości **162,75, 00 zł.**

• O regularnym opłacaniu obowiązkowych składek ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego do dnia 10 następnego miesiąca.

• Od czerwca 2010 roku do dnia dzisiejszego nie ma obowiązku comiesięcznego składania deklaracji rozliczeniowych DRA. ZUS wygeneruje deklarację DRA według minimalnego wynagrodzenia. Deklarację należy złożyć tylko za miesiąc w którym nastąpiła zmiana w opłacaniu składek (gdy miesiąc opłacania jest niepełny lub powstaje obowiązek dopłaty do minimalnego wynagrodzenia).

• Do końca stycznia 2018 należy dokonać rozliczenia podatku od osób duchownych na formularzach PIT 19A w Urzędzie Skarbowym.

UWAGA

Na naszej stronie internetowej po wpisaniu: **www.archidiecezja.wroc.pl/dra.html** można zobaczyć wzór wypełnionego formularza ZUS DRA.

Jeżeli osoba duchowna zarabia mniej niż minimalna krajowa czyli 2100,00 zł brutto w roku 2018, to należy opłacić składkę społeczną oraz składkę zdrowotną od różnicy między minimalną a otrzymywanym wynagrodzeniem.

Np. minimalne wynagrodzenie 2100,00 zł – 1600,00 zł otrzymywane wynagrodzenie to od różnicy, czyli od 500,00 zł, należy odprowadzić obie składki.

Jeżeli otrzymujemy z tytułu zatrudnienia poza parafią (szkoła, szpital itp.) wynagrodzenie 2100,00 zł, czyli minimum krajowe, należy dodatkowo odprowadzić składkę zdrowotną z tytułu pełnienia innych funkcji duszpasterskich jako duchowny.

Przypominamy że od 1 stycznia 2018 r. składkę opłacamy jednym przelewem na jeden rachunek wygenerowany dla każdego przez ZUS. Na ten rachunek wpłacamy sumę wszystkich składek, tj.:

- ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe).
- ubezpieczenie zdrowotne.

Numer konta na który należy wpłacać składki został przesłany imiennie przez ZUS listem poleconym. Jeżeli z jakiegoś powodu Księża nie posiadają takiego rachunku bankowego należy niezwłocznie zgłosić się do siedziby ZUS-u.

Ks. Stanisław Stelmaszek
Ekonom Archidiecezji Wrocławskiej

7
KOMUNIKAT
dotyczący obowiązku proboszcza zdającego parafię

(Wrocław, 29 grudnia 2017 r.)

Kuria Metropolitalna Wrocławska informuje, że od dnia 1 stycznia 2018 r. na proboszczu zdającym swój urząd, zarówno w wyniku rezygnacji (por. kan. 538 §3, 187–189 KPK), jak i w wyniku przeniesienia na inny urząd (por. kan. 190–191), spoczywa obowiązek przedstawienia wypełnionej *Karty obiegowej dla proboszcza zdającego parafię*. Dokument ten stanowi konieczny załącznik do protokołu zdawczo-odbiorczego parafii.

Ks. Adam Łuźniak
Wikariusz Generalny

Załącznik:

KARTA OBIEGOWA
DLA PROBOSZCZA ZDAJĄCEGO PARAFIĘ

Formularz służy do rozliczenia się Proboszcza z Instytucjami i Urzędami Archidiecezji Wrocławskiej. Niniejsza karta stanowi konieczny załącznik do protokołu zdawczo-odbiorczego parafii.

1. Imię i nazwisko Proboszcza ....

2. Data rozpoczęcia posługi w parafii zgodnie z dekretem ....

3. Data zakończenia posługi w parafii zgodnie z dekretem ....

4. Nazwa komórki organizacyjnej wobec której obowiązują zobowiązania finansowe:
(należy uzyskać odpowiednio podpisy z adnotacją o niezaleganiu od: Głównej Księgowej Archidiecezji, PWT, Caritas Archidiecezji Wrocławskiej oraz z Referatu Misyjnego)

Instytucja (zobowiązanie)	Zobowiązania parafialne	Zobowiązania osobiste
a) Kuria Metropolitalna Wrocławska		---------------------------------
– Bratnia Pomoc Kapłańska		---------------------------------
– Donum Charitativum DKE	-------------------------------	
– Donum Charitativum MWSD	-------------------------------	
– Donum Charitativum KLO Henryków	-------------------------------	
b) Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne we Wrocławiu		---------------------------------
c) Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu		---------------------------------

d) Caritas Archidiecezji Wrocławskiej		---------------------------------
e) Referat Misyjny		---------------------------------

....

(pieczęć podłużna parafii) *(pieczęć okrągła parafii)*

....

Podpis Księdza Dziekana

8
NOMINACJE I ZMIANY PERSONALNE

Imię i nazwisko	Obecnie (dotychczas) przebywający, pełniący urząd	Przeniesiony, ustanowiony, nowo mianowany	Z dniem
Ks. Bartosz Trojanowski	STUDIA	NOTARIUSZ KURII Metropolitalnej Wrocławskiej	01.07.2017
Ks. Zbigniew Dołhań	PROBOSZCZ parafii pw. Wniebowzięcia NMP WROCŁAW-OŁTASZYN	STAN SPOCZYNKU	01.07.2017
Ks. Piotr Śmigielski	PROBOSZCZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP PASIKUROWICE	PROBOSZCZ parafii pw. Wniebowzięcia NMP WROCŁAW-OŁTASZYN	01.07.2017
Ks. Andrzej Wójciak	PROBOSZCZ parafii pw. NMP Zwycięskiej MROZÓW	STAN SPOCZYNKU	01.07.2017

Ks. Henryk Świerniak	PROBOSZCZ parafii pw. Odkupiciela Świata WROCŁAW-POLANKA	PROBOSZCZ parafii pw. NMP Zwycięskiej MROZÓW	01.07.2017
Ks. Jarosław Grabiak	PROBOSZCZ parafii pw. Św. Jacka WROCŁAW-SWOJCZYCE	STAN SPOCZYNKU	01.07.2017
Ks. Wiesław Wenz	PWT WROCŁAW	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jacka WROCŁAW-SWOJCZYCE	01.07.2017
O. Stanisław Kyc OSB	TYNIEC	KAPELAN Sióstr Benedyktynek – Sakramentek WROCŁAW-PAWŁOWICE	01.07.2017
Ks. Bolesław Robaczek	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	STAN SPOCZYNKU	01.07.2017
Ks. Roman Siewiera	PROBOSZCZ parafii pw. św. Bartłomieja WIGAŃCICE	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	01.07.2017
Ks. Marian Rapacz	PROBOSZCZ parafii pw. Św. Stanisława bp. i męcz. POBIEL	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego ROŚCISŁAWICE	01.07.2017
Ks. Maciej Grochota	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego ROŚCISŁAWICE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jacka WIERZBICA GÓRNA	01.07.2017
Ks. Norbert Jerzak	PROBOSZCZ parafii pw. św. Marii Magdaleny OSIEK	PROBOSZCZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP PASIKUROWICE	01.07.2017
Ks. Daniel Baranowski	PROBOSZCZ parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa PRZECZÓW	PROBOSZCZ parafii pw. św. Marii Magdaleny OSIEK	01.07.2017

Ks. Piotr Semeniuk	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jacka WIERZBICA GÓRNA	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela LUDÓW ŚLĄSKI	01.07.2017
Ks. Edward Łupkowski	WROCŁAW	REZYDENT parafii pw. Wniebowzięcia NMP LEWIN BRZESKI	01.07.2017
Ks. Kacper Radzki	WICEREKTOR MWSD HENRYKÓW DYREKTOR KLO HENRYKÓW	REKTOR MWSD WROCŁAW	01.07.2017
Ks. Arkadiusz Kruk	OJCIEC DUCHOWNY MWSD HENRYKÓW	OJCIEC DUCHOWNY MWSD WROCŁAW	01.07.2017
Ks. Przemysław Vogt	WIKARIUSZ parafii pw. św. Andrzeja Apostoła WROCŁAW-STABŁOWICE	PREFEKT ALUMNÓW MWSD WROCŁAW	01.07.2017
Ks. Adam Łuźniak	REKTOR MWSD WROCŁAW	WIKARIUSZ GENERALNY ARCHIDIECEZJI WROCŁAWSKIEJ	01.07.2017
Ks. Krzysztof Deja	PREFEKT ALUMNÓW MWSD WROCŁAW	WICEREKTOR MWSD HENRYKÓW DYREKTOR KLO HENRYKÓW	01.07.2017
Ks. Bartosz Kasprzyszak	WIKARIUSZ parafii pw. Ducha Świętego WROCŁAW	OJCIEC DUCHOWNY MWSD dla Alumnów „Annus Propedeuticus” HENRYKÓW	01.09.2017
Ks. Łukasz Piłat	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła MILICZ	PREFEKT ALUMNÓW MWSD WROCŁAW	01.07.2017
Ks. Andrzej Olejnik	OJCIEC DUCHOWNY ALUMNÓW MWSD WROCŁAW	PROBOSZCZ parafii pw. Odkupiciela Świata WROCŁAW-POLANKA	01.07.2017
Ks. Roman Siewiera	WICEDZIEKAN Dekanatu ZIĘBICE	ODWOŁANY	01.07.2017
O. Jarosław Konieczny OMI		WIKARIUSZ parafii pw. NMP Królowej Pokoju WROCŁAW-POPOWICE	01.07.2017

Ks. Piotr Rozpędowski	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła OŁAWA	STUDIA – KUL	01.09.2017
Ks. Bartosz Świątkowski	WIKARIUSZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	STUDIA – KUL	01.09.2017
Ks. Łukasz Romańczuk	WIKARIUSZ parafii pw. św. Marcina Biskupa MARCINKOWICE	STUDIA – TORUŃ	01.09.2017
Ks. Ryszard Sroka SDB	PROBOSZCZ parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego WROCŁAW	ODWOŁANY	01.08.2017
Ks. Paweł Druszcz SDB	KATECHETA parafii pw. św. Michała Archanioła WROCŁAW	PROBOSZCZ parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego WROCŁAW	01.08.2017
Ks. Paweł Machał	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela LUDÓW ŚLĄSKI	PROBOSZCZ parafii pw. św. Stanisława bp. i męczennika POBIEL	01.07.2017
Ks. Leon Czaja	KANCLERZ Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej	ODWOŁANY	01.09.2017
Ks. Jacek Froniewski	SEKRETARZ GENERALNY PWT	KANCLERZ Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej	01.09.2017
Ks. Andrzej Delwo	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Wawrzyńca WAWRZEŃCZYCE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Wawrzyńca WAWRZEŃCZYCE	01.07.2017
Ks. Piotr Jakubuś	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Jana Nepomucena MINKOWICE OŁAWSKIE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jana Nepomucena MINKOWICE OŁAWSKIE	01.07.2017
Ks. Rafał Kupczak	ADMINISTRATOR parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego KOSTOMŁOTY	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego KOSTOMŁOTY	01.07.2017

Ks. Tomasz Luboiński	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła SZYDŁOWICE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła SZYDŁOWICE	01.07.2017
Ks. Adam Łopuszyński	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP NASŁAWICE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP NASŁAWICE	01.07.2017
Ks. Krzysztof Odzimek	ADMINISTRATOR parafii pw. Narodzenia NMP i św. Marcina STRZELCE	PROBOSZCZ parafii pw. Narodzenia NMP i św. Marcina STRZELCE	01.07.2017
Ks. Stanisław Nowak	ADMINISTRATOR parafii pw. Wniebowzięcia NMP LIGOTA KSIĄŻĘCA	PROBOSZCZ parafii pw. Wniebowzięcia NMP LIGOTA KSIĄŻĘCA	01.07.2017
Ks. Andrzej Ilnicki	REZYDENT parafii pw. Wniebowzięcia NMP LEWIN BRZESKI	PROBOSZCZ parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa PRZECZÓW	01.07.2017
Ks. Bolesław Robaczek	ASYSTENT KOŚCIELNY Związku Żołnierzy AK BRZEG	ODWOŁANY	14.06.2017
Ks. Bolesław Robaczek	KAPELAN Komendy Powiatowej Policji BRZEG	ODWOŁANY	14.06.2017
Ks. Wojciech Buźniak	WIKARIUSZ parafii pw. św. Wawrzyńca WOŁÓW	STUDIA - KRAKÓW (z zachowaniem wikariusza)	01.10.2017
Ks. Kamil Szybowski	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Różańcowej WROCŁAW-ZŁOTNIKI	STUDIA - KRAKÓW (z zachowaniem wikariusza)	01.10.2017
Ks. Paweł Andrejczuk	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła NAMYSŁÓW	01.09.2017
Ks. Marcin Bącela	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Franciszka z Asyżu i św. Piotra Alkantary NAMYSŁÓW	01.09.2017

Ks. Jakub Deperas	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Bolesnej WROCŁAW – RÓŻANKA	01.09.2017
Ks. Dawid Dudziak	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. Opatrzności Bożej WROCŁAW-NOWY DWÓR	01.09.2017
Ks. Jan Inglot	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	01.09.2017
Ks. Tomasz Kowalski	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Apostoła WROCŁAW-ZAKRZÓW	01.09.2017
Ks. Wojciech Legendziewicz	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. Wniebowzięcia NMP WROCŁAW-OŁTASZYN	01.09.2017
Ks. Marcin Malinowski	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Wawrzyńca WOŁÓW	01.09.2017
Ks. Rafał Michaelis	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Maksymiliana M. Kolbego JELCZ–LASKOWICE	01.09.2017
Ks. Przemysław Przyślak	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jadwigi WROCŁAW-LEŚNICA	01.09.2017
Ks. Łukasz Radomski	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jadwigi WROCŁAW-KOZANÓW	01.09.2017
Ks. Teodor Sawielewicz	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Apostoła OLEŚNICA	01.09.2017
Ks. Patryk Stolarek	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła OŁAWA	01.09.2017

Ks. Wiktor Trojnar	NEOPREZBITER	WIKARIUSZ parafii pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej GÓRA	01.09.2017
Ks. Paweł Stypa	PROBOSZCZ parafii pw. Narodzenia NMP WÓJCICE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Marcina KULIN	01.07.2017
Ks. Grzegorz Stój	PRACA DUSZPASTERSKA FRANCJA	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła DŁUGOŁĘKA	01.09.2017
Ks. Adam Kaźmierski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jadwigi WROCŁAW-KOZANÓW	PRACA DUSZPASTERSKA Diecezja Görlitz NIEMCY	01.09.2017
Ks. Ryszard Szczypel	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jadwigi WROCŁAW – LEŚNICA	WIKARIUSZ parafii pw. św. Stanisława, św. Doroty i św. Wacława WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Bartosz Mitkiewicz	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła DŁUGOŁĘKA	WIKARIUSZ parafii pw. Świętej Rodziny WROCŁAW-SĘPOLNO	01.09.2017
Ks. Bogusław Kapica	WIKARIUSZ parafii pw. św. Stanisława, św. Doroty i św. Wacława WROCŁAW	WIKARIUSZ parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP MALCZYCE	01.09.2017
Ks. Piotr Rapacz	WIKARIUSZ parafii pw. Świętej Rodziny WROCŁAW-SĘPOLNO	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jerzego M. i Podwyższenia Krzyża Świętego WROCŁAW-BROCHÓW	01.09.2017
Ks. Krzysztof Salik	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jerzego M. i Podwyższenia Krzyża Świętego WROCŁAW-BROCHÓW	WIKARIUSZ parafii pw. Macierzyństwa NMP WROCŁAW-PILCZYCE	01.09.2017

Ks. Stefan Bekalarz	WIKARIUSZ parafii pw. św. Brata Alberta MIRKÓW	WIKARIUSZ parafii pw. św. Franciszka z Asyżu WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Adam Stefan	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Apostoła WROCŁAW-ZAKRZÓW	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła KĄTY WROCŁAWSKIE	01.09.2017
Ks. Maciej Dębogórski	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Bolesnej WROCŁAW-RÓŻANKA	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jerzego Męczennika i Podwyższenia Krzyża Świętego WROCŁAW-BROCHÓW	01.09.2017
Ks. Paweł Jędrzejski	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła KĄTY WROCŁAWSKIE	WIKARIUSZ parafii pw. Opatrzności Bożej WROCŁAW-NOWY DWÓR	01.09.2017
Ks. Michał Janusiewicz	REZYDENT parafii pw. św. Franciszka z Asyżu WROCŁAW	WIAKRIUSZ parafii pw. Ducha Świętego WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Maciej Krupa	WIKARIUSZ parafii pw. św. Kazimierza WROCŁAW-ZGORZELISKO	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła MILICZ	01.09.2017
Ks. Piotr Milewicz	WIKARIUSZ parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP MALCZYCE	WIKARIUSZ parafii pw. św. Andrzeja Apostoła WROCŁAW-STABŁOWICE	01.09.2017
Ks. Andrzej Orzech	WIKARIUSZ parafii pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej GÓRA	WIKARIUSZ parafii pw. Trójcy Świętej WROCŁAW-KRZYKI	01.09.2017
Ks. Stanisław Padewski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jerzego Męczennika i Podwyższenia Krzyża Świętego WROCŁAW-BROCHÓW	WIKARIUSZ parafii pw. św. Brata Alberta MIRKÓW	01.09.2017

Ks. Maciej Paleczny	WIKARIUSZ parafii pw. Trójcy Świętej WROCŁAW-KRZYKI	WIKARIUSZ parafii pw. św. Elżbiety WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Grzegorz Pazdro	WIKARIUSZ parafii pw. Opatrzności Bożej WROCŁAW-NOWY DWÓR	WIKARIUSZ parafii pw. Narodzenia NMP SMOLEC	01.09.2017
Ks. Marcin Stania	WIKARIUSZ parafii pw. św. Maksymiliana M. Kolbego JELCZ–LASKOWICE	WIKARIUSZ parafii pw. Trójcy Świętej WROCŁAW-KRZYKI	01.09.2017
Ks. Michał Urbanowicz	WIKARIUSZ parafii pw. Opatrzności Bożej WROCŁAW-NOWY DWÓR	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Krzysztof Wojtkowiak	WIKARIUSZ parafii pw. św. Elżbiety WROCŁAW	WIKARIUSZ parafii pw. św. Kazimierza WROCŁAW-ZGORZELISKO	01.09.2017
Ks. Rafał Sorkowicz SChr	PROBOSZCZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła ZIĘBICE	ODWOŁANY	31.07.2017
Ks. Rafał Hoczek SChr		PROBOSZCZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła ZIĘBICE	01.08.2017
Ks. Jacek Bigoń	REZYDENT parafii pw. św. Elżbiety WROCŁAW	ADMINISTRATOR parafii pw. Narodzenia NMP WÓJCICE	01.07.2017
Ks. Piotr Krukowski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW-KATEDRA	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Bartłomieja WIGAŃCICE	01.07.2017
Ks. Bogdan Michalski	*„ad experimentum"* DIEC. LEGNICKA	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW-KATEDRA	01.07.2017

Ks. Piotr Duda	DIEC. LEGNICKA	SEKRETARZ GENERALNY PWT WROCŁAW	01.09.2017
Ks. Rafał Kubiak	WIKARIUSZ parafii pw. św. Wawrzyńca WOŁÓW	PRACA DUSZPASTERSKA POLSKA MISJA KATOLICKA MÜNSTER	31.07.2017
Ks. Rafał Sorkowicz SChr	DEKANALNY duszpasterz rodzin Dekanat ZIĘBICE	ODWOŁANNY	31.07.2017
Ks. Mieczysław Kinaszczuk	PROBOSZCZ parafii pw. św. Marcina KULIN	PRACA DUSZPASTERSKA ITALIA	01.07.2017
Ks. Paweł Kajl SDB	ASYSTENT KOŚCIELNY Diecezjalnego Ośrodka „Spotkań Małżeńskich" WROCŁAW	ODWOŁANY	31.07.2017
Ks. Marcin Tyszkiewicz SDB	KAPELAN Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 WROCŁAW	ODWOŁANY	31.07.2017
Ks. Paweł Kajl SDB	DUSZPASTERZ AKADEMICKI „DA MOST" WROCŁAW	ODWOŁANY	31.07.2017
Ks. Grzegorz Dłużniak SDB	Parafia pw. NSPJ WROCŁAW	DUSZPASTERZ AKADEMICKI „DA MOST" WROCŁAW	01.08.2017
Ks. Marcin Stania	AUDYTOR Metropolitalnego Sądu Duchownego WROCŁAW	NOTARIUSZ Metropolitalnego Sądu Duchownego WROCŁAW z zachowaniem obowiązków wikariusza parafialnego	01.07.2017
Ks. Sylwester Pacierpnik SDB	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła WROCŁAW	KAPELAN Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 WROCŁAW	01.08.2017
Ks. Marek Marchwicki SDB		WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła WROCŁAW	01.08.2017

Ks. Dariusz Kowalczyk SDB	DUSZPASTERZ AKADEMICKI „DA HOREB" WROCŁAW	ODWOŁANY	31.07.2017
Ks. Leonard Wilczyński SDB		DUSZPASTERZ AKADEMICKI „DA HOREB" WROCŁAW	01.08.2017
Ks. Damian Rachuta SDS	WIKARIUSZ parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła i św. Jadwigi TRZEBNICA	ODWOŁANY	01.07.2017
Ks. Jacek Nowak SDS		WIKARIUSZ parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła i św. Jadwigi TRZEBNICA	01.07.2017
Ks. Mieczysław Kinaszczuk	ASYSTENT KOŚCIELNY Katolickiego Stowarzyszenia Wychowawców WROCŁAW	ODWOŁANY	01.07.2017
Ks. Adam Kaźmierski	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO Dekanatów Wrocław-Północ I (Osobowice), Wrocław-Zachód (Leśnica), Wrocław-Zachód (Kozanów)	ODWOŁANY	31.08.2017
O. Wojciech Wilgowicz CSSR		WIKARIUSZ parafii pw. NMP Matki Pocieszenia WROCŁAW-DĄBIE	01.08.2017
O. Marian Michasiów OFM Conv.		WIKARIUSZ parafii pw. św. Karola Boromeusza WROCŁAW	12.07.2017
Ks. Bogusław Kapica	DIECEZJALNY Duszpasterz Niepełnosprawnych w Archidiecezji Wrocławskiej	ODWOŁANY	31.08.2017
Ks. Wiesław Szczęch	DZIEKAN Dekanatu BORÓW	PRZEDŁUŻONO na druga kadencję	24.07.2017
Ks. Piotr Wawrzynek	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Jadwigi WROCŁAW	OJCIEC DUCHOWNY Dekanatu WROCŁAW-ZACHÓD (LEŚNICA)	24.07.2017

Ks. Piotr Zborowski	PROBOSZCZ parafii pw. NMP Królowej Polski MIĘKINIA	KAPELAN Strażaków Powiatu ŚREDZKIEGO	01.08.2017
Ks. Paweł Jędrzejski	WIKARIUSZ parafii św. św. Apostołów Piotra i Pawła KĄTY WROCŁAWSKIE	DELEGAT Diecezjalnego Duszpasterstwa Młodzieży ds. organizacji pielgrzymek gimnazjalistów do Henrykowa	01.08.2017
Ks. Mariusz Sobkowiak	WIAKRIUSZ parafii pw. św. Faustyny WROCŁAW	DELEGAT Diecezjalnego Duszpasterstwa Młodzieży ds. przygotowań ŚDM Panama 2019	01.08.2017
Ks. Krzysztof Jankowski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Andrzeja Apostoła WROCŁAW	KAPELAN Dolnośląskiego Szpitala Specjalistycznego- Centrum Medycyny Ratunkowej WROCŁAW, ul. Fieldorfa	01.09.2017
Ks. Paweł Kucia	STUDIA – KUL	WIAKARIUSZ parafii pw. Macierzyństwa NMP WROCŁAW-PILCZYCE	01.09.2017
O. Wojciech Bartnicki SSCC	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Wspomożycielki Wiernych WROCŁAW-KSIĄŻE MAŁE	ODWOŁANY	31.08.2017
Ks. Jerzy Sieczko	EMERYT	ADMINISTRATOR parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego JAKSONÓW	07.08 – 31.08.2017
Ks. Rafał Hoczek SChr	PROBOSZCZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła ZIĘBICE	DEKANALNY Duszpasterz Rodzin DEKANAT ZIĘBICE	01.09.2017
Ks. Bogdan Michalski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW-KATEDRA	ADMINISTRATOR parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego JAKSONÓW	31.08.2017

Ks. Paweł Brożyna	NOTARIUSZ KURII REZYDENT parafii pw. Trójcy Świętej WROCŁAW	ODWOŁANY WIKARIUSZ parafii pw. św. Marcina Biskupa MARCINKOWICE	31.08.2017 01.09.2017
Ks. Marcin Bącela	WIAKRIUSZ parafii pw. św. Franciszka z Asyżu i św. Piotra z Alkantary NAMYSŁÓW	REJONOWY Duszpasterz Głuchoniemych i Niewidomych Dekanatów JELCZ–LASKOWICE, OŁAWA	01.09.2017
Ks. Rafał Hołubowicz	REDAKTOR „Wrocławskich Wiadomości Kościelnych" WROCŁAW	ODWOŁANY	30.09.2017
Ks. Jacek Froniewski	KANCLERZ Kurii WROCŁAW	REDAKTOR „Wrocławskich Wiadomości Kościelnych" WROCŁAW	01.10.2017
Ks. Edward Łupkowski	REZYDENT parafii pw. Wniebowzięcia NMP LEWIN BRZESKI	ODWOŁANY URLOP ZDROWOTNY	15.09.2017
Ks. Robert Szczuraszek	Instytut Świeckiego Życia Konsekrowanego Św. Rodziny, ŁOMIANKI	Praca poza diecezją *„ad experimentum"* DIEC. WARSZAWSKO- PRASKA	08.09.2017
Ks. Tobiasz Matkowski	NOTARIUSZ Metropolitalny Sąd Duchowny WROCŁAW	STUDIA Doktoranckie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego WARSZAWA	01.10.2017
Ks. Roman Siewiera	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyże Świętego BRZEG	KAPELAN Policji – Komenda Powiatowa Policji BRZEG	01.10.2017
Ks. Tobiasz Matkowski	NOTARIUSZ Metropolitalny Sąd Duchowny WROCŁAW	SĘDZIA Metropolitalny Sąd Duchowny WROCŁAW	01.10.2017
Ks. Bartosz Trojanowski	NOTARIUSZ KURII	SĘDZIA Metropolitalny Sąd Duchowny WROCŁAW	01.10.2017
Ks. Paweł Kucia		KARA SUSPENSY	22.09.2017

Ks. Marcin Tokarz	URLOP ZDROWOTNY	KARA SUSPENSY	22.09.2017
Ks. Jerzy Żytowiecki	MODERATOR Diecezjalny Domowego Kościoła Archidiecezja Wrocławska	PRZEDŁUŻONO do 31.08.2020	25.09.2017
Ks. Krzysztof Wojtaś	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO dla Dekanatów NAMYSŁÓW-WSCHÓD i NAMYSŁÓW-ZACHÓD	ODWOŁANY	25.09.2017
Ks. Paweł Andrejczuk	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła NAMYSŁÓW	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO dla Dekanatów NAMYSŁÓW-WSCHÓD i NAMYSŁÓW-ZACHÓD	01.10.2017
Ks. Jakub Mazur	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Matki Miłosierdzia OLEŚNICA	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO dla Dekanatów OLEŚNICA-WSCHÓD i OLEŚNICA-ZACHÓD	01.10.2017
Ks. Marcin Robakowski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Andrzeja Boboli MILICZ	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO dla Dekanatu MILICZ	01.10.2017
Ks. Adam Błaszczyk	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jakuba Apostoła PRUSICE	REJONOWY DUSZPASTERZ LSO dla Dekanatów PRUSICE i TRZEBNICA	01.10.2017
Ks. Jakub Łukowski	WIKARIUSZ parafii pw. Trójcy Świętej WROCŁAW-KRZYKI	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-KRZYKI	01.10.2017
Ks. Mateusz Ciesielski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Henryka WROCŁAW	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-POŁUDNIE	01.10.2017
Ks. Kamil Sławiński	WIKARIUSZ parafii pw. św. Kazimierza WROCŁAW-ZGORZELISKO	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW PÓŁNOC III (PSIE POLE)	01.10.2017
Ks. Łukasz Tokarczyk	WIKARIUSZ parafii pw. św. Maurycego WROCŁAW	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-ŚRÓDMIEŚCIE	01.10.2017

Ks. Maciej Dębogórski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jerzego Męczennika i Podwyższenia Krzyża WROCŁAW-BROCHÓW	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-WSCHÓD	01.10.2017
Ks. Robert Szwabowicz	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła WROCŁAW-MUCHOBÓR Wlk.	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-Zachód (Kozanów)	01.10.2017
Ks. Marek Leśniak	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WROCŁAW-KATEDRA	01.10.2017
Ks. Bartłomiej Suwada	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła WIŃSKO	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie WOŁÓW	01.10.2017
Ks. Sebastian Kruk	WIKARIUSZ parafii pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty OLEŚNICA	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie OLEŚNICA-ZACHÓD	01.10.2017
Ks. Sebastian Kowalski	WIKARIUSZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP BIERUTÓW	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie OLEŚNICA-WSCHÓD	01.10.2017
Ks. Antoni Ablam	WIKARIUSZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP LUTYNIA	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie MIĘKINIA	01.10.2017
Ks. Grzegorz Pazdro	WIKARIUSZ parafii pw. Narodzenia NMP SMOLEC	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie KĄTY WROCŁAWSKIE	01.10.2017
Ks. Krzysztof Tomczyk	WIKARIUSZ parafii pw. św. Faustyny GÓRA	DEKANALNY DUSZPASTERZ MŁODZIEŻY w Dekanacie GÓRA-WSCHÓD i GÓRA-ZACHÓD	01.10.2017
Ks. Andrzej Paszyński	ZASTĘPCA DYREKTORA Domu Księży Emerytów Referent Wydziału Gospodarczego WROCŁAW	ODWOŁANY ADMINISTRATOR parafii pw. Wniebowzięcia NMP STARCZÓWEK	01.10.2017 02.10.2017

O. Piotr Liszka CMF	REKTOR Ośrodka Duszpasterstwa dla Obcokrajowców Języka Hiszpańskiego przy parafii św. Wawrzyńca WROCŁAW	ODWOŁANY	30.09.2017
O. Robert Pyrka CMF		REKTOR Ośrodka Duszpasterstwa dla Obcokrajowców Języka Hiszpańskiego przy parafii św. Wawrzyńca WROCŁAW	01.10.2017
Ks. Jerzy Witek SDB	WIKARIUSZ parafii pw. Chrystusa Króla WROCŁAW	ODWOŁANY	30.09.2017
Ks. Jerzy Bachor SDB		WIKARIUSZ parafii pw. Chrystusa Króla WROCŁAW	01.10.2017
Ks. Krzysztof Noworytto	Dekanalny Duszpasterz Młodzieży Dekanat WROCŁAW-POŁUDNIE	ODWOŁANY	30.09.2017
Ks. Stanisław Orzechowski	WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017
Ks. Andrzej Olejnik	PROBOSZCZ parafii pw. Odkupiciela Świata WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017
Ks. Andrzej Jagiełło	WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017
O. Mirosław Bijata OSPPE	PROBOSZCZ parafii pw. św. Mikołaja WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017
Ks. Grzegorz Michalski	PROBOSZCZ parafii pw. NMP na Piasku WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017

O. Henryk Cisowski OFMCap.	WROCŁAW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW Metropolitalne Wyższe Seminarium Duchowne WROCŁAW	03.10.2017
Ks. Piotr Balewicz	PROBOSZCZ parafii pw. św. Józefa Oblubieńca NMP DANKOWICE	SPOWIEDNIK ALUMNÓW I roku MWSD HENRYKÓW	03.10.2017
Ks. Andrzej Porębny	PROBOSZCZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego STRZELIN	SPOWIEDNIK ALUMNÓW I roku MWSD HENRYKÓW	03.10.2017
O. Kazimierz Kmak OCist.	WIKARIUSZ parafii pw. Wniebowzięcia NMP HENRYKÓW	SPOWIEDNIK ALUMNÓW I roku MWSD HENRYKÓW	03.10.2017
Ks. Dariusz Janiak	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanat JELCZ–LASKOWICE	ODWOŁANY	15.10.2017
Ks. Jakub Deperas	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Bolesnej WROCŁAW-RÓŻANKA	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanat WROCŁAW-PÓŁNOC i (OSOBOWICE)	16.10.2017
Ks. Patryk Stolarek	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła OŁAWA	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanat WROCŁAW-PÓŁNOC i (OSOBOWICE) Dekanat OŁAWA	16.10.2017
Ks. Krzysztof Wojtaś	WIKARIUSZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła NAMYSŁÓW	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanaty NAMYSŁÓW-WSCHÓD i NAMYSŁÓW-ZACHÓD	16.10.2017
Ks. Rafał Michaelis	WIKARIUSZ parafii pw. św. Maksymiliana M. Kolbego JELCZ–LASKOWICE	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanat Jelcz–Laskowice	16.10.2017
Ks. Łukasz Prączko	WIKARIUSZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	DEKANALNY DUSZPASTRZ MŁODZIEŻY Dekanat Brzeg-Północ	16.10.2017
Ks. Rafał Kowalski	WROCŁAW	PREZES ZARZĄDU Grupy Medialnej JOHANNEUM	01.11.2017

Ks. Mariusz Sobkowiak	WROCŁAW	WICEPRZEWODNICZĄCY Rady Nadzorczej Grupy Medialnej JOHANNEUM	01.11.2017
Ks. Paweł Cembrowicz	PROBOSZCZ parafii pw. św. Jana Chrzciciela WROCŁAW-KATEDRA	DIECEZJALNY DUSZPASTERZ SAMORZĄDOWCÓW	16.10.2017
Ks. Piotr Sierzchuła	WIKARIUSZ parafii pw. NMP Nieustającej Pomocy WROCŁAW	DIECEZJALNY DUSZPASTERZ Członków Klubowych Honorowych Dawców Krwi Polskiego Czerwonego Krzyża Archidiecezji Wrocławskiej	01.11.2017
Ks. Bartosz Trojanowski	WROCŁAW	MODERATOR GENERALNY Stowarzyszenia Apostołowie Miłosierdzia NAMYSŁÓW	23.10.2017
Ks. Mirosław Maliński	DUSZPASTERZ AKADEMICKI WROCŁAW	ASYSTENT KOŚCIELNY Diecezjalnego Ośrodka Spotkań Małżeńskich WROCŁAW	01.11.2017
Ks. Jerzy Olszowski SDS	WIKARIUSZ parafii pw. św. Michała Archanioła WSZEMIRÓW	ODWOŁANY Pomoc duszpasterska SIEKIEROWICE	31.10.2017
Ks. Łukasz Prączko	WIKARIUSZ parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego BRZEG	URLOP ZDROWOTNY (na rok)	27.11.2017
Ks. Łukasz Prączko	DEKANALNY DUSZPASTERZ Młodzieży Dekanat BRZEG-PÓLNOC	ODWOŁANY	27.11.2017
Ks. Tomasz Zagała	PROBOSZCZ parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła SUŁÓW WIELKI	ODWOŁANY	19.12.2017
Ks. Piotr Krukowski	ADMINISTRATOR parafii pw. św. Bartłomieja WIGAŃCICE	OJCIEC DUCHOWNY Dekanatu ZIĘBICE	18.12.2017

Ks. Artur Ćwirta	PROBOSZCZ parafii pw. św. Wawrzyńca OSINA WIELKA	ODWOŁANY Z OJCA DUCHOWNEGO dekanatu WICEDZIEKAN Dekanatu ZIĘBICE	18.12.2017
Ks. Adrian Kosendiak	WROCŁAW	KARA SUSPENSY	19.12.2017
Ks. Artur Stochła	PREFEKT Alumnów MWSD WROCŁAW	ADMINISTRATOR parafii pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła SUŁÓW WIELKI	19.12.2017
Ks. Jan Suchecki	DIECEZJALNY MODERATOR „Żywego Różańca” Archidiecezja Wrocławska	ODWOŁANY	20.12.2017
Ks. Tomasz Czabator	PROBOSZCZ parafii pw. NMP Matki Pocieszenia OŁAWA	DIECEZJALNY MODERATOR „Żywego Różańca” Archidiecezja Wrocławska	20.12.2017

9
ZMARLI KAPŁANI

Ks. Józef GOŁĄB

Urodzony:	20.02.1948 Samoklęski, pow. Jasło (Archidiecezja Przemyska).
Syn:	Jakub i Franciszka z domu Szereda.
Chrzest:	22.02.1948, Samoklęski.
Prezbiterat:	26.05.1973, Wrocław.

27.09.1966	Świadectwo dojrzałości (Liceum Ogólnokształcące, Żmigród Nowy).

1966–1973	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
16.12.1969	Tonsura.
31.10.1970	Ostiariat i lektorat.
30.10.1971	Egzorcystat i akolita.
18.03.1972	Subdiakonat
27.05.1972	Diakonat.
26.05.1973	Prezbiterat (kard. Bolesław Kominek).

1973–1977	Wikariusz kooperator, Lewin Brzeski.
1977–1981	Wikariusz kooperator, św. Maurycego, Wrocław.
1981–1984	Wikariusz kooperator, św. Elżbiety, Wrocław.
1984–1985	Administrator i proboszcz, Bożków.
1985	Urlop zdrowotny.
1985–1986	Wikariusz, Roztoka.
1986–1992	Wikariusz, św. Michała Archanioła, Milicz.
1992–1994	Wikariusz, św. Katarzyny, Góra.
20.06.1994	Stan spoczynku.

06.07.2017	Zmarł we Wrocławiu.
10.07.2017	Msza pogrzebowa w katedrze wrocławskiej (bp Andrzej Siemieniewski) i złożenie trumny do grobu na cmentarzu Parafii pw. Ducha Świętego we Wrocławiu (ul. Bardzka 80).

Ks. Stefan WANCEL

Kanonik Honorowy *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej

Urodzony:	10.07.1934, Majdan Lipowiecki (Archidiecezja Lwowaska).
Syn:	Franciszek, Maria z domu Błaszków.
Chrzest:	lipiec 1934.

Bierzmowanie:	11.09.1949.
Prezbiterat:	15.06.1958, Wrocław.

1953	Świadectwo dojrzałości.
1953–1958	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
1958–1960	Wikariusz kooperator, św. Stanisława, Świdnica.
1960–1963	Wikariusz kooperator, Złotoryja.
1963–1967	Administrator parafii, Przeworno.
1967–1975	Administrator parafii, Nowogrodziec.
1972–1975	Wicedziekan Dekanatu Bolesławiec-Zachód.
1973	Licencjat, PFT we Wrocławiu.
1975–1987	Proboszcz, św. Wawrzyńca, Wrocław.
26.08.1982	Śluby wieczyste w Zgromadzeniu Braci Pocieszycieli z Getsemani.
1987–1995	Administrator, Sobótka.
20.05.1995	Zwolnienie ze ślubów i inkardynacja do Archidiecezji Wrocławskiej.
1995–2009	Proboszcz, św. Katarzyny Aleksandryjskiej, Święta Katarzyna.
1995	Kanonik Rochettum et Mantolettum.
2003	Kanonik Honorowy extra numerum Kapituły Kolegiackiej.

27.07.2017	Zmarł we Wrocławiu (szpital).
01.08.2017	Msza pogrzebowa – Parafia pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Świętej Katarzynie (bp Jacek Kiciński) i złożenie trumny do grobu na cmentarzu parafialnyw w Świętej Katarzynie.

Ks. Henryk GŁÓWKA

Kanonik Honorowy Kapituły Kolegiackiej

Urodzony:	14.04.1950 Oleśnica.
Rodzice:	Władysław i Otylia z domu Chwałek.
Prezbiterat:	20.05.1978, Wrocław.
	Szkoła podstawowa w Kątnej.
	Liceum pedagogiczne w Oleśnicy.
1968	Świadectwo dojrzałości.
	Praca nauczycielska w Oleśnicy.
1969	Zasadnicza służba wojskowa w Dęblinie i we Wrocławiu.
1972–1978	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
1978–1982	Wikariusz, Karpacz
1982–1987	Wikariusz, NMP Nieustającej Pomocy, Wrocław.
1987–1988	Wikariusz, św. Antoniego, Wrocław.
1988	Licencjat z teologii, PFT we Wrocławiu.
1988–1994	Proboszcz, Gądkowice.
1992–1994	Praca duszpasterska w Diecezji Kaliskiej (po podziale Archidiecezji Wrocławskiej).
1994–2003	Proboszcz, Wniebowzięcia NMP, Kamieniec Ząbkowicki.
1994–2003	Dziekan Dekanatu Kamieniec Ząbkowicki.
1995	Kanonik *Rochettum et Mantolettum*.
1999	Kanonik Honorowy Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża.
2003–2017	Proboszcz, Podwyższenia Krzyża Świętego, Jaksonów.
31.07.2017	Zmarł na plebani w Jaksonowie.
03.08.2017	Msza pogrzebowa, Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Jakosonowie (bp Andrzej Siemieniewski) i złożenie trumny do grobu na cmentarzu parafialnym w Brzeziej Łące.

Ks. Andrzej Jan TOMASZEWSKI

Kanonik *Rochettum et Mantolettum*

Urodzony:	20.02.1960 r., Złotoryja (Diecezja Legnicka).
Syn:	Andrzej, Maria z domu Naorlewicz
Chrzest:	19 marca 1960 w Złotoryi
Bierzmowanie:	15.04.1960
Prezbiterat:	23.05.1987, Wrocław z rąk kard. Henryka Gulbinowicza

1980	Świadectwo dojrzałości.
1980–1987	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
1987–1988	Wikariusz parafialny, św. Jerzego, Ziębice.
1988–1989	Wikariusz parafialny, Niepokalanego Poczęcia NMP, Bogatynia, w dek. Zgorzelec.
1989–1995	Wikariusz parafialny, św. Józefa Oblubieńca NMP w Wąsoszu, w dek. Góra Śląska.
1995–1996	Wikariusz parafialny, św. Kazimierza Królewicza we Wrocławiu-Zgorzelisku (Psie Pole).
1996–1997	Wikariusz parafialny, św. Anny, Ząbkowice Śląskie.
2001–2017	Proboszcz, Wniebowzięcia NMP w Starczówku.
2008	Ustanowiony kanonikiem RM w Archidiecezji Wrocławskiej
2011	Mianowany Kanonikiem Honorowym *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża.
2011	Wybrany na Wicedziekana Dekanatu Ziębice
2012	List gratulacyjny abp. Mariana Gołębiewskiego za 25 lat pracy w Archidiecezji Wrocławskiej

10.09.2017	Zmarł we Wrocławiu (hospicjum).
14.09.2017	Msza pogrzebowa – Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Starczówku pod przewodnictwem abp. Józefa Kupnego – Metropolity Wrocławskiego

i złożenie trumny do grobu na cmentarzu parafialnym w Starczówku.

Ks. Jan MYJAK

Kanonik Honorowy *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej

Urodzony:	11.02.1934, Czerniec (Diecezja Tarnowska).
Syn:	Jan, Rozalia z domu Cedzidło.
Prezbiterat:	21.06.1959, Wrocław.

1952	Świadectwo dojrzałości.
1954–1959	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
1958	Tonsura.
1958	Egzorcysta.
1959	Subdiakonat.
1959	Diakonat.
1959–1960	Wikariusz kooperator, Strzelin.
1960–1961	Wikariusz kooperator: św. Barbary, Nowa Ruda.
1961–1962	Wikariusz kooperator: Ducha Świętego, Bielawa.
1962–1964	Wikariusz kooperator, Kąty Wrocławskie.
1964–1972	Administrator, Lewin Kłodzki.
1972–1999	Wikariusz substytut i proboszcz: św. Bartłomieja apostoła, Kudowa – Czermna.
1999	Stan spoczynku.
2016	Kanonik Honorowy *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża.

14.10.2017	Zmarł w Polanicy Zdroju.
19.10.2017	Msza pogrzebowa – Parafia pw. św. Bartłomieja Apostoła w Kudowie Czermnej (abp Józef Kupny, Metropolita Wrocławski) i złożenie trumny do grobu na cmentarzu parafialnym.

Ks. Andrzej MLECZKO

Kanonik *Rochettum et Mantolettum*

Urodzony:	21.05.1937, Kraków.
Syn:	Wojciech i Maria Mucha.
Chrzest:	30.05.1937, Kraków (św. Mikołaja).
Bierzmowanie:	11.05.1948, Brzesko
Prezbiterat:	23.06.1963 Wrocław (bp Andrzej Wronka, Parafia św. Bonifacego).

	szkoła podstawowa, Brzesko.
1957	Świadectwo maturalne, LO w Tarnowie.
1957–1963	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
09.04.1960	Tonsura.
21.12.1960	Ostiariat, lektorat.
20.12.1961	Egzorcystat, akolitat.
22.12.1962	Subdiakonat.
07.04.1963	Diakonat.
23.06.1963	Prezbiterat.
1963–1966	Wikariusz kooperator, Wołów.
1966 – [1972]	Wikariusz kooperator, Kraśnik Dolny.
[1972]–1975	Administrator. Trzebień.
1975–1992	Wikariusz substytut, Proboszcz, Wniebowzięcia NMP – Zachowice.
1985	Odznaczony *Expositorium Canonicale*.
1988–1992	Wicedziekan, Dekanat Sobótka.
1992–2003	Proboszcza, św. Michała Archanioła, Tyniec n. Ślężą
1997	Kanonik Rochettum et Mantolettum.
2003	Administrator (ad tempus), św. Jadwigi, Zawonia.
2003–2005	Proboszcz, św. Jadwigi, Zawonia.
2005	Stan spoczynku.
10.11.2017	Zmarł we Wrocławiu (szpital).

17.11.2017	Msza pogrzebowa w Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej, Brzesko-Słotwina w Diecezji Tarnowskiej (ks. Adam Łuźniak Wikariusz Generalny).

Ks. Wilhelm GAJ-PIOTROWSKI

Urodzony:	03.06.1924, Charzewice (Diecezja Sandomierska).
Syn:	Władysława i Anieli z domu Piotrowska.
Chrzest:	06.07.1924, Rozwadów.
Bierzmowanie:	16.06.1946, Kraków
Prezbiterat:	25.06.1950, Katowice.

05.03.1945	Trzyletnie śluby czasowe w Zakonie Braci Mniejszych Kapucynów
	(po wygaśnięciu opuścił dobrowolnie zakon)
1950–1951	Wikariusz kooperator, Chojnów.
1951–1952	Wikariusz kooperator, Wołów.
1952–1954	Wikariusz kooperator, Oleśnica.
1954–1955	Urlop zdrowotny.
1955–1956	Administrator, Laski i Ożary.
1956–1957	Studia, ATK Warszawa.
1957–1958	Administrator, Miłoszyce.
1958–1959	Prefekt szkół średnich, Wrocław-Leśnica.
1959–1961	Prefekt szkół, św. Henryka, Wrocław.
1961–1962	Wikariusz kooperator, św. Jacka, Wrocław-Swojszyce.
1962–1964	Wikariusz kooperator, św. Michała Archanioła, Nowa Sól.
1964–1966	Urlop naukowy.
1978	Praca dydaktyczna, ATK w Warszawie.

1989	Praca dydaktyczna, Katedra Etnografii, Uniwersytet Wrocławski.
1999	Stan spoczynku.
16.12.2017	Zmarł w Stalowej Woli.
21.12.2017	Msza pogrzebowa w Parafii pw. Trójcy Świętej w Stalowej Woli i złożenie trumny do grobu na cmentarzu komunalnym.

Ks. Bernard WACHHOLZ

Kapelan Honorowy Ojca Świętego

Kanonik Honorowy *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej

Urodzony:	20.11.1934, Stara Wiśniewka (Diecezja Bydgoska).
Rodzice:	Konrad, Agata z domu Senska.
Chrzest:	23.11.1934, Stara Wiśniewka.
Bierzmowanie:	27.09.1949, Zakrzewo.
Prezbiterat:	26.03.1961, Wrocław.

	Szkoła podstawowa, Stara Wiśniewka.
	Małe Seminarium Duchowne, Gorzów Wielkopolski i Wrocław.
1955–1961	Wyższe Seminarium Duchowne, Wrocław.
30.10.1958	Tonsura.
04.11.1958	Ostiariat i lektorat.
21.03.1959	Egzorcysta i akolitat.
10.04.1960	Subdiakonat.
01.11.1960	Diakonat.
26.03.1961	Prezbiterat (abp Bolesław Kominek).
1961–1963	Wikariusz kooperator, Ludwikowice.

1963–1970	Wikariusz kooperator, Czernina.
1970–1973	Wikariusz substytut, administrator, Raciborowice.
1973–1977	Wikariusz substytut, administrator, Kucharzowice.
1977–	Proboszcz, św. Marcina, Owczary.
1990	Kanonik *Expositorii Canonicale*.
1990–1995	Wicedziekan Dekanatu Wiązów.
1995	Kanonik *Rochettum et Mantolettum*.
1995–2009	Dziekan Dekanatu Wiązów.
1999	Kanonik Honorowy *extra numerum* Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża.
2006	Kapelan Honorowy Ojca Świętego.
2009	Stan spoczynku (rezydent w parafii w Owczarach).
19.12.2017	Zmarł w na plebanii w Owczarach.
23.12.2017	Msza pogrzebowa, Parafa św. Marcina, Owczary (bp Andrzej Siemieniewski) i złożenie trumny do grobu na cmentarzu parafialnym.

10
ODZNACZENIA

Medal św. Jadwigi

Medale wręczone 14 października 2017 r. w Trzebnicy:

INSTYTUCJE

Stowarzyszenie św. Celestyna w Mikoszowie
– imiennie odznaczono trzy współzałożycielki:

1. Prezes Stowarzyszenia, pani dr n. med. Krystyna Kobel-Buys;
2. Wiceprezes Stowarzyszenia, pani Małgorzata de Haan;
3. Wiceprezes Stowarzyszenia, pani Anna Kobel

4. Koło Wrocławskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta (prezes Aleksander Pindral)
5. Fundacja *Evangelium Vitae* (s. Ewa Jędrzejak)
6. Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowska Fundacja im. św. Jadwigi [Przewodniczący Rady Fundacji, p. Tadeusz Lewandowski]

OSOBY PRYWATNE

7. Henryk Macała
8. Henryk Mączyński
9. Jarosław Mikołajczak
10. s. Macieja Miozga SMCB
11. s. Teresa Romotowska
12. Bożena Sobota
13. Wiesław Wowk
14. Karol Żyromski
15. Józef Bogdaszewski
16. Marek Długozima
17. Ewa Dudek
18. prof. Bogusław Fiedor
19. Henryk Koch
20. Stanisław Leszczyński

Medal wręczony 10 grudnia 2017 w Brożcu:

OSOBA PRYWATNA

21. Józef Bagiński

11
ARTYKUŁY I OPRACOWANIA

abp Piero Marini
Przewodniczący Papieskiego Komitetu
ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych

Celebracja i pobożność eucharystyczna

Wykład wygłoszony 8 czerwca 2017 r.
na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu

1. Wprowadzenie

W dzisiejszych czasach jesteśmy świadkami ponownego odkrywania kultu eucharystycznego poza Mszą. Zjawisko to jest odczuwalne w niektórych parafiach miejskich, gdzie, mając na celu ożywienie społeczności zdemotywowanej, została wybrana taka właśnie forma kultu nieustającej adoracji. Jeszcze bardziej jest to widoczne w Ruchach, dzięki którym także nawet na Światowych Dniach Młodzieży dotyka ona znaczącego odsetka młodzieży katolickiej.

W ostatnich latach w dużych zgromadzeniach ludzi młodych wznoszone są tzw. „namioty adoracji", natomiast szeroko też rozpowszechnia się praktykę łączenia adoracji eucharystycznej z inną celebracją lub spotkaniem, w której poświęca się odpowiednio dużo miejsca nawet na muzykę, nauczanie czy świadectwo.

W tym kontekście adoracja, a nawet celebracja eucharystyczna, zawierają w sobie zachętę wzmacniającą doświadczenie łączące lub sprzyjające wewnętrznej ciszy i skupieniu.

Na przykład na Światowych Dniach Młodzieży w Madrycie w 2011 r., wielu upatrywało sukcesu tego wydarzenia, łącząc je z powodzeniem całonocnego czuwania na adoracji eucharystycznej

w nocy z soboty na niedzielę, co zostało zinterpretowane przez wiele katolickich mediów jako czas najbardziej poruszający i owocny tego wielkiego spotkania. Jednocześnie jednak, w czasie Mszy na zakończenie ŚDM, setki tysięcy młodych ludzi, którzy nie byli w stanie przyjąć Eucharystii z powodów organizacyjnych, poproszono, aby przyjęli komunię na sposób duchowy!

W środowisku młodzieżowym adoracja eucharystyczna często jest proponowana jako doświadczenie, w którym można wejść w bezpośredni kontakt z Obecnością, niemal bez potrzeby jakiegokolwiek pośredniczenia ze strony szafarza sakramentów.

Poza tym, doświadczenia i związek z Eucharystią, w świecie „pielgrzymów i nawróconych", którzy będąc pod silnym wpływem osobistych doświadczeń, w zależności od stanu swojego ducha, wybierają oni miejsca zaangażowania i właściwy dla siebie sposób uczestnictwa we wspólnocie. Są tacy, którzy szukają schronienia przed trudnościami życiowymi, którzy cieszą się przestrzenią ciszy w zgiełku miasta, ci, którzy opierają się na Eucharystii jako formie terapii duchowej, w społeczności potęgującej osamotnienie.

W tym kontekście w niniejszym rozważaniu postaram się przedstawić pewne punkty odniesienia dotyczące relacji między świętowaniem i kultem Eucharystii poza Mszą, polegając na współczesnym nauczaniu Kościoła katolickiego, na aktualnych przepisach instytucji liturgicznych i ponownym odkrywaniu teologii eucharystycznej.

2. Współczesne nauczanie Kościoła

Ograniczając się do ostatnich lat, zauważamy, że Kościół katolicki przyjął imponującą doktrynę dotyczącą Eucharystii.

Ograniczając się do niektórych tekstów Magisterium ostatnich papieży, pamiętamy, jak w całym swoim pontyfikacie Święty Papież Jan Paweł II rozpowszechniał kult Eucharystii i adoracji eucharystycznej, wielokrotnie zabierając głos na ten temat począwszy od listu apostolskiego *Dominicae Cenae* z 24 lutego 1980 r. aż po encyklikę *Ecclesia de Eucharistia,* opublikowaną w Wielki Czwartek, 17 kwietnia 2003 r.:

> Kult, jakim otaczana jest Eucharystia poza Mszą świętą, ma nieocenioną wartość w życiu Kościoła. Jest on ściśle związany ze sprawowaniem Ofiary eucharystycznej. Obecność Chrystusa pod świętymi postaciami, które są zachowane po Mszy świętej – obecność, która

> trwa, dopóki istnieją postaci chleba i wina – wywodzi się ze sprawowania Ofiary i służy Komunii sakramentalnej i duchowej. Jest więc zadaniem pasterzy Kościoła, aby również przez własne świadectwo zachęcali do kultu eucharystycznego, do trwania na adoracji przed Chrystusem obecnym pod postaciami eucharystycznymi, szczególnie podczas wystawienia Najświętszego Sakramentu (EdE 25).

Głos św. Jana Pawła II rozbrzmiewa tutaj jak echo w nawiązaniu do nauczania bł. Pawła VI, który w bardzo wrażliwym dla Kościoła okresie, dokonał istotnego wkładu nauczania o kulcie eucharystycznym dzięki encyklice *Mysterium fidei,* opublikowanej 3 września 1965 r., czyli jeszcze przed zakończeniem Soboru Watykańskiego II:

> Kult uwielbienia, należny sakramentowi Eucharystii, okazywał zawsze i okazuje Kościół katolicki nie tylko w czasie obrzędów Mszy świętej, ale i poza nią, przez jak najstaranniejsze przechowywanie konsekrowanych Hostii, wystawianie ich do publicznej czci wiernych i obnoszenie w procesjach wśród radości tłumnie zebranego ludu (MF 57).

> Prosimy Was zatem, Czcigodni Bracia, byście wśród ludu powierzonego waszej czujnej pieczy, zachowali czystą i bez uszczerbku tę wiarę, która niczego nie pragnie, jak dochowania całkowitej wierności słowom Chrystusa i Apostołów, z całkowitym wykluczeniem jakichkolwiek błędnych i zgubnych zapatrywań; oraz byście nie szczędząc słów i trudu szerzyli kult Eucharystyczny, do którego wszystkie inne formy pobożności mają ostatecznie zmierzać, by w nim znaleźć swe uwieńczenie (MF 65).

3. Rytuał

Kult eucharystyczny poza Mszą jest uporządkowany przez Kościół specjalnym *Ordo,* które jest częścią *Rytuału Rzymskiego,* zatytułowanym *De sacra communione et de cultu mysterii eucaristici extra missam* (= *Rytuał)* opublikowanym 21 czerwca 1973 r. Jest to tłumaczenie z norm liturgicznych wyrażonych następnie przez Sobór Watykański II w Instrukcji *Eucharisticum Misterium* o tajemnicy kultu eucharystii, opublikowanej w 1967 r. Istnieje zatem ścisłe powiązanie pomiędzy *Edukacją* i *Rytuałem.*

Proponuje ona kryteria porządkujące kult eucharystyczny, które pochodzą ze spojrzenia na Eucharystię oferowanego przez *Vaticanum II*, a w szczególności w soborowej konstytucji *Sacrosanctum Concilium* i *Lumen gentium*.

Kolejność trzech wielkich rozdziałów rytuału już jest znacząca: Komunia poza Mszą; Komunia i Wiatyk zanoszone do chorych; różne formy kultu eucharystycznego. W tym trzecim rozdziale, poświęconym różnym formom kultu eucharystycznego jest przedstawione rozumienie kultu wraz z odpowiedzią na wiele praktycznych problemów. Jest on bardzo ważnym punktem odniesienia, którego nie można zignorować.

Jest w nim podkreślone, że pierwszym celem przechowywania konsekrowanych postaci, jest służba zaniesienia Komunii nieobecnym na celebracji, zwłaszcza chorym: troska potwierdzona przez tradycję już od starożytnych tekstów *(Rytuał* 5). Przypomina się w nim podstawową zasadę, zapisaną w pierwszych słowach dokumentu, że celebracja eucharystyczna stanowi „ośrodek całego życia chrześcijańskiego". Tak więc „sprawowanie Eucharystii w ofierze Mszy świętej jest prawdziwie źródłem i celem kultu oddawanego jej poza Mszą świętą" *(Rytuał* 2); w konsekwencji: „W wystawieniach należy zwrócić uwagę na więź między obecnością Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, a źródłem tej obecności – Ofiarą Mszy świętej" *(Rytuał 82).*

Podstawową i bardzo istotną sprawą, łączącą celebrację i kult eucharystyczny poza Mszą, jest przede wszystkim określenie pewnych wskazań dotyczących tegoż kultu.

Ponieważ istnieje ścisły związek kultu eucharystycznego z celebracją eucharystyczną „należy unikać ze starannością wszystkiego, co mogłoby w jakiś sposób przysłonić pragnienie Chrystusa, który ustanowił Najświętszą Eucharystię, ażeby była do naszej dyspozycji jako pokarm, lekarstwo i osłoda". Dlatego też *Eucharisticum mysterium* przypomina, ażeby „cyborium lub monstrancja były umieszczane na ołtarzu", określając w ten sposób, że miejscem adoracji eucharystycznej jest ołtarz.

Z tego powodu kult eucharystyczny poza Mszą odbywa się zazwyczaj w kościele lub kaplicy, w których znajduje się stół Słowa i Chleba. Należy unikać wystawienia Najświętszego Sakramentu w oknie czy na kolumnie, a także w miejscach modlitwy, z których został usunięty ołtarz i ambona: w rzeczywistości są one pierwszymi znakami od-

noszącymi się bezpośrednio do celebracji. Ale jeszcze ważniejsza jest więź łącząca celebrację z kultem eucharystycznym poza Mszą świętą, która nie pozwala zredukować Eucharystii tylko do przeświadczenia „rzeczywistej obecności" Pana, ale uwzględni inne wymiary tej tajemnicy, które zostały w oczywisty sposób wzbogacone również przez odkrycia teologiczne XX wieku.

4. Odkrycia teologii eucharystycznej

4.1. Eucharystia jest czynnością dynamiczną

Teologia eucharystyczna XX wieku dokonała wielu ważnych odkryć. Najpierw musimy zatrzymać się nad ideą Mszy świętej jako dynamicznej czynności eucharystycznej.

Eucharystia zrodziła się z pomysłu i działania samego Jezusa w nocy przed Jego męką. W niej Jezus, biorąc za wzór rytuał świąt religijnych Izraela, łamie chleb i daje kielich z winem, zapewniając: ten chleb połamany jest moim Ciałem za was wydanym, ten dzielony z wami kielich jest moją Krwią za was przelaną, bo „nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich" (J 15, 13). Zatem Eucharystia jest działaniem samego Jezusa: On, ofiarowując życie, połamany chleb identyfikuje ze swoim ciałem, a kielich ze swoja krwią. Powierza ten gest swoim uczniom, mówiąc im: „Czyńcie to na moją pamiątkę". „Działajcie".

Eucharystia to nie jest modlitwa lub śpiew, ale jest to przejście do Paschy. W tym sensie najbardziej charakterystyczny gest stał się również pierwszym określeniem Eucharystii w Nowym Testamencie, a jest nim „łamanie chleba". I to jest również najgłębsze poczucie tego, co teologowie różnych wieków rozwijali pod pojęciem „ofiary".

Akcja eucharystyczna jest ukierunkowana nie tylko na dostarczanie lub sprawianie eucharystycznej obecności, ale na odzyskiwanie całego bogactwa tajemnicy paschalnej: „Eucharystia objawia, że jest jeden Bóg miłości. Tam *Deus Trinitas*, który sam w sobie jest miłością, zniża się w ofiarowanym Ciele i wylanej Krwi przez Jezusa Chrystusa, stając się pokarmem i napojem, aby posilać człowieka".

4.2. Dziękczynienie

W centrum akcji eucharystycznej jest Pascha Chrystusa zmarłego i zmartwychwstałego. Bez zmartwychwstania Jezusa Eucharystia by-

łaby tylko zwykłym przypomnieniem tamtego wydarzenia. Ponieważ „Jeśli Chrystus nie zmartwychwstał, daremne jest nasze nauczanie, próżna jest także nasza wiara” (1 Kor 15, 14). Zmartwychwstanie Jezusa jest warunkiem, który daje możliwość sprawowania Eucharystii i sakramentów oraz wyznawania wiary. Możemy „robić” to na Jego pamiątkę, ponieważ On zmartwychwstał, jest obecny w świecie i w swoim Kościele.

Jeżeli *gratiarum actio,* akt dziękczynienia, z wielką trudnością rozbrzmiewa w naszych Eucharystiach i w naszym kulcie, jeśli modlitwa eucharystyczna pozostaje słabym punktem w licznych celebracjach liturgicznych, pomimo iż powinien być on kulminacją celebracji, to dlatego, że ciągle zapomina się, iż centrum Eucharystii jest Zmartwychwstały Pan, który jest pierwszorzędnym autorem dziękczynienia.

Zatem obecność Pana w Eucharystii, do której odwołuje się w sposób szczególny pobożność eucharystyczna, jest obecnością w porządku eschatologicznym, która nie może być mylona z obecnością Pana w życiu ziemskim.

Stwierdzenie Soboru Trydenckiego o „realnej obecności” miało w zamiarze przeciwstawienie się reformatorom, ale pociągało to za sobą ryzyko oddzielenia wiary w obecność od wyznawania tajemnicy paschalnej. Niekiedy w ten sposób zapominało się, że przysłówek „istotnie”, użyty przez Sobór w Trydencie odsyła do rzeczywistości ontologicznej, a nie właściwości fizyczno-chemicznych, natomiast termin „przeistoczenie”, oznacza prawdziwą przemianę, ale w naturze duchowej; albo jak podkreślił św. Augustyn, w wyniku takiej przemiany my sami zostajemy przemienieni.

Zatem, refleksja teologiczna nad Eucharystią zachęca do tego, aby nie tylko celebrację liturgiczną, ale także i kult eucharystyczny umiejscowić w harmonijnej wizji tajemnicy eucharystycznej, która nie odseparowywałaby jej od różnych aspektów, ponieważ „Eucharystia jest na sposób sakramentalny przedstawieniem i podsumowaniem całego misterium chrześcijańskiego zbawienia, zatem nie można zrozumieć Eucharystii, jak tylko poczynając od jej niezliczonych aspektów. To nie jest tylko i wyłącznie lub głównie posiłek czy po prostu dziękczynienie i ofiarowanie.

Jednocześnie, jest ona darem Boga (zstępującym) i darem człowieka z samego siebie (wstępującym), człowieka, który składa dzięk-

czynienie i uświęca się, ponieważ Eucharystia przedstawia Jezusa Chrystusa, Jego osobę i dzieło, jako dar, który Bóg daje z siebie samego.

Kult eucharystyczny poza Mszą staje się w ten sposób przestrzenią, w której wierni kierują spojrzenie na tajemnicę realizowaną w celebracji eucharystycznej, a która nie jest redukowana do ogólnej obecności Pana. Dlatego też „Eucharystia nie przechodzi od nieobecności Chrystusa do Jego obecności, ale od swojej wieloaspektowej obecności do pamiątki ofiarowania siebie samego, wchodząc w łączność z Tym, który daje siebie, czyniąc z nas uczestników nowego przymierza w swojej krwi".

Należy zatem dać się formować przez obiektywność tajemnicy eucharystii, w której przychodzi Pascha Pana przeznaczona dla Kościoła. I Pascha, która „przychodzi" w Eucharystii, jest wyrazem zbawczej jedności paschalnej tajemnicy śmierci i zmartwychwstania.

Z tych rozważań pochodzi podstawowe kryterium autentyczności adoracji: obecność eucharystyczna nie powinna być traktowana jako rzeczywistość sama w sobie, niemal z pominięciem, że jest to pamiątka Paschy, z której powstaje Kościół. Dzisiejszy Chrystus to nie jest mały Jezus, ale Jezus Wielkanocy – paschalny.

Odchodzi zatem na bok przedstawianie Hostii w rzeczywistości, w której obecność Chrystusa jest pojmowana jako wiecznego więźnia strzeżonego w tabernakulum w oczekiwaniu na odwiedziny. Ani nie można przypisać Chrystusowi właściwości chleba: biały, ukryty, milczący, opuszczony, upokorzony. Perspektywy tego typu niosą ryzyko przedstawienia w sposób całkowicie absurdalny eucharystycznego Chrystusa, jak gdyby był inny niż Chrystus zmartwychwstały.

4.3. Tchnienie Ducha

Inny niedawnym odkryciem teologii eucharystycznej jest działanie Ducha Świętego w Eucharystii. Prawdę mówiąc, chodzi tutaj o lepsze przyjęcie na Zachodzie wschodniej teologii eucharystycznej. Pierwszym zadaniem Ducha Świętego jest oczywiście uświęcenie, tzn. zbliżenie do Boga.

Epiklezy konsekracyjne wprowadzone do Modlitw eucharystycznych przez Mszał rzymski po 1968 r., przywołują najpierw uświę-

cenie darów, a następnie tych, którzy będą się tymi darami posilać. Przypisane są w konsekracji działaniu Ducha Świętego:

> Pokornie błagamy Cię, Boże, uświęć mocą Twojego Ducha te dary, które przynieśliśmy Tobie, aby się stały Ciałem i Krwią Twojego Syna, naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który nam nakazał spełniać to misterium.

Wzywanie Ducha w trakcie Eucharystii jeszcze wyraźniej wpływa na naszą egzystencję: zapobiega doprowadzeniu nas do rzeczywistości historycznej Ostatniej Wieczerzy, abyśmy żyli Eucharystią dzisiaj, w pojęciu biblijnej pamiątki.

Oprócz tego, wezwanie Ducha Świętego przekształca Eucharystię także w pewien proces duchowy, Nowej Pięćdziesiątnicy, jak mówią nasi bracia ze Wschodu. To ona pozwala nam wejść w komunię z Trójjedynym Bogiem przez przyjęcie chleba eschatologicznego (Mt 6, 11: *ἐπιούσιον*), uświęconego przez Ducha, aby zgromadzenie stało się świątynią Ducha.

Wymiar pneumatologiczny Eucharystii unika rozważania o Mszy i kulcie, który z niej się wywodzi, jako prostego przedłużenia wcielenia, akcentując bardzo mocno na pierwszym miejscu rzeczywistość pamiątki, z uwzględnieniem usposobienia psychologicznego osób wierzących.

4.4. Słowo i chleb z jednego stołu

Nie należy zapominać, że „Msza składa się z dwóch części: liturgii słowa i liturgii eucharystycznej; są one tak ściśle ze sobą połączone, że tworzą jeden akt uwielbienia. Faktycznie, we Mszy świętej stół słowa Bożego, jak i stół Ciała Chrystusa jest tak zastawiony, aby wierni mogli zostać zarówno pouczeni, jak i pokrzepieni”. Liturgia słowa jest daleko więcej niż jedynie wprowadzeniem do Mszy, jest ona integralną częścią celebracji, dlatego że Chrystus „jest obecny w swoim słowie, ponieważ On jest tym, który mówi, kiedy w Kościele czyta się Pismo Święte”.

Prawie wszystkie dokumenty, które dotyczą niniejszego rozważania, proponują, aby w trakcie wystawienia Najświętszego Sakramentu na pierwszym miejscu było czytanie z Pisma Świętego (z odpowiednią homilią). Rytuał zaleca: „Niech będzie poświęcona odpowiednia ilość czasu na czytanie słowa Bożego, śpiewy i modlitwy, a także na adorację w milczeniu”.

Konsekrowany Chleb, który jest adorowany, staje się w pewien sposób streszczeniem całej celebracji, przede wszystkim tajemnicy eucharystycznej. Zważywszy na zażyłą więź istniejącą między słowem a Eucharystią także w modlitwie przed wystawionym Najświętszym Sakramentem jesteśmy zaproszeni do uczestniczenia w podwójnej uczcie: słowa i Chleba. Dlatego należy pozostawić miejsce na słuchanie słowa Bożego. I jak w celebracji przechodzi się od stołu słowa do stołu chleba i wina, tak w adoracji Najświętszego Sakramentu poza Mszą świętą „czytania z Pisma Świętego [...] podprowadzają wiernych do lepszego zrozumienia tajemnicy eucharystycznej". To wszystko nie jest jakąś opcją, ale jest wymogiem teologicznym dotyczącym wiary Kościoła w obecność Pana.

Właściwymi postawami celebrowania liturgii słowa jest zaproponowanie wiernym, żeby to słowo z uwagą odczytywane, było ponownie rozważane w czasie adoracji eucharystycznej. Możemy potwierdzić, że proklamowanie słowa wzbudza posłusznych członków oraz osobistą ofiarę, dając początek postawy ofiarniczej typowej dla Eucharystii i pomagając wiernym złączyć się z całkowitą ofiarą Jezusa. Nie tylko słowo Boże tworzy „Eucharystię", dlatego że stawia słuchaczy w postawie wdzięczności dzięki gestom i słowom, z którymi Bóg wszedł w historię człowieka dla naszego zbawienia. Także w kulcie poza Mszą świętą temat podwójnego stołu (dzisiaj mówi się o jednym stole) zapewnia, że słowo i Eucharystia są tym samym pokarmem, który jest spożywany i przyswajany, jest dwoma stronami tej samej tajemnicy, które się wzajemnie przenikają.

W rozwijaniu kultu eucharystycznego istotne jest zatem odczytywanie pewnych fragmentów słowa Bożego, być może nawet tych, które są z liturgii danego dnia.

4.5. Eucharystia i wspólnota Kościoła

Jednym z ostatnich odkryć teologii eucharystycznej XX wieku jest cel wspólnotowy. „Eucharystia tworzy Kościół", napisał ojciec de Lubac, podsumowując w ten sposób powiedzenie teologii patrystycznej. Jego badania, związane z wieloma innymi, tymi od strony katolickiej – p. J.-M.R. Tillarda i prawosławnego metropolity Jana Zizioulasa, wskazały, że zgromadzenie chrześcijan jest zaproszone do otrzymania eucharystycznego Ciała Chrystusa, aby stać się Jego ciałem jako wspólnota Kościoła.

Tutaj znajdziemy pełne znaczenie terminu „komunikować się” tak źle rozumianego w przeszłości. Jak wspaniale prosi modlitwa po komunii w XXVII niedzielę zwykłą:

> *Concéde nobis, omnípotens Deus, ut de percéptis sacraméntis inebriémur atque pascámur, quátenus in id quod súmimus transeámus.*
>
> Boże, spraw, aby udział w tym Sakramencie zaspokoił głód i pragnienie naszej duszy i przemienił nas w Chrystusa, którego przyjmujemy.

Znak pokoju mówi o tym na swój sposób: przed otrzymaniem sakramentalnego Ciała Pana, otrzymujemy Jego pokój, to jest mesjański dar; ten gest pokazuje, że Komunia eucharystyczna nie objawia się w pełni, jeśli nie jest również wspólnotowa.

> Tak właśnie osiąga się najwyższy stopień wzniosłości: ucieleśnia się on w geście zjednoczenia dwóch przykazań.

Dokumenty Kościoła mówią generalnie zarówno o kulcie publicznym, jak i prywatnym Najświętszego Sakramentu. W niektórych przypadkach zaleca się, aby była zapewniona obecność wiernych. Kiedy uroczyste wystawienie Najświętszego sakramentu przedłuża się przez jakiś czas, zaleca się na przykład, że „należałoby to uczynić tylko wtedy, jeśli przewiduje się obecność odpowiedniej liczby wiernych na adoracji”.

Szczególną łaską Eucharystii jest tworzenie wspólnoty Kościoła. Chodzi o odzyskanie właściwego wymiaru dla celebracji eucharystycznej i kultu eucharystycznego poza Mszą świętą, który narodził się i rozwinął przeważnie na sposób indywidualny. Kult eucharystyczny zakorzeniony w celebracji, niesie ze sobą wymiar wspólnotowy, który wpływa na indywidualną i wewnętrzną drogę człowieka.

Nabożeństwa eucharystyczne, które przetrwały do naszych czasów, generalnie bazują na postawie indywidualistycznej teologii eucharystycznej. Obecnie zaleca się, aby dać im nowy bodziec integrowania osób w szerszej perspektywie wychodzącej od eklezjologii eucharystycznej do wspólnoty.

To wszystko mogłoby dokonać się według wskazań zapisanych w deklaracji św. Augustyna, cytowanej także w *Ecclesia de Eucharistia:* „Jeśli jesteście Jego ciałem i Jego członkami, to na stole Pańskim złożona jest wasza tajemnica; tak, wy otrzymujecie to, co jest waszą tajemnicą”.

5. Podsumowanie

Wymiary Eucharystii wymienione powyżej stanowią ponownie główne odkrycia teologii w XX wieku. Były one możliwe dzięki szerokiemu ruchowi, jaki zaznaczył się w ubiegłym wieku w Kościele: biblijnemu, patrystycznemu, liturgicznemu, ekumenicznemu.

Wkład tychże działań był bardzo mocno wspierany przez papieży XX wieku i został zatwierdzony przez ostatni Sobór, dlatego też także w przyszłości powinien on być w stopniu znaczącym brany pod uwagę. Należy zatem unikać tego, aby ostatnie sześćdziesiąt lat prowadzonych prac teologicznych nie zostały zamknięte w przysłowiowe nawiasy.

Wzbogacenie teologii eucharystycznej musi także korzystać z pobożności eucharystycznej. Stanie się tak, jeśli reforma liturgiczna Soboru Watykańskiego II będzie mogła być dokonana w zgodzie z wyborami dokonanymi przez ojców soborowych, którzy chcieli odzyskać niektóre z istotnych elementów częściowo przesłonionych w ciągu wieków, takie jak: gromadzenie się w imię Pana, słuchanie słowa Bożego, modlitwa eucharystyczna wznoszona w pamięci posłuszeństwa gestów i słów z Ostatniej Wieczerzy, dar Ducha, eklezjologia komunii. Wszystkie te elementy nie mogą być zapomniane w kulcie eucharystycznym poza Mszą. Bo kult eucharystyczny jest ponownym ofiarowaniem całej tajemnicy paschalnej, która stanowi treść działania eucharystycznego, w którym Jezus prosi swoich uczniów, by czynili to na Jego pamiątkę.

Jeśli liturgia jest „szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie, źródłem, z którego czerpie całą swoją energię", musi wzbudzić ponowną chęć kształtowania całego życia chrześcijańskiego. Dlatego też, jeżeli jest to prawdą, to dobra i odpowiednia praca dla zachowania tradycyjnych form kultu eucharystycznego, musi być ponownie odświeżona i promowana w duchu soborowym, który zaleca: „Eucharystia niech będzie naprawdę w centrum i kulminacją wszystkich różnych przejawów i form pobożności".

Przekład: ks. Piotr Duda
Korekta: ks. Dominik Ostrowski

SPIS TREŚCI

STOLICA APOSTOLSKA

I. OJCIEC ŚWIĘTY FRANCISZEK

KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI

METROPOLITA WROCŁAWSKI

KURIA METROPOLITALNA WROCŁAWSKA